

CONSILIUL JUDEȚULUI GALAȚI

DUNĂREA DE JOS

FONDAT ÎN 1908 - SERIE NOUĂ (ANUL X) - NR. 111 MAI 2011
REVISTA LUNARĂ A CENTRULUI CULTURAL DUNĂREA DE JOS

condeieri
și
povești

ed. online
ni
est
ori
as

IN MEMORIAM ȘTEFAN GHEORGHIU

foto 1

foto 2

foto 3

foto 4

foto 5

foto 6

IN MEMORIAM ȘTEFAN GHEORGHIU

Evocarea maestrului Ștefan Gheorghiu, ce a avut loc la Teatrul Muzical „Nae Leonard”, în organizarea Centrului Cultural, în ziua de 23 martie, când marele violonist ar fi împlinit 85 de ani, a fost un eveniment deosebit. În sală s-a aflat familia maestrului – soția Manuela (coperta 2, foto 5, în primplan), fiul Andrei și nora Hermina (foto 5), iar pe scenă au urcat trei violoniști valoroși, toți trei discipoli ai marelui Ștefan Gheorghiu: Liviu Cășleanu (foto 4) și fiul său Sebastian Cășleanu (foto 2 și 8), Bogdan Adrian Gogoncea (foto 6), acompaniați la pian de Valentina Popovciuc. Ecaterina Stan (foto 3, prima din stânga), de la Radio România Cultural, a fost moderatoarea spectacolului omagial, sub genericul „Valori artistice gălățene - Violonistul Ștefan Gheorghiu”. Melomanii gălățeni au ascultat și o emisiune-interviu realizată de Ecaterina Stan, în care maestrul a vorbit și a cântat la vioară. „Cred că nu se putea ca ziua lui să se sărbătorească mai frumos de atât, a fost extraordinar, pe măsura sufletului lui”, a spus Manuela Gheorghiu (foto 7), soția maestrului. Laura Sava, directorul adjunct al Teatrului Muzical, și-a exprimat, la final, speranța ca seara de 23 martie 2012 să fie seara Galei laureaților Concursului Internațional de vioară Ștefan Gheorghiu, proiect demarat cu sprijinul muzicianului Liviu Cășleanu. În fotografia 1, în rândul de sus, de la stânga la dreapta: Sebastian și Liviu Cășleanu, Bogdan Gogoncea, Nae Leonard (sic!), Andrei Gheorghiu. Jos, tot de la stânga la dreapta: Valentina Popovciuc, Ecaterina Stan, Laura Sava, Manuela Gheorghiu, Gabriela Gogoncea și Sergiu Dumitrescu. (Text și foto: a.g.secară)

foto 1

În ziua de 25 martie a avut loc vernisajul expoziției realizate de către artiști naivi și meșteri populari din județul Galați și din țară, sub titulatura „Artă și meșteșug”.

foto 2

Moderatorul întâlnirii a fost Laura Elisabeta Panaitescu (foto 1, centru), printre cei premiați de către directorul adjunct al C.C.D.J., Aurelia Bogatu Matei (foto 2, dreapta), aflându-se și Ioana Gheorghiu (foto 2, stânga). Au mai expus și au primit distincții I. Caramalău, Doina Moldoveanu, Dănuț Lificiu, Mihai Dumitrache, Ina Diana Panamarcu și a.

Din sumarul acestui număr:

Galații de altădată: **Institutul Notre Dame de Sion**, de prof. Valentin Bodea (p.2), **Băleni - câteva mărturii și documente inedite**, de pr. Eugen Drăgoi (p.3-5).

Evenimente și cronici culturale gălățene (p.5-8, 10, 12, coperta 3), **Elemente de cultură rromani** (p.9) – de Charlotte Barbu și Ioana Ignat. **La temă** scriu George Lateș, Elena Maria Stara (p.10-12). **Revuistica**, rubrică de Mihaela Galu (p.13).

Poezie de Cristina Ștefan, Andrei Novac (p.14-15), Filip Köllö (p.34).

Proză de Florentina Loredana Dalian (p.16), Constantin Tănase (p.17), Virgil Lovin (p.24), Isaac Asimov (p.27, în traducerea lui Petru Iamandi).

Cronici de cărți de Andrei Velea, Dumitru Anghel, Ion Monafu, Gheorghe A. Stroia la volume semnate de Adrian Suciu, Vasile Datcu, o enciclopedie a județului Vâlcea, Cristian Petru Bălan.

Gheorghe Petcu despre **ALI. Cuza la Buzău** (p.25). Vederi tecucene cu Ionel Necula (p.36)

In memoriam Ioan Grigorescu (p.26) și **George Gană** (p.38) - Marius Dumitrache și Mihai D. Gheorghe.

Teatru de Virginia Paraschiv (p.28), **cronica de film** (p.29).

Interviu cu Nicolae Bacalbașa (p.30, realizat de Tănase Dănilă). Eseu de Olimpia Gheorghe (p.33).

Eugen Holban despre „**Obiceiuri din ciclul vieții: Nunta**” (p.32).

Corneliu Stoica – **dicționar al artiștilor plastici gălățeni și Morphochroma** (p.42-44), **cronică plastică** de Mariana Tomozei Cocos (p.45). **Medalion Verva**: N. Precupețu (p.47). Cristian Ionescu - **Mari familii boierești** (p.39). **Istoria filosofiei**: Jocul sacrului și al profanului, de Bogdan Silion (p.41). Cenaclul literar Cubul Critic OBLIO - Elena Donea (p.46).

Programul activităților Centrului Cultural la p.48. Coperta 3 – **Ingo Glass la 70 de ani** (de C. Brudiu).

Anunțuri; **realizarea unui dicționar al coregrafilor români de folclor** (p.8), **regulament Concursul Național de Poezie Cezar Ivănescu** (p.10), **regulament Concursul Național de Poezie “Porni Luceafărul...”** (p.25)

Institutul „Notre Dame de Sion” a fost înființat la data de 24 octombrie 1867 de către congregația călugărițelor catolice Nôtre-Dame-de-Sion. Acesta cuprindea patru diviziuni: internatul, destinat pentru educația fiicelor din înalta societate, demi-internatul, pentru clasa de mijloc, externatul, pentru treapta de jos a poporului, și școala de lucru, unde fetele sărace primesc gratuit învățătură și întreținere¹. Internatul are două secții: primară cu cinci clase, din care una pregătitoare și secția secundară, cu șase clase, din care una intermediară, patru secundare și una superioară. Demi-internatul are aceeași structură, iar externatul numai cursul primar². Internatul și externatul au un curs cu program oficial pentru românce și altul cu program special pentru fetele de naționalitate străină³.

În anul 1869 s-a mai adăugat o școală confesională gratuită și un orfelinat intern, gratuit⁴. La începutul anului 1870 institutul avea 40 de eleve, iar șapte ani mai târziu numărul lor a crescut la 200 de eleve. În anul 1887 i se mai adaugă un externat de grad secundar⁵. În anul 1889/90 numărul elevelor a ajuns la 481, ele provenind din România și din străinătate, fiind de diferite confesiuni și naționalități. Corpul didactic și administrativ s-a mărit de la 18 călugărițe în anul 1877⁶ la 63 de persoane în anul 1890. Institutul „Notre Dame de Sion” era cel mai căutat dintre toate institutele catolice din România⁷. La 19 mai 1899 într-un dosar de arhivă apare o cerere cu numărul 11048, semnată Maria Lagarmite, proprietară a imobilelor Pensionatului Notre Dame de Sion, strada Domnească, fără număr, înaintată Serviciului Tehnic al Comunei Galați, prin care dorea să dărâme o parte din construcțiile vechi aflate pe partea cu strada Domnească. Zidăria va fi executată din var și nisip, iar acoperișul din tablă. Autorizația de construcție s-a eliberat de către Serviciului Tehnic al Comunei Galați la data de 24 mai 1899⁸.

În anii 1935-1936 Institutul „Notre Dame de Sion” funcționa cu un curs liceal complet cu opt clase, având ambele secții, literară și științifică, cu două cursuri primare, secția A și B, toate trei cu drept de publicitate din anul 1929. Seriile de candidate la bacalaureat prezentate în anii din urmă atestă seriozitatea pregătirii lor, programele de studii ale statului se aplică cu strictețe, iar profesorii provin dintre cei mai distinși ai corpului didactic din oraș⁹. Într-un dosar de arhivă din anii 1898-1913 Institutul „Notre Dame de Sion” era localizat pe strada Domnească, la numărul vechi 151/157 și numărul nou 111¹⁰. Localul institutului catolic se afla de fapt pe un teritoriu mai vast cuprins între străzile Domnească, Vultur, Zimbrului și Beldiman¹¹. Astăzi se regăsește pe *Lista Monumentelor Istorice din Județul Galați pe anul 2004*, la poziția 135, cod GL-II-m-B-03034, sub numele de Facultatea de Mecanică, strada Domnească, numărul 111, construit la sfârșitul secolului al XIX-lea¹².

Note:

¹ Moise N. Pacu, *Cartea Județului Covurlui*, I-II, Stabilimentul Grafic I.V. Socecu, București, 1891, p. 186.

² *Ibidem*.

³ Gh.N. Munteanu-Bârlad, *Galații*, Societate de Editură Științifică-Culturală, Galați, 1927, p. 77.

⁴ *Ibidem*.

⁵ Paul Păltânea, *Istoria orașului Galați de la origini până la 1918*, vol.II, Editura Partener, Galați, 2008, p. 315.

⁶ *Ibidem*.

⁷ Moise N. Pacu, *op. cit.*, p. 187. Corpul didactic și administrativ se compune din 63 de persoane, și anume: directoarea, care e de la înființare Mère Marie Jean Baptiste de Sion, 31 de profesoare interne și 2 profesori externi (din care unul de limba română și altul de limba elină), 29 de persoane cu diferite însărcinări pedagogice și domestice, precum și un servitor bărbat.

⁸ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați, *Fond Primăria orașului Galați*, dosar 148/1899, f. 51, 52.

⁹ Teodor Iordache, *Albumul Galaților*, Tipografia „Bucovina”, Galați, 1935-1936, p. 93.

¹⁰ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați, *Fond Primăria orașului Galați*, dosar 15/1898-1913, f. 161.

¹¹ Gh.N. Munteanu-Bârlad, *op. cit.*, p. 77.

¹² *Lista monumentelor istorice 2004. Județul Galați*, sub egida Ministerului Culturii și Cultelor. Institutul Național al Monumentelor Istorice, p. 12.

BĂLENI, JUD. GALAȚI

CÂTEVA MĂRTURII ȘI DOCUMENTE INEDITE

3

Pr. Eugen Drăgoi

Străveche așezare românească situată pe colinele Covurluiului, satul (comuna) Băleni¹ din centrul județului Galați cunoaște o continuitate a vieții locale de peste două milenii². Documentele medievale, începând cu cel emis din Suceava la 15 iulie 1448, de domnitorul Petru al II-lea al Moldovei (1448-1449)³, fac amintire de satul *Fântâna lui Bălea*, sau *Fântâna Bălenilor* cum este numit 80 de ani mai târziu⁴. Inițial sat răzășesc, către sfârșitul secolului al XVIII-lea părți din sat sunt cumpărate de căpitanul Gheorghe Șerban (după 1780), de marele vistier Matei Cantacuzino, de hatmanul Costache Ghica (1793)⁵. Satul intră deplin în proprietatea Cantacuzinilor după 1835, când postelnicul Iorgu Ghica îl dă ca zestre fiicei sale, Aristița, care se căsătorește cu Matei Cantacuzino⁶.

Pe teritoriul comunei, străbătut de pârâul Suhurlui, sunt cunoscute și numele altor localități, astăzi dispărute, precum: *Drițești, Lucești, Șerbești, Perişeni, Rădăcini, Stoești*.

După această scurtă, dar necesară conturare istorică a comunei Băleni, facem câteva referiri la viața bisericească din Băleni de până la mijlocul secolului al XIX-lea. Bună parte din informațiile prezentate în continuare sunt mărturii noi care întregesc paleta informațională despre biserica din Băleni.

Cea mai veche mărturie sigură despre existența unei biserici în Băleni, în stadiul actual al cercetărilor, datează din 5 iunie 1774. Este vorba de catagrafia ținutului Covurlui întocmită la acea dată, în care sunt înscrise la satul Băleni din ocolul Mijlocului, „*papa Mihălache, Gheorghe diacon*”⁷. Prezența slujitorilor presupune implicit și existența unui locaș de rugăciune, ridicat anterior anului respectiv (1774). Este posibil însă ca însemnarea inedită pe care am găsit-o într-o *Evangelhie*, București, 1742 (aflată în depozitul de carte veche al Arhiepiscopiei Dunării de Jos, preluată de la parohia Vlădești, jud. Galați, fața filelor 57-62) deși nu este datată, să fie anterioară anului 1774. Textul acestei însemnări este următorul: „*Să se știe a(ceas)tă⁸ Sfântă Eivangelhie am cumpărat-o eu, papa Gheorghe din Băleni di la jupânul Anastasie în 72 lei și mi-au dat și pomelnicu să-l pomenescu. Eu, robul lui Dumnezeu Anastasie, Tudora*”⁹. Dacă însemnarea este făcută înainte de anul 1774, când sunt pomeniți în catagrafie cei doi slujitori amintiți mai sus, atunci preotul *Gheorghe* ar fi primul slujitor la Băleni cunoscut până acum, iar biserica ființa, probabil, la mijlocul veacului al XVIII-lea. De altfel, cum vom vedea în continuare, prezența unei biserici la Băleni în acest secol era presupusă către finele veacului următor.

Potrivit relatării lui Moise N. Pacu, biserica din Băleni, existentă la 1891, este construită către sfârșitul secolului al XIX-lea. Piatra de temelie s-a pus la 1 iunie 1870; construcția s-a încheiat peste un an, fiind sfințită la 14 noiembrie 1871⁹. După două decenii de funcționare (1891) locașul se afla în stare deteriorată¹⁰. Același autor menționa că anterior zidirii acestui locaș mai funcționaseră încă două biserici; una „care a durat până la 1820; a doua a fost zidită de spătarul *Paraschiv Șerban* din Galați, când ținea în posesie moșia Băleni și a durat până la 1870, când s-a construit actuala din monopolul oarecărei vânzări în comună (care produse vreo 450 galbeni) și din ofrande particulare”¹¹. Catapetesma bisericii sfințite în 1871 provenea de la vechea biserică ctitorită de *Paraschiv Șerban*¹². Protoiereul *Gheorghe Popescu* adaugă amănuntul că iconostasul (catapetesma) era din lemn sculptat și că pictura bisericii era făcută în stil bizantin¹³.

Biserica din 1871 s-a prăbușit la cutremurul din noiembrie 1940. Desfășurarea celui de-al Doilea Război Mondial a împiedicat timp de cinci ani încercarea de construire a unei noi biserici. Între 1945-1950¹⁴ s-a ridicat actualul locaș, așezat sub patronajul Sfinților Împărați Constantin și Elena, a cărui sfințire a fost oficiată la 15 august 1950 de episcopul locotenent Antim Nica¹⁵. După 33 de ani (la 29 mai 1983), același ierarh, arhiepiscopul Antim Nica, titular al

Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, resfințea biserica din Băleni, în urma lucrărilor de reparații capitale, a repictării și a dotării cu mobilier nou, de care s-a ocupat cu vrednicie preotul Ioan Dobre¹⁶. Alte lucrări de reparații, amenajări, dotări și construcții anexe s-au făcut după anul 1984, la inițiativa preotului paroh Ionel Nichifor, singurul cleric la Băleni, care activează și în prezent (anul 2011).

În afară de preoții menționați mai înainte, cunoaștem că în anul 1809 la biserica Sfinții Voievozi din Băleni slujeau preoții: *Ioan Costacea, Ștefan Agapi și Ștefan Ursul*¹⁷.

Alte însemnări inedite pe cărți de slujbă care au aparținut bisericii Sf. Voievozi din Băleni (exemplare aflate actualmente în depozitul de carte veche al Arhiepiscopiei Dunării de Jos) aduc în atenție numele a doi slujitori din secolul al XIX-lea. Este vorba de preotul *Gheorghe Podașcă*, semnat al unei însemnări pe un *Ceaslov*, Iași, 1817 (f. 134v-244), datată 2 mai 1822, potrivit căreia cartea respectivă a fost „*cumpărată de dumnealui cuconul Iorgu Gheca den orașul Eșilor și s-au dat la bisăreca Sfinților Voievozi den ținutul Covurluiului în satul Bălenii*”.

În fine, aducem în atenție și numele dascălului *Mihai sãn Poalelungi*, autorul unei însemnări pe filele unui *Antologhion*, București 1786¹⁸, care probabil că se afla în strana bisericii din Băleni la finele veacului al XVIII-lea sau la începutul celui următor. Despre un alt dascăl, *Constantin Roșca*, aflăm, tot dintr-o însemnare contemporană, că a decedat la 8 iulie 1866¹⁹.

Documentele pe care le publicăm mai jos contribuie la conturarea listei clericilor din Băleni. Potrivit acestora preotul *Ioan Grigoraș* se afla slujitor în noiembrie 1847; fiul său, *Ioan*, este recomandat de către protopopul ținutului Covurlui spre a fi hirotonit diacon de episcopul Romanului, pentru biserica Vovidenia din Galați²⁰. Un alt document inedit atestă, în luna mai 1848, doi preoți slujitori la Băleni: *Vasile Agape* și *Manoli Roșca*²¹. Acesta din urmă era mai în vârstă, întrucât semnează ca duhovnic. Fiul său, diaconul *Gheorghe*, este hirotonit preot în mai 1848 pentru biserica din Băleni²². Preotul *Gheorghe Roșca* slujea la Băleni și în vara anului 1866, având rangul de sachelar, după cum rezultă dintr-o însemnare autografă pe o *Psaltire*, Iași, 1835 (f. 284)²³.

DOCUMENTE

1

1847, noiembrie 1. Raportul nr. 411 al protoiereului de Covurlui către Episcopia Romanului, pentru hirotonirea întru diacon a candidatului Ioan, fiul preotului Ioan Grigoraș din Băleni, ocolul Siretului, ținutul Covurlui, pe seama bisericii Vovidenia din Galați, în locul diaconului Stamati Dediu, decedat la 30 septembrie 1846.

La biserica cu hramul Vovidenii din acest oraș Galați, urmînd trebuință pentru diacon în locul celui care au răposat în 30 a trecutei luni septembrie, Stamati Dediu și pîntru carile prin raport(ul) cu nr [...] s-au dat în cunoștință a Preașfinției Voastre; după bo(i)erii orășani epitropi pomenitei bisărici stăruind ca să hirotonisască diacon pi Ioan, fiul preotului Ioan Grigoraș din satul Bălenii, ocolul Siretului, acest ținut, om cu știință de carti, cu purtări plăcute, trupule întreg și cu viața sa curată, căsătoria fiindu-i cinstită, după lege, neîntrat în dajdie, nici trecut la vreu rânduială sau în socoteala cutii satului. Drept aceea, potrivit trebuinții ce urmează și după cunoștința ci am de dănsul, cu prea plecate metanii iau îndrăzneală a-l recomandui Preașfinției Voastre,

(urmarea la p.4)

alăturându-se totodată și mărturia stăruitorilor săvârșită fiind prin formalitățile cerute.

SJAN Galați, fond Protopopia ținutului Covurlui, dosar nr. 26/1846, f. 81. [Hârtie verzuie, 21 x 22 cm.]

4

2

1848, mai 12. Mărturie a locuitorilor din satul Băleni, ținutul Covurlui pentru hirotonirea întru preot a diaconului Gheorghi, fiul preotului Manoli Roșca din Băleni.

Priimit la 13 mai 1848.

Cinst(itei) Protopopii a ținutului Covurlui, în oraș Galați. Noi, jos iscăliții, opște(a) lăcuitorilor satului nostru Băleni din ținutul Covurlui, ocolul Săretului, moșia prop(r)ietate(a) luminării sale cneazului Maftciu Cantacuzino, facim cerire prin ace(a)sta ce o dăm pentru ierodiacon(ul) Gheorghi, sãn preotului Manoil Roșca din satul nostru d-a să herotonisă preot la bisărica din satul nostru cu hramul Sf(in)ții Mai Marilor Voievozi. Și fiindcă iasti cu bune purtări i-am dat ace(a)sta la mână supt a noastre iscălituri, adiverindu-să și cu punere(a) pecetii a opștii satului nostru. 1848, mai 12.

Eu Barbu Mihai adevaresc

Eu Neculai Gregoraș, tij

„ Sandu Spănu, „

„ Vasăle Duțescu (?), „

„ To(a)dir Pintilii, „

„ Gheorghi Bogoslov, „

„ Ioniță, sãn Petre Sărbu „

„ Ioan, sãn Guiță Mihai „

„ Gheorghi, sãn Lupu Pane „

„ Ioan Hărbănu „

„ Costandachi Speridon „

„ Neculai Sărbu „

„ Ianachi Zaharia „

„ Neculai Corne „

„ Ioan Gregoraș „

„ Gheorghi Marin „

„ Costăndache Gregoraș „

„ Ioan Roșca „

„ Gheorghi, sãn Stoica Marin „

„ Alexandru Pascu „

Această mărturie (ce) iasti dată cu bună primire numiților iscăliți să adiverești și de cătră noi, pasnicii cu pecetii satului și cu a noastre iscălituri.

Eu, Ciunge Mihai, pasnic

„ Dumitrașcu Petrachi, pasnic

„ Adam Sărbu, vornic

Costandin Popa, scriitor.

// (f. 105v) Fiind cu adivărat trebuință pãntu un preot la acest sat Bălenii, precum lăcuitorii acestui sat prin mărturia aceasta cer de a să hirotonisi diaconul Gheorghi sãn preot Manoil Roșca, pentru care m-au rugat și pe mine ca posăsor a(l) moșii de am încredințat ace(a)stă mărturie. 1848, mai 12, Paraschiv Șarban, spătar.

Vasile Agape preut, îl primim di tovarășu

Manoli Roșca preot do(ho)vnicu îl primescu.

SJAN Galați, fond Protopopia ținutului Covurlui, dosar nr. 26/1846-1848, f. 105r-v [Hârtie albă, 22 x 32,5 cm.] Pecetea în fum a satului Băleni, ø 2,5 cm (f. 105r); pecetea în fum a bisericii Sf. Voievozi din Băleni, cu anul 1843 în exergă, ø 3 cm (f. 105v).

3

1848, mai 13. Raportul Protopopiatului Covurlui către Episcopia Romanului pentru hirotonirea întru preot a diaconului Gheorghi Roșca de la biserica Sf. Voievozi din Băleni.

Raport la vlădica, 1848, mai 13, no. 202.

La b(iserica) Sf(in)ț(ilor) V(oie)v(ozii) (a) satului Bălenii, ocol Săretului, acest ținut, proprietatea luminării sale cneazului Matei Cantacuzin, aflându-se trii preoți slujitori și fiind lăcuitorii la număr mulți, stăruind obștea satului cum și d(umnealui) spatar Paraschiv Șarban, posăsorul moșii celui sat ca spre agiutorii celorlalți preoți să să hirotonisască întru preot și pe diaconul di la ace(a) b(iserica), Gheorghi Roșca. După a căroră ceriri cu pria plecate metanii iau îndrăzneala a-l recomandui Preaos(fin)ței Voastre), rugându-vă ca să să hirotonisască întru preot, așa precum și gios iscălitului îi este cunoscut(ă) mulțimea lăcuitorilor din acel sat.

SJAN Galați, fond Protopopia ținutului Covurlui, dosar nr. 26/1846-1848, f. 106v [Hârtie verzuie, 18 x 18 cm.]

4

1848, mai 29. Adresa Episcopiei Romanului către Protopopia ținutului Covurlui, prin care se comunică hirotonirea întru preot a candidatului Gheorghi Roșca pentru biserica din Băleni.

Pe (sic!) candidatul Gheorghi Roșca din satul Băleni, acel ținut, hirotonindu-să întru preot desăvârșit, acum să trimite preacucernicieii tale, spre a-l învăța rânduiala preoției și pe urmă îl vei trimite la satul lui spre a-și căuta de popor. Nr. 361, 29 mai 1848.

SJAN Galați, fond Protopopia ținutului Covurlui, dosar nr. 26/1846-1848, f. 110 [Hârtie verzuie, 18 x 18 cm.]

Note:

¹ Despre localitatea Băleni a se vedea Dorin Pintilie, Mariana Pintilie, *Comuna Băleni, studiu monografic complex*, Editura Eurodidact, Cluj-Napoca, 2003.

² Referințe despre descoperirile arheologice făcute pe teritoriul comunei Băleni vezi la: I. T. Dragomir, *Un nou depozit de obiecte de bronz descoperit la Băleni, în sudul Moldovei*, în „Danubius”, I, Galați, 1967, p. 89; Corneliu Stoica, Ion T. Dragomir, Mihalache Brudiu, *Muzee și monumente gălățene*, Galați, 1974, p. 134-135; Dan Gh. Teodor, *Descoperiri arheologice și numismatice la est de Carpați în secolele V-XI*, Editura Muzeului Național de Istorie a României, București, 1997, p. 44; Costel Ilie, Mircea Nicu, *Situri și puncte arheologice din județul Galați*, în „Danubius”, vol. XX, Galați, 2002, p. 8.

³ *Documenta Romaniae Historica*, ed. de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, A. Moldova, vol. I (1384-1448), Ed. Academiei, București, 1975, doc. 280, p. 397-399.

⁴ *Documente privind istoria României*, A, Moldova, 16, 1, Editura Academiei, București, 1975, p. 245, nr. 216.

⁵ Vezi Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice referitoare la județul Galați*, ms. la Biblioteca V. A. Urechia, Galați, doc. nr. 15.

⁶ Paul Păltănea, *Note genealogice despre Cantacuzinii de la Băleni*, în „Arhiva Genealogică”, III (VIII), Iași, 1996, nr. 3-4, p. 57-79; Dorin Pintilie, Mariana Pintilie, *op. cit.*, p. 53-65.

⁷ P. G. Dmitriev, *Moldova în epoca feudalizmului*, vol. VII, partea a II-a, Chișinău, 1975, p. 101, menționat de Paul Păltănea, *Vechi locașuri de cult și viața bisericească în sudul Moldovei până în anul 1864*, în vol. „Monumente istorice și izvoare creștine”, Galați, 1987, p. 235. Autorii monografiei comunei Băleni (Dorin Pintilie și Mariana Pintilie) nu au cunoscut de acest document. De aceea afirmă că „din perioada medievală și premodernă nu au parvenit informații referitoare la existența unui lăcaș de cult în Băleni” (*op. cit.*, p. 126). Cei doi autori încep istoria bisericească de la Băleni cu anul 1809 al catagrafiei publicate de Constantin Tomescu; totuși, aceștia recomandă prudență în privința acceptării ca dată de fundare a locașului 1809, întrucât în acest an „e doar menționat, situație care nu indică în mod obligatoriu anul construcției” (*op. cit.*, p. 127).

⁸ Textul întregit de noi între paranteze este șters în însemnarea respectivă.

⁹ Moise N. Pacu, *Cartea județului Covurlui*, partea a III-a, Galați, 1891, p. 5. Aceleași date sunt preluate și de Econ. stavr. Gh. Popescu, *Protopopia județului Covurlui. Dare de seamă despre afacerile bisericești*, București, 1906, p. 100. Vezi și *Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos*, fond Dosare generale, dosar nr. 939/1870 (Sfințirea locului pentru zidirea bisericii din comuna Băleni); Idem, dosar nr. 1108/1871 (Sfințirea din nou a bisericii din Băleni și eliberarea unui Sfânt antimis); Nicolae Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974, p. 56.

¹⁰ Moise N. Pacu, *op. cit.*, p. 5.

¹¹ *Ibidem*, n. 1. Dorin Pintilie și Mariana Pintilie (*op. cit.*, p. 127) consideră eronat că inițiativa construirii bisericii din Băleni, între anii 1870-1871 a aparținut „părintelui (sic!) Paraschiv Șerban”. Aga Paraschiv Șerban a decedat însă înainte

Eveniment

Joi, 31 martie, la orele 12, la Salonul Artelor, situat la mansarda Centrului Cultural „Dunărea de Jos”, sub genericul „Oameni de lângă noi”, au putut fi ascultați rapsozi și interpreți de muzică populară din zona noastră. Rapsozi mai puțin cunoscuți, care au demonstrat de-a lungul timpului talent, respect și prețuire pentru folclorul muzical: Hagiu Teofil (foto 3, jos cântând la țiteră), din comuna Suceveni, Neagu Ștefan (foto 2) și Dumitrache Titi (foto 4, dreapta), din comuna Măstăcani, Roșu Aurel (4, stânga), din municipiul Galați, alături de membrii Ansamblului „Doina Covurluiului”. Evenimentul a fost moderat de Anișoara Stegaru și de Sergiu Dumitrescu (foto 1). Evenimentul este inclus în Proiectul „Valori autentice ale culturii populare”.

foto 1

foto 2

foto 3

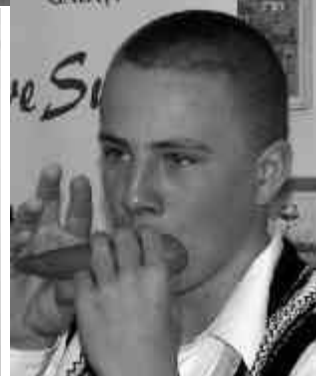

foto 4

de 1 februarie 1858. Vezi inscripția pe placa funerară de la biserica Vovidenia din Galați, descrisă de Victor Brătulescu, *Inscripții și însemnări din biserici*, în „G. B.”, an. XXV, nr. 7-8, iulie-august 1966, p. 644.

¹² Moise N. Pacu, *op. cit.*, p. 5.

¹³ Econ. stavr. Gh. Popescu, *op. cit.*, p. 100.

¹⁴ Vezi și *Anuar* (Episcopia Dunării de Jos), Galați, 1996, p. 250.

¹⁵ Dorin Pintilie, Mariana Pintilie, *op. cit.*, p. 128-129; arhim. Ieronim Motoc, *Din activitatea Centrului Arhiepiscopal*, în „Glasul Bisericii”, an. XLII (1983), nr. 6-8, p. 409.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ Constantin N. Tomescu, *Știri catagrafice din Biserica Moldovei*, în „Arhivele Basarabiei”, an. III, nr. 3, iulie-septembrie 1931, p. 195; republicare în vol. Constantin N. Tomescu, *Biserica din principatele române la 1808-1812, mărturii și documente*, ediție îngrijită de pr. Eugen Drăgoi, Editura Partener, Galați, 2010, p. 69. Dorin Pintilie și Mariana Pintilie (*op. cit.*, p. 126) consideră nejustificat că Ștefan Agapi și Ștefan Ursul sunt „adjutanții” preotului Costacea și adaugă: „Natura rolului acestora din urmă în biserică nu este cunoscută, dar este posibil să fi fost diaconi sau cantori”. Evident că respectivii se înșeală, întrucât când sunt înscrși diaconi în catagrafie se menționează expres treapta clericală respectivă; în catagrafie nu au fost cuprinși dascăli (cantorii, după exprimarea autorilor respectivi).

¹⁸ Cartea a aparținut bisericii din Băleni, preluată și păstrată în depozitul de carte veche al Arhiepiscopiei Dunării de Jos. Însemnarea se găsește la f. 1v-37v și 40v-43v.

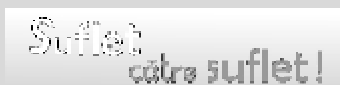
¹⁹ *Psaltire*, Iași, 1835, f. 284 (Exemplar aflat în depozitul de carte veche al Arhiepiscopiei Dunării de Jos.): „Anul 1866 s-au săvârșit dascalul Costandin Roșca la luna lui iolie 8 și am scris eu săchilariu George Roșca spri a să pomeni care vor ceti aice”.

²⁰ *Serviciul Județean al Arhivelor Naționale, Galați* (în continuare se abreviază *SJAN Galați*), fond Protopopia ținutului Covurlui, dosar nr. 26/1846-1848, f. 81.

²¹ *Ibidem*, f. 105r-v.

²² *Ibidem*, f. 105r-v, f. 110.

²³ Exemplar aparținând parohiei Băleni, aflat în prezent în depozitul de carte veche al Arhiepiscopiei Dunării de Jos. Pentru textul însemnării vezi supra 19.

Cronici culturale gălățene

6

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

foto 1

foto 2

foto 3

La Casa Colecțiilor (fosta Farmacie Ținc) s-a deschis în ziua de 29 martie expoziția „Valori culturale grecești la Dunărea de Jos”, realizată de Muzeul de Istorie în colaborare cu Comunitatea Elenă Galați, Serviciul Județean al Arhivelor Naționale și Biblioteca Județeană „V.A.Urechia”. Directorul instituției gazdă, Cristian Căldăraru (foto 1, stânga), le-a mulțumit tuturor celor care au contribuit la realizarea expoziției, prezentând-o apoi pe muzeograful Delia Pohrib (foto 3), cea căreia i-a aparținut inițiativa, care a precizat: „Comunitatea Elenă, alături de alte etnii, a jucat și joacă un rol deosebit de important în viața religioasă, culturală, socială, politică și, aș îndrăzni să spun chiar militară, și mă refer aici la evenimentele din anul 1821”. „Rădăcinile acestei expoziții se află undeva prin anul 2003, când, fiind studentă la Facultatea de Istorie, am descoperit un volum de documente, datat sec. XVII-XIX, din colecția personală a dr. Aristide Serfoti, volum ce poate fi văzut de vizitatorii expoziției (...) unde se află și documente din colecția specială a Muzeului de Istorie din Galați, fotografii, brevete ce fac parte din arhiva familiei Prodrom, manuscrise religioase și medicale de valoare, ce se află în păstrare la Biblioteca Județeană „V.A.Urechia”, cărți religioase și de patrimoniu, aflate în păstrare la Muzeul de Istorie din Galați, fotografii ale familiilor Mantu și Macri, aflate în păstrare la Serviciul Județean Galați al Arhivelor Naționale și multe alte valori culturale grecești la Dunărea de Jos”. În final, dansatorii Comunității Elene Galați au prezentat trei dansuri grecești.

La cea de-a șasea ediție a Festivalului Internațional de Muzică Ușoară pentru Copii „Ghiocelul de Argint”, desfășurată la Bârlad, în perioada 25 - 27 martie, elevii Școlii de Arte din cadrul Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați, clasa canto muzică ușoară, coordonată de profesor Monica Măciuceanu, elevi în număr de 10, au câștigat 10 premii și 4 distincții speciale. La grupa de vârstă 8-9 ani: Zaharia Diana - Trofeul grupei și un premiu special, Pavel Bianca - premiul III; la grupa de vârstă 10-11 ani: Ilie Valentina și Mihai Sebastian - ambii, premiul III; la grupa de vârstă 12-14 ani: Totolici Aurora - premiul I și două premii speciale, Popa Ramona - premiul II, Vasile Roxana - premiul III, Laura Toma - mențiune; la grupa de vârstă 15-18 ani: Roman Tina - premiul I și un premiu special, Pașilea Adrian - premiul II. La festival au participat peste 200 de concurenți din toată țara, juriul fiind alcătuit din: Marcel Iorga - compozitor (președintele juriului), Claudiu Bulete - compozitor, Daria Radu - compozitor (Republica Moldova), Elena Răileanu - textier (Republica Moldova).

După regalul de film german, însoțit și de o reprezentare teatrală apreciată, a urmat Festivalul de Film Rus - Galați 2011, organizat de Instituția Prefect și Consulatul General al Federației Ruse la Constanța. În sala Teatrului Muzical „N. Leonard” au fost prezentate 16 filme rusești de succes, la care publicul a avut acces gratuit. Cătălin Negoită și echipa sa se dovedesc a fi oamenii potriviți la locul potrivit. A urmat apoi, sărbătoarea cântecului și dansului irlandez...

Tot la Muzeul de Istorie s-a deschis o expoziție de 400 de cărți poștale, intitulată „Corespondență la Dunărea de Jos”, aparținând colecționarului particular Iulian Panait (foto 4), un tânăr polițist de 35 de ani, născut la Brăila dar lucrând de 15 ani în Galați. La vernisaj, directorul Muzeului de Istorie, Cristian Căldăraru, a spus că așteaptă ca peste 40 de ani colecția să fie donată muzeului. Merită să mai adăugăm faptul că de realizarea expoziției s-a ocupat o echipă condusă de muzeograful Gabriela Apostu (foto 5) și că la vernisaj au cântat cinci elevi ai Liceului de Artă „D.Cuculin” laureați la concursurile școlare: Vincențiu Mantu (flaut), Leonard Croitoru (pian), Cristea Sterian (trompetă), Maria Magdalena Albu (pian), Adelina Chiciuc (vioară).

Salonul Axis libri, moderat de către Teodor Parapiru, continuă tradiția. Cea mai lungă seară a salonului de până acum - mai bine de trei ore, fără pauză, a fost în ziua de 31 martie. S-au lansat 4 cărți și o revistă, 3 dintre cărți având o singură semnătură, Ioan Toderiță (p. 12): „Bună seara, domnule Mallarme”, versuri, „Ion Barbu. Categorii abisale matematice”, critică literară, ambele apărute la Editura Axis Libri și „Revelația și relevanța textului literar: scriitori gălățeni contemporani”, Editura Centrului Cultural

Cronici culturale gălățene

7

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

foto 4

foto 5

Dunărea de Jos. A patra carte lansată a fost volumul de versuri al profesoarei Mariana Solomon Lazanu, „Crotalul diamant”. Despre acestea au prezentat recenzii bibliotecarele Doina Bălan, Lidia Ignat și Mariana Sava Târălă. Revista trimestrială „Vitrinii. Lumini și umbre”, editată de Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul Român de Informații ACMRR - SRI, ajunsă la al șaselea număr s-a bucurat și ea de o atenție specială, ca și intervențiile celor veniți să o susțină: academicianul Dinu C. Giurescu (foto 6, lângă generalul de brigadă (r) prof. univ. Cristian Troncotă (redactorul șef)), Filip Teodorescu, președintele ACMRR - SRI (foto 7, lângă directorul Bibliotecii V.A.Urechia, Zanfir Ilie), general (r) Vasile Mălureanu, general Paul Carpen, membri ai colegiului de redacție, precum și de alți colaboratori ai publicației, printre care Ion Stoica, de origine din comuna Cosmești, județul Galați.

foto 6

foto 7

La pagina 8 avem imagini de la un alt eveniment organizat de colegii de la Cercetare, Conservare și Valorificare a Creației și Tradiției Populare: simpozionul cu tema „Tradiții de Paște în zona de Sud a Moldovei - Reconstituirea tehnicii și ornamentației ouălor încondeiate din zona Galațiului”. Un simpozion însoțit de o expoziție de ouă încondeiate, expoziție rezultată în urma cercetării pentru a se putea reconstitui ornamentația ouălor de Paști, cu tot ce implică aceasta: motive de ornamentație, cromatică, tehnică din zona Covurluiului, zona Tecuciului și parțial zona Tutovei. „După cum știm cu toții, această artă a încondeierii ouălor de Paște din zona Galațiului s-a pierdut de mult timp. În urma unei documentări serioase am reușit să aducem în lumină aceste valori ale culturii noastre populare și să prezentăm specialiștilor și publicului modele autentice de ouă încondeiate, mai vechi de o sută de ani. Curiozitatea, ca trăsătură specifică unui cercetător, alături

de dorința de a reconstitui și de a le transmite celor tineri meșteșugul românesc m-au determinat să încerc să realizez replici ale ouălor tradiționale încondeiate în zona noastră, așa încât, astăzi, oricine dorește să vadă aceste modele poate veni la noi, la Centrul Cultural Dunărea de Jos”, a menționat Anișoara Ștefănuță, șef Secție Cercetare în cadrul instituției gălățene. La simpozion a fost prezentă și Angela Paveliuc Olariu (foto 1) - doctor în istoria artei populare, care, la final, s-a declarat „de-a dreptul încântată de comunicarea făcută de A. Ștefănuță Stegaru.

La pagina 12 am surprins câteva imagini și de la aniversarea specială a lui Viorel Dinescu, în cadrul Salonului Axis libri din 7 aprilie, care a împlinit pe 2 aprilie 60 de ani. În aceeași seară s-au mai aniversat 100 de ani de la nașterea lui Emil Cioran (8 aprilie) și s-au lansat mai multe cărți, dintre care patru ale lui V. Dinescu: „Dialoguri socratice”. „101 poeme”, „Om virtual” și o antologie lirică, publicată la Editura „Axis Libri”, „Arhipelag stelar”. Despre filosoful român a vorbit scriitorul tecucean Ionel Necula, cunoscut pentru scrierile sale despre filosoful român, iar despre Viorel Dinescu, scriitori, editori din Galați și din Buzău, din Republica Moldova și din Italia... Celălalt erou al serii, I. Necula și-a lansat și el o serie de cărți: „Spiritul vrâncean în lecturi electivă”, „Uricar la poarta Moldovei de Sud” și „Liești - satul dintre grinduri și cuhalm”. Vasile Ghica, Viorel Burlacu, Petru Blaj, veniți și ei de la Tecuci, au avut apreciate intervenții.

La Complexul Muzeal de Științele Naturii s-a deschis, o dată cu venirea primelor păsări călătoare, expoziția „Migrația în lumea animală”, coordonată de cel mai tânăr muzeograf din colectivul gălățean, Viorica Arcan. Managerul instituției, Camelia Burluc, a vorbit la vernisaj despre efortul întregii echipe de la Secția Muzeu, care a pregătit pentru gălățeni o fascinantă incursiune în lumea animalelor. Invitată de onoare la evenimentul de ieri a fost doamna conf.univ.dr. Carmen Gache, de la Facultatea de Biologie din cadrul Universității „Al.I.Cuza” din Iași, președinta Consiliului Director al Societății Ornitologice Române, (Birdlife Romania), care a copilărit în Galați.

(foto și text: a.g.secară)

Dicționar al coregrafilor români de folclor

Anul acesta Centrul Cultural Dunărea de Jos a demarat un proiect mai vechi: realizarea unui Dicționar al coregrafilor români de folclor. Întrucât nu există o bază de date unitară pentru cei care au această specialitate, rog pe cei care lucrează în acest domeniu - al valorificării scenice a jocului popular - să ne sprijine în acest demers al nostru, proiect ce are și girul Asociației Coregrafilor Ansamblurilor Folclorice din România.

Astfel, rugăm coregrafii ansamblurilor folclorice (profesioniste și neprofesioniste), reprezentanții Centrelor Culturale, Centrelor Județene de creație, Caselor de Cultură, celorlalte așezăminte culturale unde lucrează sau au lucrat coregrafi care astăzi nu mai sunt - dar au avut o activitate importantă - să ne trimită pe adresa instituției o fișă care să cuprindă:

- Numele și prenumele coregrafului
- Data și locul nașterii
- Studii
- Activitate în domeniul coregrafic (colaboratori, premii, spectacole de amploare, etc.)
- Alte date pe care le consideră importante pentru a contura profilul artistului/artiștilor respectivi
- O fotografie

Adresa : Centrul Cultural Dunărea de Jos, strada Domnească nr. 61, Galați, cod 800008
sau: ionhorujenco@yahoo.com

În speranța că veți considera utilă realizarea unui astfel de dicționar așteptăm materialele dumneavoastră.

Ioan Horujenco

Suflet
către suflet!

ELEMENTE DE CULTURĂ RROMANI (II)

Charlotte Barbu și Ioana Ignat

9

Referitor la limba rromani nu se poate vorbi azi de o unicitate a ei, ci de coexistența mai multor dialecte. Acest lucru se explică și prin absența unei culturi scrise, fiind, până de curând o limbă aproape orală.

Asemănările cu sanskrita au stat la baza dovedirii originii indiene a rromilor. În limba rromani, se regăsesc și elemente din persană, armeană, greacă, română, atât în vocabular cât și la nivelul gramaticii.

Se apreciază că azi, în România, numărul vorbitorilor de rromani sunt doar 40% din totalul rromilor.

Unele grupuri însă, prin asimilare, și-au păstrat limba de origine, tradițiile și obiceiurile. Există cazuri în care comunități întregi și-au pierdut limba, dar au păstrat stilul de viață și apartenența la grupul social.

Există și mulți rromi bilingvi, vorbind româna și rromani sau maghiara și româna, dar și trilingvi - care vorbesc româna, maghiara și rromani.

Religia este un element constitutiv al culturii, cu un rol foarte important în coeziunea de grup. Dar nici religia nu este un reper de unitate pentru rromii din România.

Majoritatea rromilor sunt ortodocși dar sunt și comunități întregi de religie catolică, reformată, musulmană. În ultimul timp se remarcă creșterea numărului de rromi aparținând confesiunilor neo-protestante (penticostal, baptist).

Referitor la ocupații, încă din evul mediu se pot diferenția 3 categorii de robi rromi. Prima categorie sunt robii “de curte” sau de “clasă” care prestau tot felul de munci la curtea boierului sau a domnului. Din secolul al VI-lea apar robii “de ogor”, un fel de muncitori agricoli pe moșile boierilor sau ale mănăstirilor. Ei erau diferiți de țărani, pentru că nu aveau o parcelă de pământ proprie. A treia categorie de robi rromi, o constituie meșteșugarii nomazi, având un rol important în economia țărilor române. Ei reprezintă cete de rromi, nomazi, care prestau diferite munci comunităților rurale sau curților boierești. Mulți dintre ei erau robi ai statului și plăteau anual impozite. Meseriile practicate sunt variate, ereditare, definind apartenența la un anumit neam.

Existau rromi fierari care fabricau toată gama de produse din fier: unelte, arme, armuri, cuțite, ace, foarfece, potcoave, diferite alte instrumente.

Din cercetări, reiese faptul că nu există gospodărie țărănească fără obiecte din fier confecționate de rromi. Acești rromi au fost primii sedentarizați, așezându-se la marginea satului unde își deschideau un atelier de fierărie.

Altă categorie de rromi este cea a căldărarilor. Ei au păstrat foarte bine cultura, tradițiile și modul de viață al rromilor. Bărbații confecționau: căldări, oale, tigăi, obiecte de podoabă, de cult, iar femeile perii și bidinele din păr de cal.

Un alt neam este cel al rudarilor - care se ocupau cu căutarea aurului în nisipurile aurifere ale râurilor. Veniturile aduse de aceștia au fost foarte importante prin aurul pe care îl predau la fisc și taxele plătite. Ei erau nomazi, locuind în corturi, primăvara și vara. În lunile reci își câștigau existența confecționând obiecte din lemn. Treptat, îndeletnicirea aurarilor nu va mai fi profitabilă, aceștia, reorientându-se spre alte ocupații: prelucrând lemnul - devenind astfel rudari, lingurari, blidari. O parte din aceștia au învățat să confecționeze cărămizi - aceasta devenind o meserie foarte căutată începând cu prima jumătate a secolului al XIX-lea. Comunitățile de cărămidari erau semi-nomade, unele supraviețuind până azi (com. Cilibia, jud. Buzău).

Un neam deosebit este cel al ursarilor, nomazi, dând spectacole cu urși dresați de ei. Aceștia, trăind pe lângă curțile domnești, mănăstiri, curțile boierilor, vetrele localităților, au pierdut foarte multe obiceiuri, asimilând elemente de cultură și civilizație de la populațiile nerrome. Mulți dintre rromii ursari erau lăutari, pieptănari, ceaunari, negustori ambulanti, vindecători de boli sau se îndeletniceau cu creșterea catărilor. Multe meserii au fost practicate de rromi: confecționarea sitelor, olăritul, morăritul, extracția pietrei, a

sării, confecționarea de obiecte din os, comerțul cu flori, covoare, mătăsuri, zidăria, tinichigieria. În epoca feudală, existau rromi lăcătuși, spoitori, ciubotari, curelari, bucătari, cârciumari și desigur, lăutari.

Unii rromi s-au adaptat la schimbările radicale și rapide din economia românească, dobândind diferite meserii. Cea mai mare parte a lor însă, au format o categorie marginalizată, aflată deseori într-o situație materială foarte grea.

Păstrarea tradiției rrome este strâns legată de păstrarea portului tradițional. Din păcate, în ziua de azi, acest lucru nu e acceptat de societatea românească, în genere. Unii bărbați poartă pălării sau mustăți mari. La diferite sărbători, ei se disting printr-un costum nou, viu colorat. RRomanca tipică poartă fustă lungă, din mai multe straturi, bogat colorată, cercei mari, părul lung, împletit, uneori o floare în păr. Deseori, rromii poartă roșu, considerată culoare norocoasă (probabil din credința străveche).

Tradiția spune că o femeie măritată trebuie să poarte un batîc pe cap pentru a arăta acest lucru. Ele poartă de obicei bijuterii de mare valoare, bani în păr sau cusuți pe haine.

Referitor la tradițiile populației rrome, nu există elemente caracteristice unitare, datorită diferențelor dintre ei: ocupații, nivelul de trai, organizarea socială. Acest lucru se accentuează și din cauza insuficientelor surse scrise sau a caracterului “închis” al acestor comunități.

O trăsătură esențială a etniei rrome din România o reprezintă faptul că rromii au trăit în comunități de dimensiuni reduse, activitățile lor având drept beneficiari comunități de altă etnie.

Există de asemenea o mare dificultate în a diferenția cultura specifică rromilor de cea a populației majoritare. Acest lucru se datorează faptului că rromii au contribuit, au păstrat și au perpetuat tradițiile populare românești.

Fără îndoială, există un număr mare de tradiții locale, păstrate în diferite comunități de rromi. Ele se referă la tradiții legate de: naștere, botez, căsătorii, moarte etc.

Complexitatea de elemente culturale și tradiționale, specifice comunităților de rromi din România, păstrarea acestei diversități, sunt puncte importante pentru îmbogățirea culturală a întregii societăți.

Bibliografie:

- **Elemente de istoria și cultura rromilor** - Ghid pentru uzul cadrelor didactice, Fundația pentru o Societate Deschisă, România.
- The brochure – **The Tolerance of Art**, 2002.
- The study **Roma Childreyn Romania**, 1999.

Legenda imaginii (foto de Corneliu Petrică): Programul “România prinde rădăcini”, cu participarea minorității rome: Viorica Gotu și, în dreapta, bulibașa din Târgu Bujor, Costel Pițigoii, ținându-l de braț pe primarul din oraș, Ștefan Arfire.

Eveniment

Târgul Euroregiunii „Dunărea de Jos”

La finalul lunii martie, Galațiul a găzduit una dintre cele mai importante reuniuni organizate vreodată în cadrul Euroregiunii „Dunărea de Jos”. „Proba practică”, Euroregiunea a prezentat-o, pe data de 30 martie, când a fost organizat **„Târgul Euroregiunii”** eveniment în cadrul căruia fiecare delegație din regiunile membre a

prezentat publicului gălățean cele mai reprezentative produse ale sale. Vizitatorii au putut afla mai multe despre fiecare regiune în parte, au gustat din bucatele specifice, au aflat care sunt tradițiile, obiceiurile dar și obiectivele turistice și economice.

Standul gălățean a fost imaginat și reprezentat de către membrii Secției Cercetare, Conservare și Valorificare a Creației și Tradiției Populare din cadrul Centrului Cultural „Dunărea de Jos” sub forma unui primitor interior de casă tradițională, nelipsind levcerele, covoarele, prosoapele, lada cu zestre, așternuturile de pat, masa în forma ei arhaică, pe care s-au aflat mămăliga și sărmăluțele în strachină de lut. În această casă primitoare au fost găzduiți oaspeți care au expus diverse sortimente de miere de albine, preparate din carne și vinuri alese. Rând pe rând au trecut pragul casei tradiționale autoritățile locale dar și demnitari din țară și de peste hotare.

În aceeași zi, în Sala Auditorium (foto 1) a Complexului Muzeal a avut loc Ședința Consiliului Euroregiunii, ocazie cu care au fost prezentate și aprobate rapoartele Comisiilor de specialitate pentru anul 2010 și planurile de activitate ale acestora pe anul 2011.

Reamintim că Euroregiunea „Dunărea de Jos” a luat ființă la 14 august 1998, prin semnarea, la Galați, a acordului de constituire. Această structură cuprinde regiuni transfrontaliere din România (județele Galați, Brăila și Tulcea), Ucraina (regiunea Odesa) și Republica Moldova (raioanele Cahul și Cantemir), însumând o populație de aproximativ 4 milioane de locuitori. În prezent președinția Euroregiunii și a Asociației se află la Galați, fiind exercitată de către președintele Consiliului Județului Galați, Eugen Chebac.

Concursul Național de Poezie „Cezar Ivănescu”

Concursul de poezie purtând numele marelui poet Cezar Ivănescu se desfășoară în cadrul **Festivalului Național de Poezie „Cezar Ivănescu”, ediția I**, care va avea loc în perioada 24 - 26 mai 2011 la Iași și Bârlad, în organizarea Societății Culturale JUNIMEA Iași – Muzeul Literaturii Române și a Centrului Cultural Mihai Eminescu Bârlad.

Concursul își propune descoperirea și sprijinirea tinerilor poeți de limbă română din România, Republica Moldova și din toată diaspora. Pot participa tineri poeți până la 30 de ani, care nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor din România sau ai altor uniuni de creație și care nu au volume individuale publicate.

Manuscrisele, constând într-un volum de autor care nu trebuie să depășească 100 pagini, scrise pe computer, corp 14, în două exemplare, se vor trimite pe adresa: **Muzeul Literaturii Române Iași, Str. Vasile Pogor nr 4, Cod 700110, Iași, jud. Iași**, până la data de **10 mai a.c.**, data poștei.

Lucrările se vor juri după un *motto* la propria alegere a concurentului și care va fi trecut pe plicul de pus la poștă și pe fiecare pagină prezentată în concurs. Lucrările vor fi însoțite de un plic închis ce se va introduce în plicul mare cu lucrările și va purta același motto, iar înăuntru datele personale ale concurentului: numele, data nașterii, profesia, adresa exactă, telefonul, e-mailul și o scurtă prezentare a activității literare. Pe plicul mare, în loc de numele și adresa concurentului se va trece doar motto-ul.

Juriul, format din personalități marcante ale literaturii române, va acorda următoarele premii: Marele Premiu „Cezar Ivănescu” - 500 lei, Premiul I - 400 lei, Premiul II - 300 lei, Premiul III - 200 lei și 3 Mențiuni.

La acestea se vor adăuga premiile unor importante reviste literare din România. Grupajele de poeme premiate vor fi publicate în Cartea festivalului.

În sens larg, literatura ar putea să fie definită drept suma textelor de ficțiune, publicate de autori sau de editori cu scopul de a fi citite și interpretate. În sens restrâns, nu orice text publicat și pretins literar aparține acestui domeniu al artei, condiția minimă fiind validarea lui estetică. Pe lângă acest criteriu minimal, intră în discuție și alte condiționalități care țin de circulația formelor și conținuturilor. Astfel zis, literatura are o parte vizibilă, validată de canonul literar al epocilor succesive și o alta, invizibilă, situată sub limita cunoașterii publice, înregistrată în cataloage, în bibliografii sau în dicționare literare, mai puțin în istorii, selective și adoptate la spiritul timpului. Teoria „circulației cuvintelor” a lui Bogdan Petriceicu-Hasdeu, cu aplicabilitate în lingvistică, s-ar putea aplica, la o adică, și textelor literaturii, în sensul că nefrecventarea acestora de către cititori și exegeți le condamnă la uitare sau la o stare vegetativă specifică sub-teranului literar. Până la urmă, soarta unor astfel de texte e justificată de statutul de condeier al autorului lor și de modul în care povestașii lor au reușit să le plaseze în zona obscură a faptelor estetice.

Paradoxal sau nu, condeierii, stăpâni absoluți ai sub-teranului literar, sunt mai numeroși decât scriitorii pe care timpul și exegeza îi înnoobilează cu sensuri și interpretări ale acestora, în creșterea cantitativă și calitativă de la o epocă la alta. Condeierii (scriitorii mai puțin talentați, zice DEX-ul, sau chiar lipsiți de talent, dar extrem de insistenți în a scrie și a publica, deși nu-i citește nimeni și nici timpul n-are cum să-i valideze). În epoca eroică a literaturii române (secolul al XIX-lea) condeierul a fost când încurajat („Scrieți, băieți, numai scrieți!”), când satirizat cu destulă vehemență, uneori de unul și același scriitor. E cazul lui Ion Heliade-Rădulescu, autorul îndemnului de mai sus, dar și al unei fiziologii literare în registru satiric, *Domnul Sarsailă, autorul*, menită să separe apele de uscat, adică talentul de non-talent. Dintre sutele de nume ce se regăsesc în paginile revistelor literare sau chiar în gazetele ce publicau și literatură, istoria literară a selectat câțiva ca să fie apoi frecvențați de cititori, de editori sau de școală. Odată cu trecerea anilor, pe măsură ce literatura română a câștigat în substanță, numărul acestora s-a tot diminuat, iar capitolele de istorie a literaturii consacrate epocilor de pionierat (veche, premodernă, și chiar modernă) sunt tot mai restrânse ca număr de pagini și ca nume cu reprezentativitate axiologică.

Unul dintre complexele literaturii române, cel al „tinereții” acesteia (aproximativ două secole), explică, într-un fel, statutul privilegiat al condeierului român din epocile mai vechi, atunci când nimic nu stătea în calea ambiției de a deveni autor.

Spiritele lucide ale acelor timpuri au sesizat devierea statutului autorului și au inventat chiar un cuvânt care să sancționeze acest comportament iresponsabil: autorlăcul. Cu scrisul lor fără nerv și inventivitate, plat și agasant, s-au umplut decenii la rând paginile revistelor, ale gazetelor, calendarelor, almanahurilor și chiar ale cărților puse în circulație de editori anonimi sau cu nume ce nu spun nimic din punct de vedere profesional, din perspectivă culturală fiind chiar neglijabili. Domnul Sarsailă, cel bolnav de autorlăc, își are corespondent contemporan în condeierul cocoțat în pomul literaturii și care, de acolo, parazitează domeniul cu nonșalanță și aroganță, specifice de altfel oamenilor îndoielnici. Sinecuriști, prin definiție, condeierii de ieri și de azi s-au dovedit și încă sunt extrem de răzbatători în ocuparea acelor locuri călduțe în care efortul e minim, iar răsplata mai mult decât consistentă. Sub aparențe de boemi bonomi și veșnic abulici, condeierii își disputau și obțineau posturi bine recompensate de activiști culturali, cenזורi sau gazetari cu

statut de „curteni” ai regimului, convertiți ulterior în democrați sau mistici cu pretenții de directori ai culturii, pe care o critică sau o elogiază în funcție de cum le dictează interesele de moment. Sub umbrela protectoare a Ministerului Culturii coabitează condeieri și scriitori într-un mixaj ciudat al valorilor și al personalităților, dominanți numeric fiind cei dintâi. Nu e însă singurul loc în care condeierii își găsesc rostul, sectorul bugetar fiind însă preferat altora. Și se adaugă acestora gazetarii cu ambiții de literați, pensionarii convertiți la condiția de scriitori și, evident, pișcotarii, aceiași înși prezenți la toate acele

ocazii când se pune în mișcare o ceremonie sau o sindrofie culturală, încheiată, în cel mai autentic stil românesc, cu o tratație din care nu lipsesc pișcoturile și șampania. Tocmai de aceea, condeierul este și un pișcotar, cuvântul din urmă nefiind și o denotație care să vizeze ambiția de a fi autor publicat ignorând criteriile valorice, singurele care pot discerne între un condeier și un scriitor.

În variantă orală povestașul este un colportor de istorii de tot felul: legende, snoave, bancuri, subiecte de film, de proză, de piese de teatru etc., cu mai mult sau mai puțin har, însă fără a fi și creator în același timp. El este mai puțin decât un povestitor propriu-zis pentru care actul creației este obligatoriu, chiar și atunci când re-povestește o istorie, act ce presupune reinterpretarea ei în funcție de personalitatea lui și de „orizontul de așteptare” al celor care participă la spectacolul povestirii, un ritual fixat în timp și respectat cu scrupulozitate de toți cei care participă la re-crearea lumii istorisite diferit de la o generație la alta.

Povestitor fără har, povestașul se manifestă și-n scris, agasând redacțiile cu texte fără ritm, fără noutate, fără priză la cititor, transformând actul publicării într-un triumf personal, victorie ce justifică ulterior insistențe și mai mari, profitând, evident, și de lipsa ofertei de texte publicabile pentru redacțiile prea multor reviste de cultură. De regulă, o revistă de cultură mizează pe un număr de colaboratori statornici, niciodată suficient de mulți, încât să aibă asigurate materiale pentru două-trei nume în avans. Pentru paginile rămase neacoperite se bat povestașii și condeierii, numele lor regăsindu-se oriunde, aceștia nefiind interesați decât de publicare, afinitățile culturale, lupta pentru o idee generoasă, standardele estetice fiind pentru ei simple mofturi. Și condeierul, și povestașul compromis literatură, generând o inflație a valorilor care nu mai au acoperire în plan estetic, ci doar în plan cantitativ, amintire jenantă din vremurile când totul se măsura în condițiile precise și comparabile în valori absolute cu altele la fel de îndoielnice.

În condiții de precaritate culturală, de triumf al nonvalorilor și de nepăsare a autorităților, condeierul și povestașul devin piese de rezistență ale mecanismului ce generează confuzie și pervetire a frumosului în urât, a valorii în nonvaloare, a calității în cantitate. Hălăduind cu nonșalanță și cu morgă de autor publicat în bolgiile sub-teranului literar, condeierul sau povestașul creează iluzia (falsă, evident) unei stări de fapt pozitive, deși multe sunt îndoielnice în acest teritoriu al inefabilului estetic. Purtători de nonvaloare estetică, aceștia se manifestă zgometos într-un spectacol îndoielnic în care-și asumă, adesea, rolul de protagoniști, deși cel de corifei li se potrivește mai bine (dacă nu e prea mult și acesta). Fără ei, mulțime de gură-cască, de târâie-brâu sau de înfulecători de pișcoturi, viața literară ar fi mai anostă, deși poate că n-ar fi rău să fie așa. Până una-alta, ei există, iar simplul fapt că se manifestă vocal de atâta amar de vreme îi face indispensabili în câmpul cultural contemporan.

George Lăteș

Cronici culturale gălățene

Viorica Dinescu

Ionel Necula

Mariana Solomon
Lazanu și
Ioan Toderiță

Bătrânul „Eschimos”

Când ești prea bătrân nu mai suporti realitatea.

Omul poartă în el moștenirile pe care le-a primit, dintre care „țara de baștină” și „educația” ne sunt cele mai importante. Trebuie să fii al naibii de puternic să poți învinge cu adevărat aceste două elemente principale.

Un bătrân stătea așezat într-un colț de bancă, de parcă ar fi adormit, cu bărbia în piept. Din când în când își ridica pleoapele grele și umflate.

Încotro s-ar fi uitat, nu vedea decât Dunărea, o întindere albastră copleșitoare. Ea era singura care i-a rămas credincioasă în toți acești ani.

Îl părăsiseră pe rând: soția, copiii și nepoții. O viață întreagă trudise să-i îndestuleze.

Acum, când primea bruma de bani, răsplata lui pentru patruzeci de ani de muncă, îi numără de trei ori ca să fie sigur, că sunt numai „atâția”.

Îi împărțea în câteva grămăjoare. Cea mai mică nu o mai pune în plic ci la piept sub cămașa de un albastru incert.

O să-și cumpere o revistă și o să bea o cafea. Un lux mare pentru el. Numai decît după aceea își caută grămăjoarele cuprins de panică, le răstoarnă pe toate și le numără din nou, uitându-se cu frică în jur ca și cum i-ar fi fost teamă să nu-i răpească întunericul și frigul.

Seara, bău din cană ceaiul fierbinte, apă colorată fără zahăr, își întoarse ceasul și se ghemui tremurând sub pătură să-și doarmă somnul zbuciumat de om chinat de nevoi, de boală, de singurătate. Pe la miezul nopții se urni și își pipăi mărunțișul din sân, apoi peste cîtva timp adormi fără să simtă nimic.

În somnul lui agitat visa oștepe și banchete cu cele mai felurite bucate. Se trezi cu un gust amar în gură. De două zile băuse doar ceaiul cu câteva felii de pâine unse cu margarină.

Pe săturate nici el nu-și mai aducea aminte de când nu mâncase. Deodată, inima îl înțepă nemiloasă, apoi începu să zvăcneasă tare, într-o dureroasă năvală de bătaii, care îl făcea să se înăbușe, amețindu-l ca într-un fel de leșin.

Întinse mîna spre cutia cu medicamente. Era goală. Închise neputincios din nou ochii. Durerea pe care o simțea nu însemna cîine știe ce pe lângă suferința ce i-o provoca singurătatea și sărăcia. Era cumplit, făcându-l să nu se mai poată gândi la viața pe care trebuia să o urmeze. Dorea să o curme, dar viața refuza să se stingă în el.

Aici, pe malul Dunării, se hotărî pentru ultima dată.

Fluviul curgea la picioarele lui, lat și leneș. Își urma curgerea domoală, prin meandrele largi, până spre linia orizontului.

Pe neașteptate îi apărî în fața ochilor filmul acela, „Tăcerea albă”.

„Un bătrân eschimos își țara mocasinii prin înfricoșătoarele întinderi albe, supus și tăcut. Noaptea lungă polară se furișă necruțătoare. O epavă, cândva falnică, se retrăgea ca un câine muribund. E greu să-ți tai cu propria mîna toate legăturile cu viața. Îndeplinea un țel tainic, undeva în străfundurile ființei sale, o moștenire din „țara de baștină”, știute de vreme de generații.

O sinucidere întocmită, pentru a le ușura viața celor tineri și dragi, în putere.

Au trăit împreună așa, mulți ani. Își aparțineau unii altora, dar astăzi a văzut atât de limpede că le stă în drum, ca o povară, o gură în plus de hrănit.

Vîntul spulbera zăpada. Încercă să străpungă cu privirea peretele de gheață. Acolo trebuie să fie capătul din Lumea Cealaltă.

Neputința îi era mare. Spaima de moarte îi pieri în fața Tăcerii Albe și omul rămase, dacă se poate spune, singur cu Dumnezeu. Se stinse încet, fără să se mai roage pentru el.

Furtuna orbitoare de zăpadă a șters totul, nu a mai rămas nicio urmă. De fapt nimeni nu i-o va mai căuta vreodată. Moartea era eternă”.

Bătrînelul se sculă de pe bancă. Filmul se terminase! Șontac, șontac se apropie de mal. Pe față avea întipărită resemnarea pe care ți-o dă o suferință grea și îndelungată. Părea încovoiat cu umerii lăsați în jos, cu capul plecat, cu privirile în pămînt. Nu-și scoase pantofii. Apa o simțea rece la etichetele picioarelor. Valurile creșteau spărgându-i-se de genunchi. El tot mergea căutînd înfrigurat cu talpa pantofului fundul râului.

Apa creștea, ajunsese până la gât. Cu o mîna își strîngea mărunțișul la piept. Brațul slobod îi întinse în sus, deasupra apei, de parcă ar fi căutat un sprijin în aer. Porni în larg. Nu se mai opri o clipă. Se poticni și dispărî în Adîncul Albastru, ca eschimosul în Tăcerea Albă.

Soarele se stingea tulbure aproape la orizont, înghițit și el de valuri, nu înainte de a-și mai arunca încă o dată razele roșcate ale asfințitului.

Peste întinderea monoton albastră, se auzea plescăitul surd al apei, ca o chemare deznădăjduită.

Soarta lacomă ceruse prea mult de la el!?

Elena-Maria Stara

REVISTELE ANILOR DE LICEU ȘI NU NUMAI...

O revistă de literatură scrisă de adolescenți? Și scrisă bine? Iată o „anomalie” care merită consemnată. **Sui Generis- Revistă Bianuală de Creație Literară**, aflată deja în anul al doilea de existență, este concepută și realizată în exclusivitate de elevii Colegiului Național Mihail Kogălniceanu din Galați, însuflețită de o veche și bună prietenă a poeziei, profesoara Vali Crăciun.

Cine spunea că adolescenții nu mai au deloc preocupări literare? Numărul 3 al revistei (ianuarie 2011) conține poezie, proză și eseu, toate scrise cu nerv și sensibilitate. Textele dețin candoarea vârstei (în acest caz, pe nedrept numite *ingrată*) și unele din naivitățile ei, însă nu abuzează nici de dulcegăriile, nici de teribilismele specifice.

Fără a încerca o selectare forțată a textelor, toate având o valoare literară peste nivelul unei astfel de publicații, aș menționa totuși numele Elenei Donea și al Dianei Toma, dar și a lui Ștefan Spălățelu, ale căror scrieri conțin un plus de maturitate (literară și nu numai).

Nedrept ar fi să nu amintesc forma grafică impecabilă a revistei, ca și foarte inspiratele desene și fotografii ce însoțesc textele, toate realizate, de asemenea, de elevi.

Amănunte în plus, dar și lecturi plăcute, pe site-ul revistei: revistasuigeneris.tk

O altă publicație „adolescentă” este cea realizată de elevii Colegiului Național „Costache Negri” din Galați. **Liceeni în dungi** se află la numărul 21 (februarie 2011), anul X. Cel puțin întâmplător, părea că acest număr are legătură cu denumirea revistei, aceasta trimițând cu gândul la un spațiu concentraționar, iar conținutul numărului amintit având ca temă *trecutul*, așa cum l-au trăit părinții tinerilor liceeni. Confuzia a fost repede risipită de un „avertisment” pe cât de ironic, pe atât de binevenit, care liniștește oarecum cititorul: „*Dungile* din titlul publicației reprezintă un detaliu vestimentar din tradiționala uniformă a colegiului, ținută față de care avem justificate nostalgii, nicidecum o nefastă aspirație a semnatărilor”.

Cuprinsul revistei este conceput în două părți, care deși au în comun cuvântul *trecut* se disting tematic. Astfel, **TRECUTUL PERFECT**, este partea care conține texte despre obiceiuri și tradiții românești (în spațiul gălățean), fiind aduse în discuție, odată cu autorii anonimi și numele unor clasici ai literaturii culte, precum Cantemir, Rebreanu sau Marin Preda.

Dacă preocuparea pentru tradițiile strămoșești pe cale să se piardă pare neverosimilă pentru niște tineri crescuți în cultura *house* și *rock*, ce spuneți de cea de-a doua parte a cuprinsului, **TRECUTUL RECENT**, o trecere în revistă ce se vrea exactă, a realităților nu demult apuse ale epocii comuniste?

Chiar și cu anumite inexactități și cu impresia generală lăsată că nici măcar imaginația extrem de bogată a tinerilor, dublată de memoria de (relativ) scurtă durată a părinților lor, n-a reușit să surprindă întocmai și în totala ei realitate catastrofică epoca comunistă, inițiativa elevilor de la Colegiul „Costache Negri” este mai mult decât laudabilă, ținând cont de rapiditatea cu care astfel de lucruri se uită.

Doriți să cunoașteți niște adolescenți „altfel”? Citiți cele două reviste și nu uitați că ar fi bine să rețineți din ele nu doar conținutul, extrem de elaborat, și textele foarte bine scrise, ci și nume ale realizatorilor, nume de care, cu siguranță, veți mai auzi nu peste foarte mult timp...

Mihaela Galu

Numărul 14 al revistei „Intervalul deținuților gălățeni”, care apare sub egida Penitenciarului Galați, conține un sumar bogat, divers, meritul principal fiind, desigur, al redacției (coordonate de către subinsp. Ionuț Anghel) alcătuite din Florin Roman, Viorel Popescu, Marius Sava, Valeriu Barbu (care a și fost fondatorul revistei în anul 2008) și redactorul șef Adrian Popoacă. Seriozitatea și umorul se împletesc armonios, de la interviul luat de către Valeriu Barbu, foarte cunoscut datorită volumelor sale de poezie, lui... Valeriu dg Barbu (aceeași persoană, sic!) până la omagierea lui Mihai Eminescu, cu care se și deschide de altfel acest număr, care mi-a amintit de vechile almanahuri prin varietatea materialelor: sfaturi pentru sănătate, explicarea unor sărbători tradiționale, o pagină a “femeii...și numai a femeii”, poezie, proză, istorie, chiar și un eseu de filosofie (și) politică, sub semnătura aceluiași V.Barbu, un “semnal-opinie” intitulat “Un atac la siguranța națională a României” care începe tranșant: “Cetățeni, conducătorii instituțiilor statului de maximă importanță: Parlament, Guvern, Președinție, prin încălcarea repetată și voită a legii fundamentale în stat, CONSTITUȚIA, se fac vinovați de înaltă trădare, subminarea economiei țării, de un puternic atac la democrație, la statul de drept, la siguranța

națională a țării”... Autorul textului se dovedește a fi lucid, spre deosebire de alții: “Țara nu poate cheltui la vreme de criză 30% din PIB pe politică. Nu poate cheltui pe structuri supraîncărcate aberant, pe zeci de mii de posturi dovedite inutile și culma, stră-plătite! Referendumul care a avut loc cu prilejul alegerilor prezidențiale din 2009 a avut un rezultat care nu a fost pus în fapt. S-a promis reforma instituțiilor statului și apoi... nimic împlinire! Democrația nu se limitează pentru cetățeni doar la momentul introducerii buletinului de vot”... Critica (adică analiza) și criticarea (dojana) continuă în eseu amintit, dovedind într-un fel că atunci când vrei să scrii, poți scrie și spune adevărul! Iar alături doar fluierii a pagubă... Și aici nu ne referim la deja celebrul film “Eu când vreau să fluier, fluier...” (**a.g.secară**)

Suportabilul zid

14

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

îți scriu nocturn...
și cu același sentiment
că nu trăiesc în timpul tău
îmi sunt împotriva
și nu ascund înserarea
simptom discret al nopții
dintotdeauna mi-a fost teamă de întuneric
dar îl scriu dinlăuntru
pe varul lumii mele
de dincoace de ziuă
tocmai pentru a te îmblânzi

nocturne vin răspunsurile
ele sunt obiectele lui Dumnezeu
prin care joc bowling
atât de rar nimeresc unul în calea
bilei grele de realități
îți scriu...
sunt o nocturnă
și nu te visez
cum nu visez lumini
mi-e de ajuns înnoptarea
acelei păsări albe de lângă mine

zăbala murgului și verde

de atunci
am uitat să mă ascund
pe sub ape
pe sub sunete
pe sub lumină
tot ivesc așa câte o vrabie
o broască
o bătrânețe
peste mine
de cum răsar
tămâiază moșnegii
și fluturii au devenit recalcitranți
am uitat să mai fug
din muzeu
din capelă
din cazemată
și tot mă invoc
tainele delfinului înecat
ruina cuibului de cocor
trădător
peste mine
ivărul trecutului
își trage zăbala
netrăit de simplu

Tempera cu arțari

erau anii cuminți
și în culori plumburii
îți scriam poezii pe caietul de mate
prin oraș trecea un aer visător
cu întâmplări
fără o dată viitoare
parcul mereu ne-a știut

melancolici pe-alei
eram spiriduși
sau aripi de colibri
zbătând primăveri
cu ochi verzi de desis

erau anii nostalgici
mai importantă
era atingerea genelor tale
decât orice război
transformare sau furtună de zare

erau ani fericiți
de-atunci cumpăr timp
și îl vând în promoții absurde
le preambul prin parc
murg bătrân la carul cu stele
sub arțari scorburoși
pe locul primului sărut
e o tonetă cu mărunțișuri
prin geamlăc ne mai vinde
gânduri rebele

Plus cămașa de forță

Te grăbeai. Nervos.
Privirea ți-era o cămașă de forță
Aș fi vrut s-o răstorn
în oricare colț din cameră
să nu-ți recunosc
menghina pleoapelor sau
s-o fac transparentă,

de cer repetabil
să-ți fac privirea.

Zăboveai la ușă
cu umerii aplecați
și știam cum mă vezi
fruct
rupt
zdrobit
în palmă.

După trecerea ta dincolo de prag
mai eram o sămânță
de alt viitor mă
neculesc vreodată
numai toamnele tale deschid nasturi
cămășii de mătase și ploi
cămășii de forță în sâmbur

mereu prima dată

Pretext de urme pe zăpadă

- still february song-

Vezi tu, la geam făurește lumina,
cum pregătește orchestra intrarea-n
concert.

Deocamdată falsează prin sticlă,
deocamdată mai rupe din strune
și tu simți acest februarie
mocnind peste suflet.
Din alte capcane,
mai este puțin pân' la zbucium,
pân' la marte crescendo-n bulboane.

Credeam că m-ai uitat
cum seva își uită zăpada
din care-a urcat,
dar nu, mirabile domn,
îți mai sunt o primă mișcare de-aripe
în zborul enorm
ca-ntr-o febră a luminii.

Nu mai târziu

îmi spui că din senin
mă voi renaște
să-ți fiu albastră iarnă
fără de corbi
și-n ramur verde
murgi vom paște
însingurări în doi
și orbi
la toată iarna dintre noi

îmi spui
- vioară mică,
vom trece iar prin ochi mierii
o lume nouă-n altă frică
răniți de zei
și bucurii

îmi spui acum deja umbrire
s-aștept din coasta ta
un nume
de primăvară-n copaci goi
de parcă singura iubire
răsfirea vieții
nu o genune
și nu o iarnă între noi

Un poem despre toate

Simt cum stau în același loc,
fără să mă mișc, fără să îmi simt umbra
și parcă, așa, toate relele lumii fug, se sparg
în cioburi albe care, mai apoi,
se fac bulgări uriași de zăpadă
și străzi colorate în negru
cu oameni grăbiți care nu sunt atenți,
toate par să fie parte a unei jungle
în care se strigă, în gura mare, dorul de libertate.

Acum se mai nasc copii,
mirosurile migrează spre frig,
afară întinericul lasă cele mai ciudate răni
peste fetele și palmele femeilor
care nu se grăbesc niciodată,
în luna asta au murit și oameni,
cerul s-a făcut plic între degetele câtorva zile.

Simt cum stau în același loc,
ca o stare de spirit în care tu nu te regăsești,
întorci zăpada pe dos, cu tot cu parcuri,
cu tot cu ghirlandele luminoase de pe stâlpi,
ca pe o bluză
prin care ți se văd umerii roșii de frig.

Ritm

Tăcerea are același ritm,
oamenii merg vorbind la telefon
atunci când sunt singuri
și când ochii li se plimbă în ritmul
în care se întunecă pe pământ
înainte de ploaie.

Trecerea lasă urme din ce mai adânci
ca și palmele peste picioarele ce se înșiruie
în ritmul muzicii pe care doar mașinile
o fac prin zi.

Trecerea are același ritm,
nimic mai curat decât râsul femeilor
înainte de ploaie.

Descriere

Sunt într-un război continuu,
mă sprijin de pervazul unei lumi
care stă să se scufunde
și, cu toate acestea,
sunt incapabil să scriu
despre tot ce mi se întâmplă,
alteori, mă arunc
în trântă interminabile cu universul,
ne rotim printr-o lume
care nu știe exact
ce vrea de la noi.

Tu ar trebui
să ai darul de a te uita prin mine,
astfel încât să poți să mă numeri
ca la un meci de box
în care eu nu am lovit
nici măcar o dată,

Mai - nr.111

toate s- au spart,
așa cum mor speranțele,
apoi rămân doar amintirile din noi.

Poem justificativ

Sunt sincer,
tu ai putea să mă ridici din morți,
doar amintindu-ți de mine,
atunci când mă plimb, ore în șir,
cu mâinile goale
peste picioarele tale curate și singure.

ai putea să te legi
de mâinile mele ca de un orizont
al unor ploii care nu cad
și nu se văd niciodată,
în ele poți să rămâi sprijinit ca o umbră
sau să te săruți, să te strângi în brațe,
poți să alergi, să strigi, să te revolți,
dar nu poți să uiți.

sunt sincer,
de genele tale îmi este dor,
mai dor decât îmi este
de copilăria din care am fugit
când au început să îmi moară bunicii,
tu ești curată,
peste pielea spatelui tău mă întind,
cu frică și cu timiditate
când vreau să respir.

**Poemul celui mai frumos
om de pe pământ**

Tu ești fragedă și curată,
așa cum doar copiii pot să fie,
atunci când li se arată străzile,
ținându- se ordonat de mână
și tăind orașul cu picioarele lor,
aproape liberi.

tu ești fragedă și de neatins,
așa cum doar copacii pot să zgârie
marea, de la început până la mijloc,
la fel ca viața pe care o trăim respirând
fiecare mișcare a oamenilor prin univers.

tu ești fragedă și frumoasă,
cum doar un sărut de îndrăgostiți
poate să stea pe umărul gol, aproape pustiu,
atunci când nimeni nu crede
în lucruri curate și dezinteresate de tot.

tu ești vie,
precum Dumnezeu este în
fiecare dintre noi,
când râdem sau plângem
cu fața întoarsă spre ceilalți,
tu ești, cu siguranță,
echilibrul meu
prin universul incolor al unei
lumi
în care se moare întotdeauna
frumos.

**Poemul unei scurte
așteptări**

Ceva a smuls din mine liniștea
ca pe o stare de agitație a oamenilor
care se înghesuie să trăiască și să
respire
în fiecare noapte.

mă ghemuiesc în mijlocul unei
intersecții,
apoi mă caut până ce toate răsetele se
termină.

**Poemul actorului cu picioare din
argint
lui Ștefan Iordache**

Niciodată nu te poți lovi de masca ta.
toți oamenii și- ar uita numele înainte
de culcare,
apoi, iarăși ai rămâne pe scările de la
intrarea în universitate,
până ce toate autobuzele ar trece spre
uitare.

lumea coboară din taxiuri până când
cerul se lungește brusc, în rana pe care
viața a făcut- o
între vise.

pământul a început să ne cunoască din
ce în ce mai bine,
ca o umbră care își mișcă degetele
peste carnea noastră,
care ne lasă tot mai repede prin tăcere.

până când nimic nu se mai șterge între
oase.

Poem decorativ

Murim de mai multe ori,
uneori, singuri, alteori, însoțiți,
în noi se strâng albume întregi de
fotografii,
o rotire continuă cu capul în jos,
până când, toate se opresc în același
loc.

Murim de mai multe ori,
însă, o singură dată, ajungem oase
și, mai apoi, umbre
ale unei permanențe care ne sperie,
ne sprijinim starea de tot ce se mișcă,
de tot ce are culoare.

Mă bântuie sărăcia lumii, sub diversele ei forme. Probabil din dorința de a uita propria-mi sărăcie. Mai întâi, oameni săraci din țara mea. Am întâlnit câțiva, pe vremea când nu știam cum e să-ți numeri banii. Avea cine. O „armată” de contabili se îngrijeau de încasările mele. De cheltuieli aveam eu grijă. Și, mai ales, Rozica.

La cofetăria în care intram frecvent, era un băiat, să fi avut optsprezece ani. Ușor retardat, scăpat probabil de pe la vreo casă de copii. Stătea la ușă, mă obișnuisem cu prezența lui zdrențăroasă, făcea aproape parte din decor. Nu cerea bani, nu stătea cu mâna întinsă. Își dăduse singur o sarcină, pe care și-o luase cât se poate de în serios: deschidea ușa tuturor celor care intrau și ieșeau. N-avea importanță dacă primea sau nu ceva. Îi mulțumeam și îi întindeam bani. Când mă grăbeam foarte tare, doar îi spuneam „mulțumesc”. Răspundea, invariabil, cu „săru’ mâna”. Odată, îmi căzuseră niște bani din buzunar. M-a strigat: „Șefu ‘, ți-a căzut banii, bre!”. Și, pentru că mă uitam nedumerit în jur, neștiind dacă mie mi se adresează, s-a aplecat, i-a ridicat și mi i-a întins. Erau destul de mulți. Am luat câteva bancnote și i le-am pus în palmă. Le-a studiat, a oprit una singură, iar pe restul mi le-a înapoiat. La întrebarea mea nedumerită „Nu le vrei?”, a râs în felul său tâmp, râs urmat de nelipsitul „săru’ mâna”. Insistând asupra întrebării, am aflat motivul refuzului: „Păi dacă mata n-o să mai ai bani, de unde-o să-mi mai dai mie când îți deschid ușa?”. Am râs și eu. Dar în secunda următoare, ceva s-a clătinat în mine, sub impulsul raționamentului ieșit de sub țeasta păduchioasă. Care va să zică, important nu era să aibă el bani, ci eu, ca să nu-mi pierd obrazul în fața lui la o adică. Mai mult, „jocul” nostru de-a deschisul ușii și întinsul banilor nu trebuia să înceteze, fiind mai mult o relaționare, decât o necesitate strict materială. Am fost înduișat, aceasta fiind prima ființă care se gândea la banii mei astfel, la cum să fac să mi-i păstrez, mai degrabă decât cum să facă ei să mi-i cheltuiască. Acasă, i-am povestit Rozicăi întâmplarea, cu un entuziasm care n-a reușit să-i stârnească decât dezgustul: „Mai scutește-mă cu păduchioșii tăi! Altceva mai vesel n-ai găsit să-mi povestești? Spune mai bine dacă te-ai mai întâlnit cu cineva din lumea politică! Tot nu te-ai hotărât să intri în partidul ălor? Că de când te curtează! N-ai nicio ambiție! În schimb, îți pierzi vremea cu orice zdrențăros de pe stradă. Du-te și spală-te pe mâini, să nu fi luat microbi de la ăla!”

Dezumflat și cu sentimentul celui care-a coborât în halta greșită uitându-se lung după coada trenului, i-am replicat numai: „Nu de astfel de păduchi și microbi se moare. Sunt alții mult mai periculoși și, din păcate, e mult mai greu a lupta cu ei.” „Vorbești de parcă n-ai fi doctor! Auzi, dragă, de ce nu te-ai făcut tu mai bine preot?”, a mai zis și a plecat, plictisită, fără să mai aștepte răspunsul. Ce-i drept, o nimerise. Târziu am aflat că vocația mea era mai degrabă aceea de „doctor” de suflete decât de trupuri. Noi, medicii, suntem niște bieți limitați, cu toată știința cu care ne ndopăm. Dregem, cârpim, facem omul „ca nou”, dar numai acolo unde ar trebui să umblăm n-avem nicio putere -la cauze. Unii dintre pacienții mei mă priveau ca pe un ciudat când, în faza premergătoare operației îi întrebam când au fost ultima oară la Biserică, de când nu s-au mai spovedit, dacă au credință,

dacă se roagă sau măcar dacă se roagă cineva pentru ei. Acolo unde primeam răspunsuri negative, dublam eu rugăciunile. Oricum, nu intram niciodată în operație înainte de a spune „Tatăl nostru”. Nicio abilitate, nicio știință, nicio diplomă și niciun bisturiu nu-ți sunt de folos fără ajutor de la Dumnezeu. Aici, în Italia, nu mai am astfel de conversații cu pacienții, Battista m-ar desființa. Și-așa am fost la un pas de a părăsi spitalul, când a încercat să mă convingă să dau jos de pe peretele cabinetului o icoană cu Maica Domnului, căreia el îi spune Maria sau Mary, ca și nevestei lui. „Eu sunt protestant, și o consider pe Maria o femeie obișnuită. Nu înțeleg de ce o venerați.” „Iar eu te consider pe tine un timpit irecuperabil, și totuși te suport în fiecare zi. Vă trebui să te hotărâști acum, pe loc - mă dai afară sau mă păstrezi. Dar, dacă mă păstrezi, rămâne și icoana!” S-ar zice că are încă destulă nevoie de mine, dacă mai lucrez și acum cu el.

Gore, fostul meu partener de tenis, profesor de sport la o școală de copii „cu probleme”, îmi povestise odată despre devotamentul și corectitudinea acestora. „Am luat doi la mine acasă, să-mi bată covoarele. Am făcut greșeala să nu le spun până când. I-am lăsat în curte, am intrat în casă, cred că am cam exagerat cu băutura și m-am culcat. Asta era pe la prânz. M-am trezit pe la nouă seara și mi-am adus aminte de ei. Erau tot acolo, bătând la covoare.”

De altfel, am avut ocazia să mă conving și singur cum stau lucrurile. Într-una din zile, ne-am dus la sala de sport a școlii, să jucăm baschet. Doi dintre copii s-au înființat imediat lângă mașina mea, întrebându-mă dacă vreau să mi-o spele. Cum abia o scosesem din spălătorie, le-am mulțumit, zicând că nu-i nevoie, dar, pentru că s-au oferit, le-am dat niște bani. Au ezitat înainte să-i ia, privind întrebător către Gore. Apoi imediat m-au întrebat ce să facă în schimbul acelor bani. Am dat să protestez, cum că n-ar fi nevoie, dar Gore mi-a făcut semn. Acolo îi învață că banul se câștigă muncind. Neavând altă inspirație, le-am spus să păzească mașina, crezând că s-or duce și ei la joacă și-și mai aruncă din când în când un ochi către ea, chit că nici de asta n-ar fi fost nevoie. Amuitat de ei, bineînțeles. Ne-am luat cu jocul, apoi cu poveștile... Când am ieșit din sala de sport, se înnoptase bine. I-am găsit dormind în fund, unul în fața, altul în spatele mașinii, rezemați de ea. Nevenindu-mi să cred că fac asta din proprie inițiativă, l-am întrebat pe Gore dacă nucumva acolo sunt bătuți și execută de frică. Mi-a infirmat teoria, adăugând: „Și fii convinși că nu banii tăi i-au dat pe spate. Oricum i-au luat cei mai mari; aici e o junglă, în care ei s-au adaptat foarte bine. Dar faptul că i-ai întrebat cum îi cheamă, câți ani au, că unuia i-ai spus că are ochi frumoși, că pe celălalt l-ai ciufulit în glumă, a contat mai mult pentru ei decât toți banii din lume. În privința asta, sunt mai sensibili decât copiii normali. Bag mâna-n foc că, dacă i-ai pune să alerge după mașină, ar scoate sufletul din ei, dar nu s-ar opri.”

Da. Până la urmă, nu toți suntem la fel? Mie la ce-mi foloseau banii, dacă tânjeam după o mângâiere, după o vorbă bună, după o privire din care să-nțeleg că sunt iubit?

Și iată-mă ajuns în situația în care îmi lipsesc și una și cealaltă. Și culmea! Acea împlinire sufletească după care atât de mult tânjesc e condiționată de prima lipsă - aceea materială. Căci n-aș îndrăzni, Lăcrămioară, să te poftesc în viața mea, să-ți cer să-mi fii o prezență și fizică a fiecărei zile care-mi este dată, câtă vreme n-aș ști ce pot să-ți ofer de azi pe mâine. Cine spunea că banii n-aduc fericirea?

Pe vremuri când se întâmpla ca vreunul din mahalaua noastră să prospere, așa dintr-o dată și nu se găseau explicații plauzibile în legătură cu acel fapt, se obișnuia să se spună că respectivul „a primit o moștenire din America.” Sau dacă un altul își punea în gând să facă nu știu ce lucru peste puterile lui și era întrebat de curioși cum își va duce planul la bun sfârșit, răspundea: „Poate primesc o moștenire din America.” Mult timp am crezut că acea expresie sugera o oarecare invidie sau o speranță disimulată a celor ajunși la o limită sau într-un impas și cred că nu am greșit prea mult. Însă mai târziu, sesizând nuanța de ironie afișată de cei ce o foloseau, mi-am zis că era o formă de a persifla pe oricine își vâra nasul unde nu-i fierbea oala ori insinua cine știe ce chestii greu de dovedit. Dar cum în ce mă privește, nu s-a pus problema să folosesc vreodată acea formulare și nici să primesc vreo moștenire de peste mări și țări, am abandonat problema în discuție, dându-o uitării.

După ani și ani, o întâmplare neașteptată m-a făcut să mi-o reamintesc și să mă întorc la locurile pe care bănuiam, fără niciun temei, că le voi regăsi așa cum le-am lăsat. Am spus *să mă întorc* pentru că imediat ce am terminat liceul la „Cantemir” am plecat direct în America. Și dacă trăind în România, nu am primit vreo măștenire de nicăieri, acolo, în țară străină, am fost înștiințat, când mă așteptam mai puțin, că am moștenit o avere la mine acasă. „Acasă” e un fel de a spune, pentru că nu am avut vreodată casă în România. Până să plec, am locuit cu mama în două cămăruțe închiriate într-un *imobil* proprietatea domnului

Damian Corvisiano, pe scurt don' Damian, pentru că numele de familie era greu de pronunțat corect și, în afară de asta, mi se părea cam nu știu cum. Apoi don' Damian avea o prăvălie la două străzi mai sus, unde vindea vinuri pentru acasă și deasupra ușii era fixat un panou mare, galben pe care scria cu litere negre: „La Damian - vinuri din soiuri selecționate.” Mama, croitoreasă la fabrica de confecții, mă trimitea lunar la don' Damian cu banii de chirie. Bătrânul (să tot fi avut vreo 60 de ani pe atunci) se uita la mine întrebător, ca și cum i-ar fi venit greu să-mi ia banii, dar eu de fiecare dată îl trezeam din acea reverie bizară cerându-i chitanța, întrucât mama mă atenționa mereu să n-o pierd pe drum, la întoarcere când aveam obiceiul să colind și să bat maidanele. Până la prăvălie stărnem toți câinii din mahală, enervând gospodinele încât mă pricopseau cu tot felul de imprecații, atribuindu-mi-se, cu precădere, epitetul onorant, credeam eu atunci, exprimat prin cuvântul *bastard*.

În direcția asta, cel puțin, lucrurile s-au clarificat când administrația publică m-a înzestrat cu o carte de identitate. Atunci am văzut că nu aveam tată, adică nu se știa cine e, sau mai exact, tipul n-a ieșit la iveală, nu m-a recunoscut. În fine, priveam documentul în care la rubrica „tatăl” era o linie și mă miram cât de matur devenisem de vreme ce nu încercam niciun sentiment, față de mine și față de ceilalți, în legătură cu acea situație patentată prin legile omenești. Eram același, cu toate

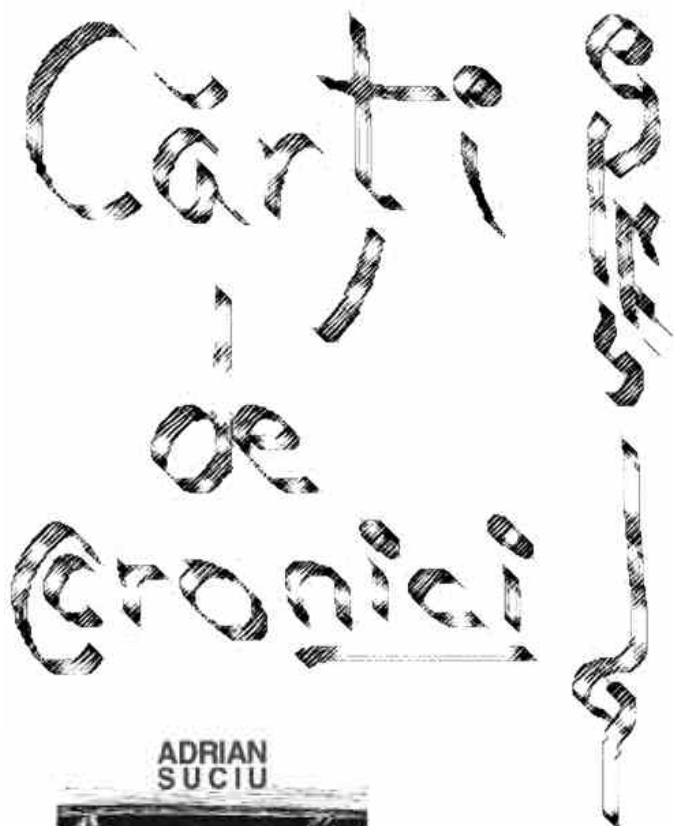
câte aveam, bune și rele, ba aș îndrăzni să mă laud că dobândisem un soi de virtute: nepăsarea față de această lume urâtă și strâmbă. Cu toate acestea, parcă nimic nu mă putea opri să-mi iau ce era al meu. Jucam fotbal în echipa liceului, mergem pe la toate balurile și seratele dansante puse la cale de organizațiile de tineret, aveam prieteni mai mulți decât dușmani și ... oarecare trecere la fete. Era grozav.

Nici nu știu când am încetat să mai merg pe la prăvălia lui don' Damian pentru a-i plăti chiria. Îmi amintesc vag că pe la sfârșitul unei luni de iarnă, cu ger și zăpadă, intrând în locandă, m-a surprins aglomerația și fumul des de țigară. Don' Damian, după cum știa toată lumea, vindea vin numai pentru consum casnic. La el nu era bodegă. „Ce s-o fi întâmplat,” mă întrebam, „De i s-a umplut prăvălia cu bețivani?” De la tejghea, o femeie m-a luat în primire: „Ce servește domnu'?” Era o tipă bine clădită, arătoasă, cu ochi scăpărători, în jur de 35 de ani. „Nimic,” am răspuns, vădit încurcat, interesându-mă de don' Damian. „Ce problemă aveți cu don' Damian?” „Să-i plătesc chiria.” „Foarte bine. Plătiți-o.” „Cui?” „Mie.” Și văzând nedumerirea mea, a adăugat: „Sunt soția lui don' Damian.”

I-am dat banii și i-am cerut chitanță. „Nu-i nevoie de așa-ceva.” Cât pe ce să-i strig că mă așteaptă mama cu chitanța, ceea ce, cu siguranță ar fi stârnit furtuni de hohote în adunătura de sugative, dar m-am abținut căci eram, nu-i așa, bărbat matur. Am părăsit spelunca halucinat de uitătura verde a acelei femei și, nici azi nu-mi explic de ce, am dat fuga să-i povestesc mamei că de azi înainte altcineva încasează chiria. Doamne, Dumnezeu, abia acum realizez că mama, cea mai iubită ființă, n-a stat la taclale cu mine niciodată, așa că și atunci, după cum îi era obiceiul, a pronunțat scurt: „Bătrân nesocotit.”

Mult mai târziu, cam pe când am primit vestea că sunt moștenitorul unei averi, mi s-a părut că ar fi trebuit să identific în vocea ei unele tonalități de compasiune. De ce? Pentru că don' Damian, la cei 60 și ceva de ani ai lui își luase de nevastă o femeie tânără, arătoasă și, pe deasupra, isteată care îi sporea profiturile afacerilor? La vremea aceea era de neînțeles. Plecând urechea la bârfe, am aflat că don' Damian, proprietar și comerciant cu renume, burlac și miliardar, s-a gândit într-o bună zi că o femeie ar fi pentru el ca o împlinire a vieții zbuciumate, plină de suferințe și, da, de privațiuni, în ciuda averii lui, de dimensiuni încă neelucidate. Dumnezeu mi s-a părut că fusese înșurat în tinerețe, dar nevastă-sa a murit l-a scurt timp după ce i-a născut unicul fiu. Și, ca și cum acea pedeapsă nu ar fi fost de ajuns, a murit și fecioru-său în floarea tinereții, îndurerându-l în așa măsură încât toți credeau că în curând va fi copleșit de o asemenea povară în suflet. Însă don' Damian, punându-și nădejdea în Dumnezeu, și-a văzut de negustorie încredințat că orice osteneală își are răsplata ei. Așa încet, încet rănilor i s-au vindecat, iar averea i-a sporit din ce în ce mai mult, tot mai mult. Din pricina asta unii îl respectau, alții îl pizmuiau, destui i se vârau pe sub piele, îl linguseau doar, doar vor fi luați în tovarășie la vreo afacere.

(va urma)

În paginile
care urmează:

Adrian Suciș - viața plină de urmări

Cred că cea mai potrivită metodă de a vi-l prezenta pe Adrian Suciș este să citez chiar autocharacterizarea de pe blogul poetului (adriansuciu.ro), scrisă la persoana a treia: „Absolvent de Litere la

Cluj și de tot felul de cursuri și stagii postuniversitare și de perfecționare prin țară și peste granițe. Din studenție, dorește să-și amintească prietenile, distracția, camaraderia din redacția Echinox și gramatica limbii române (mulțumiri G. Neamțu și D. Drașoveanu). De-a lungul vremii, într-o poetică succesiune, a schimbat mai multe meserii și funcțiuni încercând să performeze în fiecare dintre ele, cu convingerea că din poezie nu se poate trăi: miner, electrician, bișnițar, profesor, ziarist, funcționar public”. Nu pot să nu remarc un simț acut al umorului, un umor negru, realist, crud, provocator. Mai jos, pe același blog, la secțiunea „Principii de viață”, e și mai vizibil: „Optimismul e cea formă de rahitism intelectual care se tratează cu șuturi în gură când ești căzut la pământ”.

Volumul despre care voi vorbi în rândurile ce urmează, „Viața fără urmări”, a apărut la editura Brumar, anul 2010, costurile de apariție fiind

suportate prin
subscripție publică

(prima carte publicată integral prin subscripție publică în România de după cel de-al doilea Război Mondial, după cum susține undeva autorul). Cartea numără aproximativ o sută de pagini și este deschisă de o prefață semnată Daniel Cristea-Enache. Între cei care au subscris pentru apariția volumului, se numără scriitori cunoscuți precum Dan-Silviu Boerescu, Ioan Es. Pop sau Robert Șerban, dar și tineri ca Ștefan Ciobanu sau Marius Ștefan Aldea.

Organizat pe cicluri de poeme, volumul „Viața fără urmări” este deschis de „Inspirații minore”. Pe un ton aluziv și provocator, Adrian Suciș afirmă tranșant din primul poem (intitulat chiar „Inspirații minore”): „Deși nicio lege nu interzice asta/ cel mai des ne cuplăm cu inspirații minore” (p. 11). E un adevăr crud despre viața poetului acela că inspirațiile sunt, de obicei, „minore”; și nici nu mai există vreo lege care să interzică asta, cum exista în timpurile în care poezia trebuia să se ocupe doar de „idealuri înalte”, de teme „profunde”, „fundamentale”. Totuși, spune poetul în continuare, „e de înțeles că le părăsim/ majoratul lor e mai greu de suportat/ decât plânsul tăcut, înstrăinarea copilăriei și/ tăria fără știința tăriei la un loc”. Inspirațiile cresc în laboratorul intim al poetului, aspiră să devină majore, iar poetul, avid de teme pe care să le înalțe, se întreabă: „va sta vreuna până la capăt/ atât de subțiată încât să-ți fie milă// să o mai treci o dată prin tine?”

Sunt minore „inspirațiile” din primul ciclu al volumului de față? Nu. Poetul vorbește de teme majore, puternice. Le abordează tranșant, conștient de puterea metaforei. Spre exemplu, „Fals tratat despre suflet” (p. 14): „Trupul poartă boli înăuntru./ Dacă eram femeie, măcar îlsăpam/ de singurătate și-i dăruiam un fiu”, „Uneori, trupurile se ating între ele/ și produc acea premoniție a morții/ pe care ignoranții o numesc sex” sau „Rareori, haina prea largă și nememică/ e locuită de cineva”. Alte metafore, ziceri, definiții și în poemul următor, intitulat „Sărut ratat” (p. 15): „Vagoane de literatură doar să acopere provizoriu/ puținătatea, pateticul și ridicolul coitului”, „Poemul e forma de ingenuitate a unei actrițe porno care crede în Moș Crăciun”, „Poemul e un sărut ratat cu o femeie trecută”, „Dintre minciuni, iubirea e singura inutilă”. Sunt inspirații puternice, în tușe groase, stridente chiar; totuși există o problemă atunci când autorul brodează aceste imagini pe trupul unui poem, uneori construit cu prea puțină atenție față de schelet și cu prea multă atenție față de mesaj sau imagine. Sunt multe cazuri în care poezia din volumul „Viața fără urmări” este copleșită de metafore extrem de puternice, care rămân doar simple enunțuri poetice, prea puțin încheiate în broderia întregului poem. Aici văd eu principalul pericol care îl paște pe Adrian Suciș.

Un exemplu remarcabil de poem care se susține atât ca schelet, cât și ca imagine, este „Natură moartă cu pisoi orbi și întuneric roșu” (p. 25). „În mine”, spune poetul „e-un îngeraș mic, locuind într-un întuneric roșu/ împreună cu un număr de pisoi orbi”. „El [îngerușul] își trage un scăunel în fața inimii și/ joacă zaruri cu Dumnezeu care e/ atât de rătăcit înăuntru încât pierde mereu”. Plictisit de faptul că e învins programatic la zaruri, Dumnezeu închide ochii, iar „îngerușul” îl duce pe autor „la curve și beții”. „Îngerușule, îi spun,/ să te ia dracu pentru fiecare noapte în care au adormit/ pisoi flămânzi în întunericul roșu/ și Dumnezeu s-a culcat învins”. Replica îngerușului întoarce cu măiestrie poemul: „He-he! Iar ai scris un text despre tine!”

Următorul ciclu de poeme este „Mitologii amânate”. „Aș redacta o nouă mitologie”, spune poetul în chiar poemul ce dă numele ciclului (p. 42), „despre dragoste/ ador să-ți număr hainele dimineața// despre război/ să nu ne încurce în pat// despre beție/ unui scuipă prin cârciumi/ cum ar scuipa în burțile mamelor”. Există o nostalgie a mitologiei, a profeției, a spațiilor existențiale amânate, ce răzbate în tot acest ciclu; timpul este devalorizat la maxim. Tot în poezia de mai sus: „trecutul umblă toată ziua pe străzi [...] de

parcă timpul ar fi un șir de nimicuri ieftine/ datorite din obligație”. Mitologiile amânate descriu un spațiu unde „toți supraviețuim unui număr/ de întâmplări neprevăzute” (p.43), unde „ce nu scriem noi nu există”, unde „morții numără vii” (p.32) sau unde „e secetă rău/ plouă atât de scurt/ de parcă s-ar masturba un înger” (p.34). Există un ton profetic ce străbate versurile din acest ciclu: „trăim/ îți spun/ vremuri pe care alții/ abia au cutezat să le profetească/ am îngropat lumea devorată de pești/ luminată de îngeri dezabuzăți/ de incendii” (p.38). Pentru a încheia prezentarea acestui ciclu, redau o imagine șocantă, atemporală, în contrast cu titlul poemului („biberoane roz”, p.39): „în fiecare zi o mie de mame/ nasc țânci neiușiți îi vezi atârând de țâțele vinete cu/ disperarea vulgară a celor ce simt respirația morții”.

Următorul ciclu de poeme, „XXX”, are la bază următoarea convenție: „voi scrie despre dragoste fără a folosi cuvântul dragoste” (p.51). Sunt versurile unui „bărbat alb, caucazian/ la mijlocul vieții, cu o genealogie incertă/ îndrăgostit de el însuși” (p.52). Desigur, declarațiile de dragoste din acest ciclu nu sunt doar către propria persoană (p.52), ci și către „oamenii care suferă” („Mă dau în vânt după oamenii care suferă. După iubitorii/ de câini căroră le mor câinii”, p.53), către sexul femeii („Orice sex de femeie, privită în patul meu sau aiurea,/ e prilej de tandrețe. Îl văd cu ochii curăț/ ai călugăriței care face prezervative crezând că sunt/ saci de dormit pentru șoriceș”, p.54). Toate sunt declarații inedite, deoarece, nu-i așa, „Viața e scurtă// Și noine-o petrecem întrebându-ne/ unde vom ajunge după” (p.59). Plictisit de „apelurile obsesive la inimă”, poetul declară ferm: „inima mea îndeplinește/ o singură funcțiune - pompează sânge (...). (p.59).

„Lucruri simple” (titlul următorului grupaj) sunt, în viziunea lui Adrian Suci, următoarele cinci, fiecare dintre ele redat de către un text liric neorganizat pe versuri: „Ploaie” (p.65, „De la etajele superioare, cad și se zdrobesc de asfalt prunci bucălați. Vine femeia înțeleaptă și ghicește viitorul în visceralele risipite ca nucile prin iarbă. [...] Apoi vine ploaia și curăță totul impecabil”), „Turism” (p.66, „[...] Nu te duc nicăieri. Te scot, dimineață, în spatele casei, să plantăm un cireș mititel, mai important decât Marele Canion, Marea Piramidă și Marele Zid la un loc”), „Prieten” (p.68, „[...] Mi-e rușine de prieteni: ei merg la petreceri și toate petrecerile la care merg ei sunt un fel de repetiții cu public indiferent”), „Căldură” (p.70, „Stăm printre oameni și e cald. E o căldură ascuțită, ca un bolovan între umeri”).

Ciclul „Fotografii” e alcătuit din poeme melancolice, scurte ca întindere, concise. Imaginile nu sunt la fel de dure ca în ciclul precedent. Fiecare poem poartă un nume de culoare sau nuanță: „Albastru”, „Alb”, „Negru”, „Stacojiu”, „Indigo” etc. Poemele au parcă un ton ușor filozofic, meditativ. „Cine-ar fi crezut că, dintre toate lucrurile/ cel mai trist ar putea fi un capăt de pânză întins peste ochi?/ Peste unul din ochi/ Celălalt, ar fi avut vreme să se desfete în voie” (p.79, poemul „Cenușiu”).

Ultimul grupaj al volumului de față, „Din anii cu secetă”, este alcătuit din zece „scrisori”, fiecare purtând ca titlu un index („Scrisoarea I”, „Scrisoarea II” etc.), subtitlul fiind adevăratul titlu. Îl văd aici pe Adrian Suci mai liric decât în oricare altă parte a volumului de față. „Scrisoarea VII” (p.93), subintitulată „Femeile, ca și câinii”, sună așa: „Femeile, ca și câinii, au despre dragoste rânduri nebunești./ Numai dragostea ta/ ne trece unii printr-alții fără să știm./ E nord aici? Din care clopot curge fum?”. Sau „Scrisoarea VI” (p.92, „Îți scriu toată noaptea”): „Îți scriu toată noaptea scrisori/ când mi-e lene să adorm./ Îngerul tău, asudând umbră, așterne în praf/ hărți pe care-s trecute viziunile vulpii/ și felurite fântâni”.

De ce am intitulat această cronică „Viața plină de urmări”? Deoarece poezia lui Adrian Suci e îmbibată de viață. E o poezie, dacă vreți, trăiristă. Aici e punctul forte al rebelului Adrian Suci, greu de integrat din punct de vedere estetic în vreun curent literar. La Adrian Suci viața lasă urme adânci și-l forțează la sincerități de-a dreptul brutale (spre exemplu: „copiii mei spun că nu sunt un tată bun/ și mă

îndrăgostesc de imaginea mea/ îmbătrânind zilnic la azilul taților ratați”, p.52). Cred că titlurile le alege prin antiteză: inspirațiile minore sunt majore, biberoanele roz sunt sfârcuri mușcate până la învinețire, iar viața este plină de urmări, una dintre ele fiind chiar poezia - poezia bună, așa cum o dovedește volumul de față.

Andrei Velea

VEȘNICIA CU PATENT, DE VASILE DATCU

Volumul de proză *Veșnicia cu patent*, Editura Vremea, București, 2005, roman ultramodern românesc, cum îl subintitulează scriitorul Vasile Datcu, în nota persiflant-dominantă a întregii scriituri, adună 30 de eseuri, variațiuni *rococo* în contrapunct ideatic satiric la celebra aserțiune a poetului-filosof: *veșnicia s-a născut la sat*. Argumentul insinuant și convingător apare de pe copertă, de la metafora *patent*, ilustrativă pentru apetența profesională a inginerului și a brevetelor sale de invenții și inovații din domeniul construcțiilor de nave, care se dovedește la fel de... inventiv și în sfera creației literare prin colaborări la publicațiile *Dunărea*, *Porto-Franco*, *Flacăra*, *Luceafărul*, cu debut publicistic în poezie, în 1985, urmat de cel editorial, un an mai târziu, într-o antologie de grup, cu povestirea *Caseta*. Vasile Datcu bate la porțile consacării literare după încercări de *lirică* (*Premiul de poezie* al revistei *Flacăra*) și de *dramaturgie* (*Moartea albă*, piesă de teatru, nepublicată), odată cu *proza* de-o diversitate derutantă: *Singurătatea în tranzit, călătorii*, Editura *Porto-Franco*, Galați, 1991; *Timpul și cultura europeană. Timpul etern, eseu*, Editura *Eminescu*, București, 2000; *Paznic la ușa nopților, proză scurtă*, la aceeași editură, în 2002. *Veșnicia cu patent*, izbândă literară a scriitorului Vasile Datcu, rămâne așadar un *eseu* amplu, în care nu narațiunea sau descrierea portretistică sunt definitorii, ci analiza, comentariul, interpretarea și caracterizarea, iar stilul are valențe de *cronicar*, nu de *letopiseteș*, ca la Ureche, Costin sau Neculce, ci de *cronicar* de spectacol, teatral sau muzical; *viața la țară* este văzută ca un spectacol de teatru cu accente de comedie bufă, iar chipurile protagoniștilor sunt luate de pe... *simezele* cu sonorități plastice de *Tablouri dintr-o expoziție* mussorgskiană. În plan ideatic, la Vasile Datcu există o viziune... antiidilică a satului, care anulează tonalitățile sentimentale grave și dă textului literar o turnură *moromețiană*, un tip de umor de câmpie, munteneș, altul decât *aerul* aspru din proza rurală din Ardealul lui Liviu Rebreanu, sau melancolic insidios din orizontul sătesc al Moldovei lui Ion Creangă. Tenta satirică din *Veșnicia cu patent* are inflexiuni de câmpie largă, dunăreană, de Bărăgan ars de soare, cu vorbe *în doi peri*, cu *săgeți* și mârâieli între colți arătați s fidătorii zeflema curtenitoare, proză de calitate, inconfundabilă, de *brand epic* de la Dunărea de Jos, de unde au plecat Istrati, Sebastian sau Fănuș Neagu. Autoironia, scrisul *în răspăr*, cum spune, elegant și cu *cravata de ceremonie*, scriitorul Viorel Coman, face tot *dichisul* stilistic ale prozatorului Vasile Datcu, care-și păstrează maniera artistică în aceeași gamă vivace, constantă: *Casa noastră e așezată la răspântie... Cu vrerea străbunului stă așa de peste o sută de ani; prin vrerea mea o să mai stea o sută*, pag. 7. Detașarea este cuminte, pragmatică iar *sictir*-ul este provocator, dar de-o noblețe izvorâtă din filosofia *veșniciei* satului: *Din această cauză, prin curte se vânzoleasc întotdeauna vecinii. Mai la începuturi, o făceau de-ai dracu - ziceau că: ce v-ați pus voi casa plească în drum?! Mai târziu din interes; nu ieșeau niciodată cu mâna goală sau cu stomacul neomenit*, (Ibid.). Vasile Datcu practică nonșalant, detașat și neiertând pe nimeni un tip de umor, în care se include și pe sine în *tirul* satirei fără limite, nici măcar de circumstanță sau de minimă *elegantă controlată*... *Verbul* său, între *neaoșul* abia strunit și ironia din *vârful limbii*, dă prozei sale o notă de

identitate cu totul particulară, încât ar fi deajuns să-i fie decupat doar un fragment dintr-un text literar, ca să i se recunoască semnătura, ADN-ul stilistic; ca un acord muzical luat la întâmplare dintr-o lucrare beethoveniană și să fie intuită tocmai simfonia dirijată de Herbert von Carajan... Paralela pare puțin forțată dar epicul lui Vasile Datcu este atât de... personalizat, încât tocmai acesta este *călcăiul lui Ahile*, punctul vulnerabil al prozei sale, cu tonalități de... *canon*, de încadrare în *tipare* stilistice, ca un *Coral* preclasic.

Scriitorul a simțit... pericolul manierismului și atunci a plusat, a apăsător pe *tușe* grele, și-a nuanțat stilul și a mizat pe *efectul placebo*, sfidând arrogant și inteligent, cu un tip de umor între *Povestea vorbei* și arta disimulării: Când m-am făcut mai mare, milos pe suferințele păsăricii călărite - *pe atunci așa credeam, că suferă* - am bătut în cuie o tablă în vârful parului, să aibă loc păsăricile, una lângă alta. *Dar, pezevenghii, tot călare stăteau*, pag. 8. Chiar când șarja este incisivă, fără mânuși, neprotejând pe nimeni, nici pe cei apropiați: *Tata, când se află în stare normală, este meditativ și aspru; când bea, e vesel și tandru*, Ibid; chiar și atunci, ironia subtilă, cu nuanțări de... *aria lui Figaro din actul II*, are o impetuoasă nevoie de a caricaturiza oameni și *tic-uri* verbale, năravuri și atitudini, ifose și bon-ton de prost gust: *...moș Culai trecea prin curtea noastră cu măgar cu tot. De-abia mergea bidiviu, trăgând după sine o cotigă plină cu produse de furat*, (Ibid). Are și ironii... ideologice, de răspăr politic: *Era pe vremea când dușmanii de la Răsărit ne erau... prieteni*, pag. 9, și nu întâmplător Vasile Datcu s-a implicat, revoluționar, eficient și militant, în evenimentele din Decembrie 1989. Mai în glumă, mai în serios, scriitorul impune un stil în materie de... *luat peste picior*, de la *cele sfinte* până la banalități fruste, nu se iartă nici pe sine, ca de fiecare dată: *Ca mai toate geniile omenirii, precum și personalitățile mari, cele mici, oamenii obișnuți și proști, primele clase le-am făcut în satul natal*, pag. 11; și adună, fixează elementele definitorii ale unei *școli satirice*, de la Bacalbașa la Brăiescu, de la Caragiale la Băieșu, de la Vasile Datcu... la Vasile Datcu. Dominanta prozei satirice de autorul *Veșniciei cu patent* este, cum spuneam mai sus, *șarja*, pe identitatea sa inconfundabilă, pe o densitate autobiografică, în cea mai cinstită și altruistă *luare la rost*, pentru că nu-și iartă nimic, nici gesturi, nici gânduri ascunse, cu intenția *perversă* de a se detașa de *zgura* civică, socială, personală, pe care o pune la zid, pe un *joc* riscant între important, esențial și derizoriu. Apoi, se detașează ca un justițiar de-o factură cu totul specială, între blândețe, decurgând din educația primară, nativă, și duritatea ușor controlată de tradiții bazate pe *sfatul bătrânilor* și regula... *bătăii rupte din Rai: ...pe când eu mi-am consumat anii înfrățindu-mă cu tot felul de iluzii deșănțate...*, pag. 12. Există atâta îndârjire de a anihila prețiozitatea exprimării în proza lui Vasile Datcu, încât înșelat de *anafoare* ale stilului său, parca și-ar da peste mână, ca să-și potolească *țâfna* ironică, persiflantă și caricaturală. Este însă atât de bine intenționat, de onest și de rezonabil, când trece la moralitate, consecințe etice și *modele de urmat* ori de... condamnat, încât cititorul ezită să-l încadreze între *școala* moralistului Voltaire și a *Caracterelor* lui La Bruyère. *Veșniciei* unei lumi fascinante i s-au găsit mereu alte *unghiuri* din care să fie surprinsă, în mereu alte ipostaze umane, dar cu o constantă impresionantă - perenitatea, omenescu, inconfundabilul etnic, etica și moralitatea - potrivit personalității fiecărui scriitor, iar felul cum l-a văzut fiecare pe tânărul român și lumea lui fabuloasă s-au potențat în originalitate și unicitate stilistică. Vasile Datcu rămâne profund original pentru că n-a vrut să... împrumute nimic de la ilustrii săi înaintași îi bine a făcut, deoarece *Veșnicia cu patent* este o proză robustă, cu valențe stilistice definitorii pentru o altă secvență temporară, istorică și pentru un alt colț de țară, cu o *iconografie* rustică, de neamuri amestecate, la mal de Dunăre. Scriitorul cultivă cu anume ostentație un alt tip de atitudine față de lumea înconjurătoare, când își permite luxul să se flageleze și să-și atribuie orice *păcat* sau ipostază

nefericită: *...să fii unic și să fii prost. Eu, atunci, le îndeplineam pe amândouă cu prisosință*, pag. 16; sau, când din orice secvență, din orice crâmpă de viață face un spectacol, o tevatură măiestrită de imagini, reacții și umiri, în aceeași tonalitate de jovialitate și nonșalantă sictireală la Păcală: *Pentru o clipă și-a desfășurat larg picioarele, fusta alunecându-i în sus de genunchi, în ochii mei deschizându-se ceva așa, întunecat, misterios, profund... nedefinit... Am văzut atunci ceea ce nu mai văzusem!*, pag. 17.

Șarmul stilistic stă și în faptul că are disponibilitatea să descrie scene din experiența de viață, din copilărie, fără opreliști, fără *tabu-uri*, fără interdicții ipocrite, cu reacții fruste, cu puncte de vedere... neortodoxe, cu o ușoară tentă de perversitate lexicală, de *erezie* lingvistică. Eroticul infantil, manifestat mai mult ca o nevoie de a-și explica, copil fiind, misterul unor fiori inexplicabili, este până la urmă tot un prilej de a lua peste picior lucrurile serioase, intime, și o face cu o tentă îngroșată, mai ales în *scenele cu lumina protejată*, de-o picanterie și de-o hilară viziune f la Boccaccio, iar tehnica literară rămâne tot în zona artei disimulării, ca un atentat la pudoare minimalizat prin exagerare și mirări de circumstanță. Doar când vorbește despre *moarte*, moartea țafei Floarea, sâteanca cu care a împărțit lectura celor 13 volume din *În căutarea timpului pierdut* de M. Prust sau moartea mamei, Vasile Datcu lasă jos garda persiflării și a zâmbetului complice, și doar atunci o nostalgie ca o *missa* liturgică modifică tonalitatea de coloratură vivace atât de particulară stilului său. Prozatorul scrie nu cu intenția de a schimba lumea, ci din nevoia de a se descătușa de presiunea *veșniciei...*, cu tot epitetul ironic adăugat, de același mediu intim, pe care se prefăce că-l ia în *tăbărcă*, dar pe care îl regretă, pe care și l-ar dori, un *colț de Rai* nostalgic din care a plecat fără voia sa... Aleargă bezmetic după o lume, pe care a pierdut-o maturizându-se; după un univers, din care e evadat prin cultură, crezând că a apucat pe Dumnezeu de-un picior, iar tot *tapajul* satiric, umoristic al prozatorului vine din revolta că această *veșnicie*, dincolo de coordonatele patetic-filosofice, s-a depreciat, s-a pervertit într-o epocă strâmbă, demolată de ideologie, și imposibil de redresat la parametrii ideali ai copilăriei idilice. Vasile Datcu este revoltat mai degrabă de faptul că ancestrala, tradiționala *veșnicie de la sat* s-a tot compromis din considerente de... *alinie* la civilizație, la Internet și la TV prin cablu, ca și la golănia generalizată, care au afectat naivitatea și simplitatea *țafei Florica*, și inocența copiilor născuți, fie pe *malul Ozanei cea frumos curgătoare*, fie pe *malul Buzăului* învolburat de stihii ale Istoriei. Autorul *Veșniciei cu patent* se vrea cîmic, ironic, persiflant, insinuant detașat de toată atmosfera bucolică a unei lumi aparent simplă, primitivă și abrutizată de muncă și de o Istorie nedreaptă și oferă ipostaza unui nostalgic mai mult trist decât bațjocoritor. Îl sperie distanța, golul, depărtarea de acel spațiu, areal vital odinioară, la care nu mai reușește să ajungă nici măcar când se întoarce în casa părintească, pe ulițele satului, unde *veșnicia* dă semne că se prăbușește în *găurile negre* ale globalizării nivelatoare și nimicitoare. Prozatorul Vasile Datcu *țipă* după bucuria nevinovată a copilăriei, cu moșii Culai, Cartoafă, Miștoc, Nae sau Cotigă..., cu țafele Floarea, Leana, Marița sau Gheorghita, în care încăpeau toate fericirile din lume, cu *pupezele din tei*, *cireșile Măriucăi*, și *Ozanele frumos curgătoare* ale confratelui său de la Humulești, și-i este atât de dor de *veșnicia* satului său de pe coclaurile Buzăului, încât nu îndrăznește s-o demonetizeze prin inflație de *nostalgie* la paritatea alarmantă în momente de criză generalizată. Este atât de afectat de pierderea acestui paradis, încât se rușinează ca de un păcat și are gesturi de *muiere de la țară care mușcă colțul baticului*, neștiind să mai facă și altceva cu sufletul său. *Arta disimulării* are la Vasile Datcu nuanțări și accente între *măria* la insidioasă din câmpia Deliormanului și *gura slobodă* fănușiană, pentru că *amintirile* pe tema *veșniciei satului* sunt evocate satiric, bășcălios chiar, cu aerul nonșalant, cabotin deliberat, de a le atenua presiunea emoțională și obține, pervers, cu maximum de intensitate efectul invers: *...pentru că țărani, care între timp deprinseseră meșteșugul hoției - cel puțin în ultima vreme furau de zvântau tot*

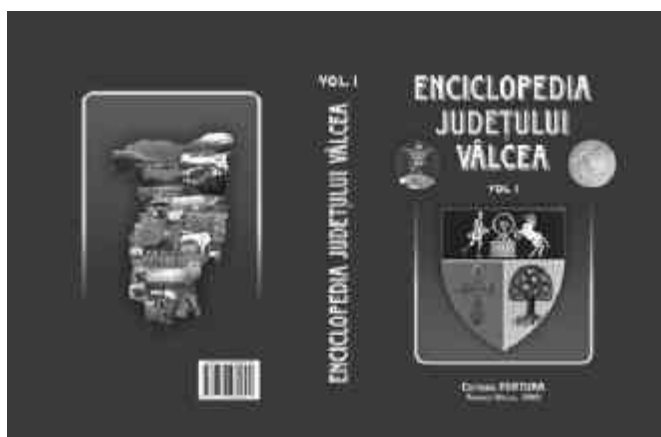
ce le intra sub mână - deși săraci lipiți, nu duceau lipsă de nimic, pag. 37. Cochetează și cu arta portretului și desenează în cuvinte cu încărcătură semantică deturnată, în *pastă* densă, cu epitețe aspre în nuanțe de caricatură chipuri de țărani, mai mult cu metehne și păcate omenеști decât ca icoane bucolice ale veșniciei satului, modele la-ndemână, țața Floarea, Mitică Boerul, tatăl, pe care nu-l protejează în niciun fel, mama, cu toată aura de duiosie, cu care o învăluie, săteni de toate vârstele și de toate capriciile, nazurile, ifosele și hachițele: *Față de alți proști, Toderică al nostru a rămas, fără tăgadă, un personaj valoros... era mereu, pretutindeni: la nunți, pomeni, botezuri, hore, chiolhane, chermize, anomastici, morți, aldămașuri, șezători, clăci...*, pag. 46-47. Portretele de țărani, creionate mucalit între Păcală și Tândală sunt nuanțate de-o îngăduiță șugubeață: *Deși semănau ca nume, la chip sunt de antregul diferiți: nea Bulac, mic, îndesat, cu ochi mici și vioi, blond, buclat în obraji, cu mers legănat; nea Bulac, înalt, subțire, grav, piele albă și senină, ochi meditativi, mers țeapăn*, pag. 49-50; sau cu simpatie îngăduitoare pentru țărancă Frusina: *Țața e o femeie tare simpatică; cândva chiar atrăgătoare, falnică și nurlie, acum însă bătrână, săsăită și surdă. Dar surdă bocnă!*, pag. 52; chiar cu nuanțări hilare: *Văcarul din satul nostru este întruchiparea perfectă a ideii de văcar: în puține cazuri mi-a fost dat să întâlnesc o așa asemănare între idee și materie...*, pag. 55. Vasile Datcu încearcă, spuneam mai sus, să rădă mănzește de ceea ce iubește din satul *veșniciei* și al copilăriei sale, de ceea ce admira sau regretă că se degradează, că nu mai poate fi acolo din motive de vârstă și de schimbare de statut civic / copil de țaran cu semnul divin al veșniciei înscris pe frunte, devenit orășean cu tabieturi culturale și asfalt sub picioare, incapabil să mai vibreze la cântecul cucului, anunțând primăvara, ieșirea la arat și la miresmele podgoriilor la cules de vie, și o face printr-un stil în contrapunct sentimental. Fiecare poveste, eseu, capitol, sau cum vreți să-i ziceți, din *Veșnicia cu patent*, descrie cu încrâncenată ostentație părțile vulnerabile, tarele, *petele de culoare ale veșniciei* satului, pentru ca prozatorul să-și protejeze atașamentul față de această lume perpetuă, stabilă și nedreptățită de toate orânduirile sociale sau politice, chiar și atunci când țărantul român a fost... *forțat* să fie fericit! Într-o notă caldă, luminoasă și frumoasă, parcă din nevoia de a-și pondera și de a-și motiva *artașul* zeflemilor, Vasile Datcu face cel mai... *antifrumos*, cinstit și onorabil, portret al țărantului român: *...când e vorba să-și dea pe gratis libertatea, o face cu toată voia, dar când e să i-o ia altul, e de rău*, pag. 117. Aceasta nu-l împiedică însă pe umoristul prozator să prezinte și *scene* de-o intimitate frustă, sfidând orice pudoare prin exces de normalitate pentru nevoi biologice, cărora le anulează promiscuitatea prin *sictir* descriptiv, ca-n *Poveste cu pistrui*, pag. 62-69; o relatare cu lux de amănunte a *locului unde vodă merge singur*, de-o familiaritate hilară, în contrapunct de la gravitate la burlesc. Există în proza din *Veșnicia cu patent*, pe alocuri, subiecte, portrete și descrieri deșuchiate, când prozatorul râde în hohote de *cele sfinte*, dar nu din icoanele de la biserică, ci din *icoanele* veșniciei satului românesc; și nu pentru că ar fi... de răs, ci mai degrabă din convingerea că universul acesta ancestral, veșnic, veșnic a fost zdruncinat din stabilitatea și frumusețea lui statornicită de vreme, de vremuri nevolnice care s-au năpustit peste țărantul român, ca o pacoste, ca o picingine. Râsul de ceea ce era de răs din ceea ce mai rămăsese din... veșnicia frumoasă și spectaculoasă a satului rămâne până la urmă o formă de protest, de revoltă a fiului satului. De aceea, Vasile Datcu scormonește insistent, pe o partitură umoristică în crescendo, în *zgura*, care compromite statutul de *veșnicie* rurală, neiertând pe nimeni, pe sine, copil, pe cei dragi, pe vecini, tocmai pentru că simte *pericolul* care amenință *viața idilică de la țară*, poate din altă literatură, a lui Duiliu Zamfirescu sau chiar Ion Creangă. Și-atunci, scriitorul Vasile Datcu... *plusează* sugerând un univers rural, pe care-l împarte ironic între proști și deștepți, dar sensul celor două antonime pare cel mai adesea deturnat, dincolo de limita semantică de Dicționar; ceva între *stricto sensu*, idiot, incult, senil, și mai blândul apelativ, marcat de o

undă de simpatie, vrând să însemne exact altceva, adică, prostule și nu prea!, ca în expresiile: *bă, deșteptule!*, *...că deștept te-a mai făcut!*, ori *deștept ca noaptea!*. Mă, Gheorghe, să știi: *deșteptul râde de oricine, iar prostul de orice*, pag. 171.

Există, în proza de atitudine a prozatorului Vasile Datcu, o insistentă intenție de anulare a unui *mit*, a unei imagini idilice, bucolice a satului, fixat pe *canon*-ul preclasic al veșniciei, cu intenția disimulată a *clișeului* livresc, poetic, filosofic.

Iar cartea *Veșnicie cu patent* se constituie într-o *frescă* (un termen de care s-ar putea... *speria* neîncrezătorii, cărcotașii), a satului românesc contemporan, care mai păstrează încă o *aură de veșnicie*, în ciuda schimbărilor năucitoare provocate de... *intențiile* fără *acoperire* ale unei ideologii anacronice și falimentare, ca și de... *alinieerea* la globalizarea inevitabilă și cam tot la fel de păgubitoare...

Dumitru Anghel

O LUCRARE DE REFERINȚĂ: ENCICLOPEDIA JUDEȚULUI VÂLCEA

Una dintre edițiile recente ale prestigiosului Salon literar „Colocviile de marți” (de la Centrul cultural al Sectorului 2 al Capitalei, str. Calderon 39), al cărui inițiator și amfitrion este distinsul cărturar George Anca, a găzduit o manifestare evocatoare dedicată culturii vâlcene. Evenimentul a reunit, într-un simpozion ad hoc, invitați de marcă, vâlceni și bucureșteni, ale căror intervenții au învecinat inedit istoria și poezia, antropologia și urbanismul, realitatea și mitul. Amintim câteva titluri pentru a evidenția varietatea abordărilor: Ilie Gorjan - *Actul de naștere al Țării Românești s-a semnat la Posada Vâlcii*, George Anca - *Gib Mihăescu, D.H. Lawrence, Donna Alba*, Ion Soare - *Dodism și paradoxism*, Ioan St. Lazăr - *Vâlcea al fresco*, Gheorghe Deaconu - *Folclor vâlcean la Academia Română*, George Mirea - *Junimism vâlcean*, Petru Pistol - *Un mare clasicist român, vâlceanul N. I. Barbu*, Petre Tănăsioaica - *Editura Petras și promovarea culturii românești și universale*, Ion Oltețeanu - *Vâlceni în Panteonul muzicii românești*, Costea Marinoiu - *Vâlcea - zonă iradiantă a luminii cărții*, Ion Crăciunescu - *Maximele unui arbitru*, Ion Catrinoiu - *Colecții ale editurii Fortuna*, Ion Lazu - *Inscripții pe trovanți*.

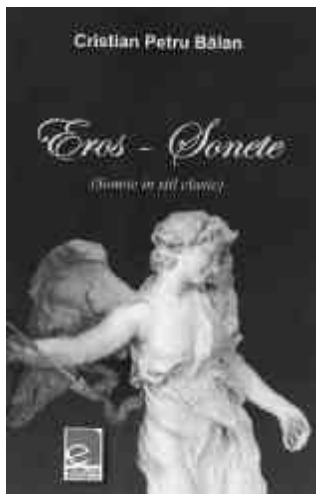
În context, a avut loc lansarea lucrării *Enciclopedia Județului Vâlcea, Vol. I - Prezentare generală* (Râmnicu Vâlcea, Editura Fortuna, 2010), op impresionant, de 1056 pagini, cu o bogată secțiune de ilustrații color, care l-a avut drept coordonator și îngrijitor de ediție pe Ion Soare (soare.ion1@gmail.com), un adevărat „enciclopedist” al locului, profesor, filolog slavist remarcabil, arhivist, scriitor, întemeietor de reviste, editor și animator cultural, iar ca autori (în ordine alfabetică) pe N. Daneș, Gh. Dumitrașcu, D. Dumitrescu, Fl. Epure, Em. Frâncu, I. St. Lazăr, Arhim. Veniamin Mică, Sorin Oane, Marian Pătrașcu, P. Petria, Gh. Ploaie, Al. Popescu-Mihăești, Silviu Purece, I. Soare, acad. Răzvan Teodorescu.

Această lucrare de mare anvergură, a fost înțelept gândită în trei volume: o prezentare generală (volumul I), căruia îi va urma volumul

II - Localitățile urbane și volumul III - Așezările rurale. Proiectată ca o adevărată enciclopedie, cu toate greutatea, implicațiile și riscurile unei asemenea întreprinderi ambițioase și rare, autorii reușesc în acest prim volum, să ofere o imagine amplă, aproape completă, a acestui binecuvântat ținut: cadrul natural, istoria, demografia, împărțirile administrative de-a lungul timpului, economia, învățământul, cultura, viața religioasă, ocrotirea sănătății, turismul, sportul, personalitățile vâlcene din trecut și de azi. În plus, spre deosebire de alte studii monografice anterioare dedicate Vălcii, s-a acordat atenția cuvenită și altor aspecte importante, precum activitatea partidelor politice locale de-a lungul timpului, trăsăturile psihologice și de personalitate ale vâlcenilor, particularitățile lingvistice, în principal lexicale, ale graiului locuitorilor, antroponimele și toponimele din această veche vatră românească de cultură, spiritul Vălcii în cultura națională etc.

Răsfoind monumentală enciclopedie, ne încredințăm că vâlcenii, așa cum se amintea în invitația la lansare, și-au construit discret și mănăstiresc, dar tenace, un destin colinar, hurezean-cozian, sub pavăza unor măriți voievozi, dar și a lui Antim Ivireanul, Anton Pann, Gib Mihăescu și a multor altora, trecuți și prezenți, cu care localnicii, și nu numai ei, se mândresc, desigur, cu îndreptățire. Precizăm că această lucrare deosebită a fost realizată de membrii Forumului Cultural al Râmnicului și apărută sub egida și cu sprijinul financiar al Consiliului Județean Vâlcea. Parafrăzându-l pe Dimitrie Gusti, dacă fiecare județ ar avea câte o enciclopedie asemănătoare celei vâlcene, istoria națională ar fi mai îmbogățită, mai riguroasă, mai cuprinzătoare, mai probatoare și mai mărturisitoare.

Ion Monafu

Cristian Petru Bălan: "Eros - Sonete" sau "Vibrațiile unui status liric universal - dragostea"

Moto: "*Multum in parvo. Non multa, sed multum*"
(Quintilian, *Institutiones oratoriae*, X, 1, 59)

În *Istoria literaturii române de azi și de mâine* (Editura Semne, București - 2009, pag. 278-279), criticul literar Marian Popa îl prezenta pe scriitorul american, de origine română astfel: "*Cristian Petru Bălan - traducător mai ales din alte limbi romanice, artist plastic patriot și religios cu teme*

române și americane, precum și pasionat OZN-ist, este un poet eclectic care se roagă pentru resurecția virtuților naționale și pentru înlăturarea răului abătut peste ai săi". Prin volumul de sonete în stil clasic, intitulat: "**Eros - Sonete**" (Editura Eminescu, București - 2009), dedicat familiei sale, Cristian Petru Bălan dovedește un talent liric aparte, respectând canoanele clasicismului și delectându-ne cu o poezie romantică, profundă, în care iubirea este omniprezentă - sclipirea divinului în ochii muritorului dornic de îndumnezeire.

Cu intenția de a reaminti cititorului datele „istoriografice” ale sonetului, voi încerca să prezint succint reperele ce i-au conturat valoarea prin contribuțiile remarcabile, ridicate la rang de excelență. Sonetul este o specie a genului liric ce a declanșat în istoria literaturii „ființarea” unor veritabile „școli sonetiste”. Cele mai valoroase „școli” de acest gen au fost: *cea italiană* (Guittone d’Arezzo (1235-1294) - care a scris aproape 300 de sonete, Dante Alighieri (1265-1321) și Guido Cavalcanti (1250-1300), dar cel mai faimos sonetist italian a fost Francesco Petrarca (1304-1374)), *cea engleză* (Sir Thomas Wyatt, Henry Howard, John Milton, Thomas Gray, William Wordsworth, Sir Philip Sidney, culminând cu marele Will) și mai târziu *cea franceză*

(prin contribuțiile lui Arthur Rimbaud sau Stéphane Mallarmé). Odată cu apariția versului liber, sonetul a început să fie privit ca o formă învechită de poezie și nu a mai fost folosit pentru o vreme. Cu toate acestea, un număr de poeți din secolul al douăzecilea, incluzându-i pe John Berryman sau Seamus Heaney, au privit aceasta drept o provocare de a reda sonetului prestigiul pierdut. Printre poeții care au mai scris sonete în secolul douăzeci figurează: Edna St. Vincent Millay sau Pablo Neruda. În literatura română, sonetul a fost introdus de Gheorghe Asachi, renumit pentru interesul său arătat culturii și literaturii italiene. Cele mai frumoase sonete au fost scrise, însă, de Mihai Eminescu, în perioada de creație în care s-a oprit asupra poeziei cu formă fixă (sonet, glosă). Tudor Vianu numea aceasta “scuturarea ramurilor”. Eminescu folosea forma sonetului italian, petrarchist. Printre sonetiștii români ai secolului XX sau XXI, enumerăm pe Vasile Voiculescu - cel care a folosit schema sonetului shakespearean în volumul „Ultimele sonete închipuite ale lui William Shakespeare” sau mai recent Mircea Cărtărescu și Paul Miclău.

Având o înclinație specială pentru cultivarea poemelor clasice, încântat de cantabilitatea și sensibilitatea acestora, Cristian Petru Bălan scrie sonete, din dorința firească de raportare a creațiilor sale la cele ale genului, ce au făcut deliciul cititorilor oricărui vremuri. Se îmbină, cu o deosebită artă poetică, diversele teme ori motive romantice, cu elemente noi (moderne, actualizate), rezultând poezii de o muzicalitate aparte, armonioase și atractive. Poezii ce trebuie citite în momentele de liniște, pentru a-ți putea desluși bătăile inimii ori simți lava incandescentă a simțirilor, gata să explodeze în actual sublim al erosului pur (dulce, șoptit, tandru și lipsit de orice trivialitate). Ca structură, „Eros - sonete” este de factură petrarciană (octava - formate din două catrene și urmată de un sextet de șase versuri - alcătuit din două terține). Versurile sonetului au rima în oglindă, catrenele rimând după structura a-b-b-a, b-a-a-b, iar pentru terține, rima este c-d-c, d-c-d.

Lirica sonetelor lui Cristian Petru Bălan abundă în elemente specifice romantismului de tip eminescian. Și aici, natura poate fi recunoscută în cele două ipostaze: una terestră și alta cosmică. Natura este umană, ocrotitoare, caldă, intimă sau tristă, rece sau vulcanică, în deplină concordantă cu stările sufletești ale poetului: "*Dar Primăvara aceasta s-a-ntruchipat în tine, / Din zările-aurite ți-a dat un nou veșmânt. / Răsari în loc de soare și-n flori mi te-a răsfrânt - / Așa te văd acuma, când primăvara vine...*" (**E iarăși primăvară**, pag. 13). În sonetele cărții, dragostea este împlinită, astrală, un sentiment care desăvârșește și înalță. În evocarea dragostei, natura este bogat colorată, ceea ce conferă imaginilor o notă luminoasă, în care visul sporește misterul dragostei. Astfel, iubita apare desprinsă din stele, ce luminează cărările pelerinului către sacra lor lumină: "*Sunt umbra ta, iubito, duioasă precum luna / De stele legănată, reverberând cărări / În nopțile de taină, când cade ceru-n mări / Și când, din dulcea roabă, tu îmi devii stăpână*" (**Sunt umbra ta, iubito**, pag. 18). Romantic incurabil, poetul exprimă în sonetele sale sentimente profund umane: aspirația către absolut, nevoia de eternitate. Conștient fiind de efemeritatea vieții, caută în dragoste soluția salvatoare pentru împlinirea destinului și dobandirea puterilor magice ale astrelor. Nici Soarele și nici misterioasa Lună nu pot rivaliza frumuseții iubitei: "*Te văd mai luminoasă decât e mândrul soare, / Iar tu mă vezi Adonis întors, nou, pe pământ, / deși suntem stelute de-o clipă, căzătoare...*" (**Eternități de-o clipă**, pag. 7). Personajul central al cărții - **Dragostea** - este pe rând: soție sau amantă, prieten sau dușman, pentru care autorul nutrește sentimente în alternanță: tandrețe - ură, liniște □ □ 0+ □ efervescență. Se poate spune, fără rezerve, că poetul este iremediabil îndrăgostit de Dragoste. "*Ci-nvață-mă secretul trăirii paralele, / Să pot și eu, ca tine, prin două lumi să zbor.*" (**Te-am întâlnit în raza luminilor**, pag. 8).

În lirica de dragoste, sonetele Transatlanticului (așa cum îi place domniei-sale să se autointituleze) sunt febrile. Ele ard cu puterea astrelor spre care spiritul său călătorește adesea. Versurile spuse rar, apăsate, sunt resimțite de către cititorul său, precum loviturile vârfului ascuțit al unei florete de epocă, căpătând răni într-un “duel al îndrăgostiților”. Te vei putea ridica în urma fiecărei lovituri, cu dorința

aprigă de a o lua de la capăt. Vei aștepta fiecare vers ca pe o revelație, menită să deseneze dimineți însorite pe cerul simțirii tale profunde. Îți vei putea atinge steaua cu mâna, pentru a-i împrumuta lumina, cu care vei dori să te înfășori ca și cu o haină. Toate acestea le poți face citind versurile din “Eros -sonete”. Erudit, când tandru când ludic, cu o rară capacitate de a înțelege sensurile existenței umane, Cristian Petru Bălan oscilează într-un univers filosofic propriu, bazat nu atât pe adevărul universal valabil, cât pe o paradigmă. Mediind extremele și apropiind contrariile, el - Alfa și Omega - dorește să convertească orice final într-un nou început. Ni se reamintește axioma geometriei euclidiene, conform căreia infimul punct este - prin extensie - intersecția unui număr infinit de drepte. Dacă prin punct s-ar putea “reprezenta” omul - ca entitate, atunci dreptele ar simboliza multitudinea posibilităților și implicit a alegerilor făcute în viață: “Plecăm, oricum, devreme din prea succinta viață/ Pe calea cu sens unic, cu capăt bifurcat,/ ca o cometă-n treacăt cu coada în hiat,/ Având în suflet flăcări sau poate-un bloc de gheață.” sau “De ne resping din stele, din purgatoriu-n spume./ Vom cere-azil politic la raiul mult râvnit!” (Plecăm, oricum, devreme..., pag. 9).

Dorul infinit este rezultat al împletirii sentimentelor telurice cu cele astrale, cosmice. Se nasc adesea în sonetele cărții peisaje cosmogonice, de naștere a universului sau de scenarii apocaliptice, guvernate de legi empirice, în care liberul arbitru este autorul însuși. “Lumina lunii toarnă, de sus, în noi, iubire/ Și ne-nțește foamea de scufundare-n dor;/ E dor din dorul cosmic, destinul tuturor;/ Puterea ei de vrajă se-ascunde-n strălucire” (Lumina lunii toarnă, pag. 10). Legea supremă într-un astfel de univers, într-o astfel de cosmogonică stare, nu poate fi alta decât iubirea, așa după cum proclamă demiurgul: “Dar rănilor-amăgirii s-au strâns într-o comoară// Ce se revarsă-n flăcări și se transformă-n vers,/ Iar el proclamă-n cântec, prin melodia-i clară,/ Că dragostea e lege supremă-n univers!” (Un stol de rândunele, pag. 12). Universul (poetic) este surprins într-o continuă mișcare. (“E pur si muove”). Până și luceferii cerului - care născ obligatoriu albastru - cad în obediență sub incidența unor astfel de legități. Ele pot genera forțe destinice, carnice, pentru sufletul poetului care ascende spre lumina luceferilor: “Acolo nu-i vreo forță ca să ne dezunească;/ Acolo e-un luceafăr numit de noi Destin!” (Cătește gura lumii, pag. 15). Ca într-un joc al destinului, cuprins uneori de incertitudine, poetul se întreabă dacă viața sau dragostea sunt de fapt iluzii, sau dacă cel care iubește are puterea de a-și schimba destinul prin iubire. Coborând din lumina stelei și răsfrângându-se către lumina interioară a sufletului, o astfel de întrebare chinuie și mortifică: “Taraba cu speranțe e plină totdeauna;/ Bolnavi de veșnicie, noi o golim pe rând,/ Iar când luăm pe toate, vin altele curând:/ Iluziile-s gratis și ne atrag întruna” (Taraba cu speranțe, pag. 34).

Observăm în sonetele lui Cristian Petru Bălan, ca în toate operele sale, un adânc filon de simțire românească. Se deplânge uneori soarta tristă a meleagurilor natale, supuse atâtor vicisitudini și martore atâtor intemperii. De fiecare dată, tonul interior al simțirii sale românești își strigă, prin glasul puternic al rațiunii, speranța într-un viitor mai bun. Țara către care se îndreaptă cu persuasiune autorul e o țară veșnic înlăcrimată, deși este pământul din care veghează gloria strămoșilor noștri. Cu un ton ușor profetic, spune: “Mi-e Țara grea de lacrimi, mi-e inima de lavă,/ Mi-e Țara grea de roua durerilor din flori,/ Nici crengile pădurii, nici rotitorii nori/ N-au liniștea-mplinirii și-a fericirii slavă.”, pentru ca mai apoi să spere: “Eu tot mai sper ca glia-mi să salte spre Pleiade” (Mi-e Țara grea de lacrimi, pag. 31). În sonetele din “Eros”, în lumina unei Eternități de-o clipă, te vei afla într-o stare de Incandescență pură pe care o vei resimți ca pe niște Monede reci de aur. Culegând fărâmele de pe Taraba cu speranțe, vei descoperi propria frământare ca pe Neliniștea din cosmos, purtând pe aripile ei Cortegii de speranțe. Admirând Venera cea din spume, vei îmbina într-o Ciudată-ngemănare elementele telurice ale unor Cascade-adânci de doruri, într-o Romantică, superbă armonie cu Luminile din cosmos. Astfel, Descătușat de timpul plin de Arhangheli zâne, demoni, poți spune: “Speranța mă-nstelează...” Numai Sădind iubirea-n muguri, vei uita, cu siguranță, că Toți am gustat otrava

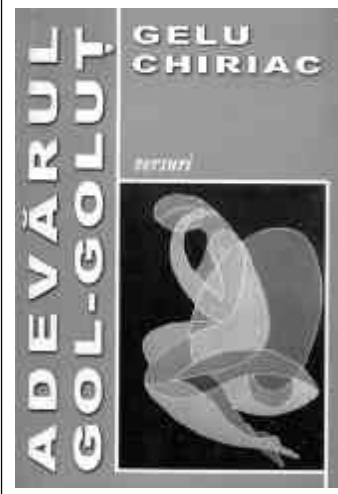
îndoielilor, pentru ca mai apoi - Când dragostea se-nalță- să ne putem bucura din nou, strigând: Hai, vino Primăvară! Chiar dacă Plecăm, oricum, devreme, devenind (mult prea curând) Un stol de rândunele, vom fi martorii minunilor din Noul mileniu, Doamne.

Aș pune punct aici opiniilor mele despre cartea poetului Cristian Petru Bălan, afirmând cu tărie, că suntem martorii unui act de creație literară, ce are menirea de a transforma spectacolul lumii și al universului, într-un dar cotidian. Prin reverberațiile pe care le produce, prin împletirea rezonanțelor arhaice cu elementele moderne, prin cantabilitate, luminozitatea și prețiozitatea versurilor, scrierea de față nu este cu nimic mai prejos decât ale precursorilor. Suntem martorii reaprinderii rugurilor nemuritoare ale poeziei autentice, în tempouri clasice inconfundabile. Cu siguranță, o astfel de carte este un efort de voință, dar care ne poate aduce o stare meritorie de beatitudine. Opinez că, avem în față o carte sensibilă, delicată, care te va surprinde cu adevărul guvernat de o lege implacabilă: **supremația iubirii**. Aici, la întâlnirea petalelor de crini cu razele creatoare de magie ale Lunii, Cristian Petru Bălan construiește pentru tine, dragă cititorule, o nouă arhitectură a raiului, o grădină suspendată a Semiramidei, sprijinită de bolțile cerului, în care pribegeste înaripatul Luceafăr. Aici, la interferența energiilor benefice, care vin din faliile atemporale ale universului, te vei regăsi, te vei sensibiliza și vei dori să te apropii de rugul aprins al poeziei, ca să te purifici. Făcând o baie de șoapte, îți vei simți inima bătând în ritmul vibratoriu al stelelor nopții. “Eros-sonete” este o carte rară, o adevărată bijuterie poetică. Un diamant, prins în filigranul simțurilor, ce va putea fi dăruit Nemuririi - ca inel de logodnă. De sus, de undeva din slava unui univers poetic absolut, înaintașii își aruncă privirea astrală către pământul din care (spre fericirea noastră) încă se mai ridică vibrații poetice. Mai mult, încă se mai nasc poeți! Doar așa, Dumnezeu va fi “mituit” să-și mai potolească, pentru o clipă, mânia ce ne poate aduce extincția. Nu putem decât să spunem, într-un glas: “Carte frum oasă, cinste cui te-a scris!”

Gheorghe A. Stroia

Adjud - februarie 2011

Cărți primite la redacție

Virgil Lovin

Era uimit! Sau, poate, speriat! De fascinație nu putea fi vorba! Nu poți fi fascinat de ceva care te îndeamnă să fugi. Fiindcă acesta i-a fost primul impuls, să fugă. Nu a fugit! Ura evadarea spre încotro. Se afla acolo de un timp care refuza secunde, anii, milenii... Neuronul cronologiei zămislise ideea atemporalității. O respinse ca fiind neconvenabilă.

Demarcația s-a concretizat atunci când orologiul din turul care nu fusese niciodată acolo se dezintegrează. Șfichiind aerul, limbile, neînsoțite de uriașul cadran, se rostogoliră la picioarele lui, aliniindu-se grăbite una peste alta, încremenind după o ultimă zvâcnitură, în poziția orei 12. Peretele negru, dobândind ultima fărâmbă a clipei, trădându-și imaterialitatea își delimită universul, revendicându-și partea, după care încremeni. Totul fusese împărțit în două: orologiul, aerul, cerul. Și el era împărțit perfect în două. Senzații ciudate îi parcureau ființa. Sau, semifința! Jumătatea din întuneric devenise imaterială! Jumătatea din dreapta sau din stânga. Ar fi vrut să se pipăie, dar se temea că odată trecută granița spre întuneric, senzorii vor suferi și ei același proces de imaterializare. Îi veni ideea evadării spre lumină, în speranța redobândirii întregului. Dezamăgire: linia de demarcație se deplasa odată cu el, cuceririle negrului rămânând intacte. Poate, resemnarea ar fi fost soluția momentului, dar cele două emisfere cerebrale devorau alternativ nebuloasa, oferindu-i atitudini antagonice. A avut senzația la un moment dat că dreapta sugera prăbușirea, dar s-a lovit de arma letală a stângii, optimismul. Așa cum și proiectele stângii se dizolvau în întunecimea drepte. A optat pentru statutul de dublă ființă sau, poate, semifință alternativă. Caruselul incertitudinii schiță întrebarea: „*Exiști?*”

Tresări! Tresări, relaxându-se: un fenomen foarte drag lui fusese adoptat în unanimitate, izbutind un căscat integral. Pleoapele, inegal obosite, făceau față din ce în ce mai greu dorinței de a rămâne treaz. Se pare că jumătate din el adormise deja cu ochiul deschis, cumințenia negativă sugerând-o. Epuizată, a doua pleoapă seprăbuși peste comea în spatele căreia se zămisleau umbrele liniștii.

Traversă lunca pe care nu o recunoștea, peisajul putând aparține oricărei planete cu viață incipientă. Râul își tânguia firicelul argintiu epuizat de caniculă printre pietrele îndărătnice, hipertrofiat de soare, sfidându-l - compensație umilințelor suferite prin rostogolirea din timpul viiturilor. Căută din priviri un ochi de apă care să-i cuprindă trupul înfierbântat, dezgolit, sumara vestimentație aruncând-o din mers. Descoperi o scobitură în apropierea malului ce-și permitea luxul de a găzdui câteva tufe de câtină. Se rostogoli în apa care se dovedi prea caldă pentru a deveni odihnitoare. Schișând mișcări hipopotamice, trăgându-și leneș corpul peste pietrele ce-i masau abdomenul, căuta o porțiune ceva mai adâncă. Apropiindu-se de mal, apa se înnegrea, nelineștindu-l. La mică distanță de el, peștii țâșneau din apa prea caldă, căutându-și răcoarea în clipa aeriană.

Ea părea ireală, plămădită din umbra câtinii de pe mal. Mișcărilor leneșe ale ramurilor aplecate de vânt, animau făptura nudă, sugerând chemarea. Zâmbea. Lăsa impresia că atâta știe să facă. Nici o mișcare, o tresărire, măcar, temându-se parcă să părăsească tabloul în care fusese înrămată. Nu, nu era surâsul Mona Lisei, deși la fel de misterios. Nu răspunse salutului. Zâmbea. Zâmbea și privea. Priviri negre, care pătau. El își controlă goliciunea, căutând petele. Erau *acolo*! Ea privea și zâmbea provocator, invitându-l să o dorească, perfecțiunea formelor ademenindu-l. Ceva - nu-și dădea seama anume ce - îl avertiza să nu o atingă dacă vrea să se bucure de ea. Reuși stăpânirea pentru puțin timp, instinctul carnal subjugându-i voința. Trupul ei, așa cum se temuse, se volatiliza sub mângâierile lui, prima și cea mai importantă pierdere fiind sănii. Prăbușindu-se în golul de sub el, rumegându-și poftele nemulțumite, renunță la căutări, simțurile dovedindu-i-se insuficiente. Închise ochii ca ultim gest al regretului. Brusc, o forță

OROLOGIUL

ROSA

imaterială îi monopoliză ființa amorțită, îmbătrânită cu o veșnicie. O formă ce sugera femeia, după proeminențele ce-i apăsau pieptul, se aliniea perfect peste el, prinzându-i mâinile ca-ntr-o menghină, fixându-le deasupra capului. Foamea de miracol lupta cu spaima ce-l îndemna să tresară. Se trezi invadat de o senzație de liniște, pregătind terenul dorințelor. Valul de fierbințeală ce umilea simțurile, îi răcoarea sufletul, năucindu-l. Senzații paradoxale metamorfozau deruta ineditului în plăcere. Organismul i se dezintegra sau, poate, se transfera în entitatea care devenise *ei*. Fuziunea, precedată de trepidații mimetice, se accentua, rodind trăiri neimaginabile. Pragul suportabilității a fost spulberat în momentul în care incandescența formelor ce se materializau în vecinătatea buzelor înfometate de prea mult, aprinse vâlvația absorbirii totale. Suita trăirilor paroxistice acompania liniștea inexistenței. O ultimă imagine îi sugera trupul homuncului pe un ecran uriaș care, apoi, se stinse.

Grăunțele lichide se striveau de fața ce schița nedumerirea. Deschise ochii. Orologiul răsturnat la picioarele sale flămânzise, limbile hrăpărețe devorând chronosul, împingând peretele negru la limita nopții. Colții dimineții sfâșiau întunericul, destrămându-l. Fluidul nopții se dizolva în albul diurn, ascunzându-se în cenușul norilor coborâți amenințător, scuturându-și povara lichidă. Era revoltat: “Timpul – tâmpenia Universului! Adică, ea să nu fi fost?” Refuza plâsmuirea. Privea în juru-i plin de speranță. Nimic! Dispăruse și râul! Nu-i convenea! Era convins că totul se petrecuse aieva. Nu-și putea permite luxul iluziei. Nu stăpânește voința supraviețuirii, sevrăjul dependenței de real i-ar fi fatal. Poate ea nu exista în accepțiune terestră, forma materială necaracterizând-o, dar el și trăirile lui? Își controlă cu minuțiozitate trupul în speranța descoperirii unor urme-dovezi ale celor trăite. Trăite? Când? Instinctiv își aruncă privirile pe limbile orologiului care continua să devoreze fără milă, smulgând timpului clipă cu clipă. Apucă cu nădejde minutarul și-l roti în sens invers. Nemulțumit de efect, repetă gestul cu orarul.

- Oprește-te! Vrei să distrugi curcubeul?

Tresări! Vocea care, în mod normal, nu avea cum să o mai fi auzit până atunci, i se păru cunoscută. Privi într-acolo. Soarele după amiezii anunța victoria asupra norilor, împodobind cerul cu arcuiri multicolore. - Nu te văd, dar simt că tu ești. Vocea, pe care, *atunci* nu o auzeam terestru, îmi șoptea că aș fi putut să te ucid. Acuzai intensitatea trăirilor mele de care depindeai. De ce taci? Știi bine că ești o hoată!

- Prozaicule!

- Nu neg, dar te rog să-mi înapoezi sufletul.

- Pentru el îmi zici hoată? Știi tu că sufletele se pot fura? Eu știu că ele se pot vinde. Sau cumpăra.

- Adică, eu mi-am vândut sufletul ție? Și ce mi-ai oferit pe el, cumpărătorule? Pardon, cumpărătoare!

- Ceea ce ai primit!

- Vrei să zici că nebunia, extazul... mă rog, trăirile mele, m-au costat sufletul?

- În timpul alinierii trupurilor, am făcut schimb de suflete. Sau, poate, au devenit simbiotice.

- *Alinierea trupurilor?*! Așa numești tu ceea ce s-a petrecut între noi? Dar tu nu ai trup!

- Ba am!

- Nu-l văd!

- Fiindcă nu vrei să-l vezi. Nu știi să-l vezi!

- Învață-mă!

- Dorește-mă!

- Acum știu de ce vocea ta îmi pare cunoscută. Dar, acolo, la râu, nu erai tu.

- Eram rodul căutării nehotărâte tale imaginații...

- Acum sunt hotărât! Incredibil! Ești chiar tu...! Și nu te-ai schimbat deloc de când...! Mi-a fost tot timpul dor de tine...! Stai...! De ce aluneci din brațele mele...? Te rog, Doamne, învață-mă să o păstrez! Știi! Orologiul... !

Personalități gălățene în țară

PRIMIREA LUI ALEXANDRU IOAN CUZA LA BUZĂU - 6 FEBRUARIE 1859

Vestea înfăptuirii Unirii Principatelor, prin dubla alegere a lui Cuza, a fost primită cu multă bucurie de buzoieni. Locuitorii Buzăului au participat în număr mare la banchetele organizate în oraș.

La 6 februarie 1859 buzoiinii i-au făcut domnului o primire triumfală. La Poșta Călnău înaltul oaspete a fost așteptat de către administratorul districtului împreună cu un grup masiv de săteni și sătence. Tot aici, Cuza a fost întâmpinat de "o deputație din partea junimei districtului, compusă din 200 de călăreți".

În apropierea Buzăului, potrivit ziarului "Steaua Dunării" din 17 februarie 1859, "i s-a prezentat comanda dorobanților, cu cocardul tricolor ce a făcut mare impresie Măriei Sale Prințul". După aceea, la bariera orașului "Măria Sa fu primit de orașeni în mare număr și de toată treapta(...), unde printr-un discurs al municipalității, i s-au prezentat pâinea și sarea, simboalele îndestulării".

La Episcopie, Domnul a primit raportul escadronului de cavalerie, chiar de la comandantul său, maiorul Filipescu. În aclamațiile mulțimii, Cuza a intrat în catedrala episcopală.

Seara, atmosfera în oraș a fost feerică. Corespondentul ziarului "Românul" înfățișa în numărul din 17 februarie 1859 această stare de spirit extraordinară astfel: "Torțe aprinse, globuri luminoase, feluri de transparente artificiale și osebite tablouri reprezentând Unirea Principatelor Române, a armelor lor, a inițialelor M.S. prințul, diferite alte embleme și inscripții".

Impozanta manifestare a locuitorilor Buzăului a culminat cu reținerea aici peste noapte a domnitorului, programul lui schimbându-se complet.

A doua zi Cuza, în aclamațiile entuziaste ale publicului - bărbați, femei, tineri, copii și bătrâni, a plecat spre Ploiești pe Strada Mare. La 23 ianuarie 1860 a revenit la Buzău.

Prin legea secularizării averilor mănăstirești, statul devenea proprietarul moșiei "Vatra Episcopiei".

Locuitorii orașului Buzău au primit cu satisfacție proiectul de lege rurală întocmit de guvern. Bucuria buzoienilor era îndreptățită, căci 88% dintre cei care aveau dreptul au fost împroprietăriți cu pământ (13.690 capi de familie din 16.094 de familii de țărani clăcași).

Opera de modernizare a țării este continuată, după abdicarea lui Cuza în 1866, de către Carol I.

(Legenda imaginii: Episcopul Filotei întâmpină la Episcopia Buzăului pe Alexandru Ioan Cuza. Pictură de Paul Atanasiu, aflată la Palatul Episcopal Buzău - Sala cu tablouri (1963).

Gheorghe Petcu (din volumul „Județul Buzău - Legende și Istorie”)

Regulament pentru Concursul Național de Poezie și Interpretare Critică a Operei Eminesciene „Porni Luceafărul”, ediția a XXX-a, 10-13 iunie 2011, Botoșani

Se organizează în perioada 10-13 iunie 2011 Concursul Național de Poezie și interpretare Critică a Operei Eminesciene „Porni Luceafărul” pentru poeți și critici literari care nu au debutat în volum și care nu au depășit vârsta de 40 de ani.

Concursul are trei etape:

Poezie:

1. Carte publicată - debut editorial – se vor trimite 2 ex. din cartea de poezie apărută în intervalul 10 mai 2010-10 mai 2011. Vor fi acordate 2 premii: a) „Horațiu Ioan Lașcu” al Filialei Iași a URȘ și al Uniunii Scriitorilor din R. Moldova

2. Poezie în manuscris (nepublicată) - se va trimite un print (ac. volum pe un CD - un singur ex), în 3 ex. care va cuprinde cel puțin 40 de poezii semnate cu un moto. Același moto va figura și pe plic închis în care vor fi introduse datele concurentului: nume, prenume, anul nașterii, adresa poștală, email, telefon. Se vor acorda două premii care vor consta în publicarea a câte un volum de poezie de către Editurile Junimea și „Convorbiri literare”.

Manuscrisele care nu vor primi premiul unei edituri vor intra în concurs pentru premiile revistelor implicate în jurizare, reviste care vor publica grupaje de poezii ale poezilor premiați.

3. Interpretare critică a operei eminesciene: - se va trimite un eseu de cel mult 15 pagini în 3 ex (în copie și pe un CD), semnat cu moto. Același moto va fi scris pe plic închis în care vor fi incluse datele concurentului: nume, prenume, anul nașterii, adresa poștală, email, telefon. Se vor acorda premii ale unor reviste literare implicate în organizare. Eseurile premiate vor fi publicate în reviste care acordă premii.

Festivitatea de premiere va avea loc la Botoșani în ziua de 11 iunie 2011.

Organizatorii asigură concurenților cheltuieli de cazare și masă.

Lucrările vor fi trimise până la data de 10 mai 2011, pe adresa:

CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE BOTOȘANI, Str. Unirii nr.10, Botoșani.

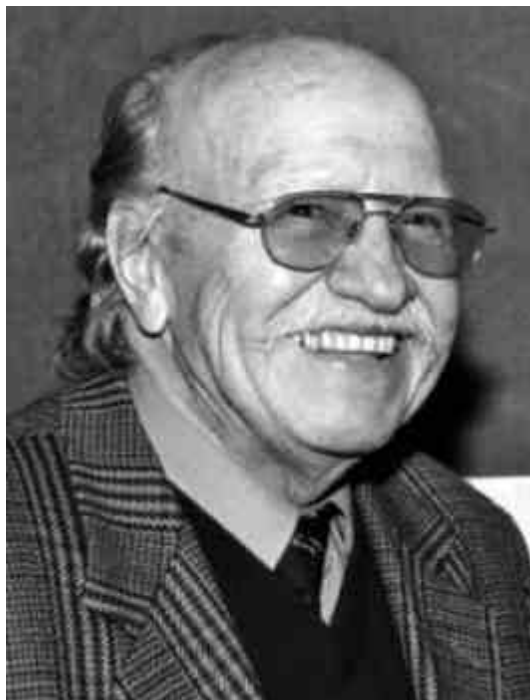
Relații la tel.0231-536322 sau email : centrul_creatiei_bt@yahoo.com.

PS. Nu se primesc grupaje pe email.

A murit Ioan Grigorescu... Sec...a murit cineva...pentru unii a murit un prieten drag...pentru că ce poate fi altceva decât un prieten, omul datorită căruia ai călătorit plin de bucurie o întreagă adolescență, ce poate fi altceva decât un partener de viață înțelept și de nădejde cel care te-a ajutat să evadezi din cel mai tern gri în lumea plină de culoare a societății libere, acolo unde se amestecă în mod original și pitoresc trecutul majestuos și încărcat de eleganța unor vremuri de mult uitate, cu agitația și tumultul unor societăți evolute cu străzi și automobile, cu magazine și reclame, cu probleme și soluții pentru viitor...d în România lui Ceaușescu, în Trafalgar Square sau Ginza via Broadway și înapoi...Acel om căruia îi datorezi atât de multe nu este nici mai mult nici mai puțin decât un prieten drag...

Povestea începe însă cu mult înainte, într-o Românie nivelată și gri sub stema cu seceră și ciocan, când din dorință de a vedea și a ști mama mea îmi cumpăra și devoram împreună cărți decăltătoare, care deschideau mintea și îți arătau cum se învârtă cu tine planeta Pământ. Acele pagini sunt fundamentul meu ca cetățean internațional, dezinhbat și conștient de destinul meu istoric, galactic și de ce nu în cele din urmă cosmic...Din ele am aflat despre nume precum căpitanul Cook, Roald Amundsen, Thor Heyerdal, Kon Tiki și așa mai departe...o lume minunată plină de aventuri reale i se deschidea copilului de atunci, în fața ochilor minții și astfel aflu despre puterea cuvântului atunci când memoria personală se integrează în cea colectivă, iar oameni extraordinari devin eroi reali, căpătând o dimensiune palpabilă despre cât de multe pot fi provocările chiar și într-o lume atât de mică...mult mai mică decât Oculul în 80 de zile... De 80 de ori mai mică...o lume de o zi...Trebuie să vă mărturisesc că cele mai fascinante pagini însă s-au născut din talentul inegalabil și dragostea infinită pentru imaginile prinse în cuvinte de către maestrul Ioan Grigorescu...Fiecare descriere a unui loc pe care acesta l-a vizitat era legat într-o manieră inegalabilă de fapte, oameni și evenimente fără de care relatarea respectivă nu ar fi fost numai incompletă ci și steapă...Cum ar fi putut să descrie cineva civilizația niponă fără să facă referire la al doilea război mondial, la ultimul kamikadze pe care acesta l-ar fi întâlnit într-o gară uitată de lume...cum ar fi putut cineva să scrie despre America și să nu creeze celebra imagine a canioanelor în care soarele nu ajunge niciodată...Spectacolul Lumii și Phoenix Inframabil sunt doar două titluri din nenumăratele, ale căror pagini s-au îngălbenit în timp și ale căror colțuri s-au mai rupt fiind ținute cu cotul pe masă de dimineață până seara...și iarăși de la început...

Și totul a început în anii 50 ca și corespondent Itar Tass în Polonia...a fost primul reporter de pe mapamond care a transmis știrea morții lui Stalin...a fost primul dintre gazetarii români care a vorbit deschis despre cât de insignifianți sunt românii în contextul unei planete închinată zeilor războiului...a fost primul reporter român care a înțeles puterea imaginilor "cine verité", dar și puterea colosală a cuvântului și a sugestiei ce se adresează ochiului interior, singura șansă a unui întreg popor de a evada măcar și pentru o oră dintr-un lagăr de concentrare ce zăgăzuia speranța și visul de libertate...

În seara în care l-am cunoscut în calitate de ambasador extraordinar al României la Varșovia, după câteva pahare cu țuică oferite cu plăcerea românilor de a avea invitați...probabil singura calitate autentică a noastră, l-am întrebat pe excelența sa, avându-l alături pe Ion M. Ioniță de la ziarul Adevărul:

Excelența voastră ne cerem scuze că îndrăznim...dar am vrea să știm unde putem să cunoaștem niște fete...știți dumneavoastră...așa ca pentru o iarnă geroasă...un dans un schnaps...ceva acolo...?

Ne-a răspuns că în fața hotelului Warszawa unde de altfel eram și cazați vom găsi ceea ce căutam...după care a izbucnit într-un râs sănătos...părintesc și deloc protocolar...i-am răspuns că văzusem niște respectabile doamne trecute de 60 de ani...și doar atât...?Păi despre ele vorbesc!...?Erau acolo și acum 40 de ani când eram un tânăr corespondent de presă...sunt și acum...? "Dar cum se poate?"-

răspunsul a venit imediat completat de râsul acela sănătos...?Au nepoți la facultate, știu pentru că mă mai opresc să beau o cafea cu ele...? Și râsul s-a auzit din nou...

Însă excelența sa avea să mă surprindă din nou în încheierea vizitei la ambasadă... cineva a întrebat de ce noi românii, atât de extraordinar nu suntem băgați în seamă de cancelariile apusului și de ce nu însemnăm, mai mult în conștiința universală...?Pentru că nu suntem importanți...națiunile importante au mituri...au o legătură mistică cu trecutul, fiecare răsuflare a lor ca națiune însemnând viață sau moarte pentru cei mici de la coadă mesei...Nu suntem importanți în comparație nici măcar cu polonezii pentru că ei au atacat cu sabia, tancurile germane în al doilea război mondial...și au intrat în conștiința lumii...Noi românii n-am făcut nimic demn până acum...dar știți ceva sunt optimist...poate va veni un moment când cei ca noi vor avea de ales între a intra în neînțelegere fără a fi făcut nimic remarcabil sau a ridica mâna și a ne asuma un rol pe scena istoriei...chiar și un rol absurd ca al cavaleriei poloneze...Și voi copiii mei, nu ați fi mândri să fiți urmașii călăreților poloni?"

Acum când scriu am un nod în gât și ochii mi s-au umplut de lacrimi...Marele Ioan Grigorescu știa din acea seară de februarie că are un destin trist și fatal...suferea de o boală care-l orbea și avea să-l omoare...ne-a spus cu seninătatea omului ce a stat la masa istoriei, iar imaginea ei întinsă în fața lui i-a dat înțelepciunea de a împărți un talent absolut unic, de a povesti în imagini despre cât de

interesantă și minunată este reprezentarea pe care Lumea ne-o dă...Spectacolul lumii nu s-a terminat și citind cuvintele care anunțau intrarea sa în istorie...mi-am promis să ajung la Varșovia și să beau o cafea cu o doamnă în vârstă pe terasa hotelului Warszawa...și am să las pe masă un pahar de apă cu o monedă pe fundul său...să mă întorc acolo unde odată, de mult, m-am simțit atât de onorat că l-am cunoscut... (Notă: sursa fotografiei lui I.Grigorescu-Wikipedia).

© I.V. Anghel

Marius DUMITRACHE

Mai - nr.111

Isaac Asimov (SUA)

Un viciu de formă

Era fără doar și poate că Montie Stein, printr-o escrocherie dibace, își însușise mai bine de 100.000 de dolari. Și era fără doar și poate că același Montie Stein fusese reținut de poliție la o zi după expirarea prescrierii.

De fapt, la originea istoricului proces *Statul New York vs. Montgomery Harlow Stein*, cu toate consecințele lui, stătea tocmai felul original în care Stein evitase arestarea în intervalul legal de șapte ani. Prilej neașteptat ca legea să fie raportată pentru prima oară la cea de-a patra dimensiune.

Fiindcă, vedeți dvs., imediat după comiterea înșelăciunii și intrarea în posesia celor peste 100.000 de dolari, Stein se urcase calm într-o mașină a timpului, pe care o deținea ilegal, și o setase în așa fel încât să poată petrece șapte ani și o zi în viitor.

Avocatul lui Stein abordă problema logic. În esență, a te ascunde în timp e cam același lucru cu a te ascunde în spațiu. Faptul că reprezentanții legii nu-l găsiseră pe Stein în decursul celor șapte ani era numai neșansa lor.

Procurorul insistă că legea prescrierii nu fusese concepută ca un joc malefic între justiție și infractor. Dimpotrivă, era mai mult decât îngăduitoare, scutindu-l pe vinovat

să se teamă la nesfârșit că odată și-odată tot va fi arestat. În cazul anumitor delikte însă, teama prelungită era considerată a fi ea însăși o pedeapsă, suficientă din toate punctele de vedere. Dar Stein, insistă procurorul, nu știuse ce-i teama nici măcar o zi.

Avocatul lui Stein rămase neclintit. Legea nu spunea nimic despre cât de mult trebuie să se teamă infractorul, stabilind doar o limită de timp. Procurorul declară că Stein se afla încă în perioada de grație, cei șapte ani. Apărarea susținu că Stein era acum cu șapte ani mai în vârstă decât la momentul infracțiunii și că, prin urmare, depășise limita celor șapte ani. Procurorul se îndoi de argumentul apărării, drept care apărarea prezentă certificatul de naștere al lui Stein. Inculpatul era născut în 1973. La momentul infracțiunii, în 2004, avea 31 de ani. Acum, în 2011, avea 38 de ani.

Procurorul strigă enervat că Stein, din punct de vedere fiziologic, nu avea 38 ci 31 de ani. Apărarea sublinie cu răceală că legea, din moment ce medicii constată că inculpatul e sănătos din punct de vedere psihic, recunoaște vârsta cronologică, ce se poate obține prin scăderea anului nașterii din anul curent.

Procurorul, din ce în ce mai înflăcărat, declară sentențios că, dacă Stein va fi lăsat în libertate, jumătate din legile codului penal vor deveni caduce. Atunci schimbați legile, spuse apărarea, ca să luați în calcul și călătoria în timp; dar, până se schimbă legile, aplicați-le în litera lor.

Judecătorul Neville Preston își rezervă o săptămână ca să mediteze asupra cazului, apoi își anunță verdictul - un punct de cotitură în istoria dreptului. Păcat că unii îl acuză și acum că a cedat irezistibilului impuls de a-și exprima verdictul după cum urmează:

„Chichița, oricât de mică, l-a scăpat pe Stein de frică!”

Traducere de PETRU IAMANDI

Mai - nr.111

Film și
teatru

27

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
sÎn paginile care
urmează:Cronică de film
semnată de
M.Popoiu:Teatru
de
Virginia
Paraschiv

STRIVEȘTE FIRELE DE IARBĂ!

Comedie grotescă într-un act

28

PARTEA I, SCENA IV (continuare)

BUNICUL: Strivește firele de iarbă!
 HECTOR: Strivi-voi firele de iarbă.
 BUNICUL: Fragile.
 HECTOR: Fragile, firele de iarbă.
 BUNICUL: Ridică-te pe jumătate.
 HECTOR: Și mă ridic pe jumătate.
 BUNICUL: Nu poți mai mult.
 HECTOR: Nu pot mai mult.
 BUNICUL: Au încercat și alții.
 HECTOR: Au încercat.
 BUNICUL: Și au obosit.
 HECTOR: Au obosit.
 BUNICUL: Și tu.
 HECTOR: Și eu.
 BUNICUL: Stai jos, cu fruntea pe genunchi.
 HECTOR: Stau jos, cu fruntea pe genunchi.
 BUNICUL: Meditativ.
 HECTOR: Meditativ.
 BUNICUL: Și pur.
 HECTOR: Și pur.
 BUNICUL: Și așteptând să fii născut.
 HECTOR: Și așteptând să fiu născut.
 BUNICUL: Ca să existe.
 HECTOR: Ca să exist.
 BUNICUL: Umil și anonim.
 HECTOR: Umil și anonim.
 BUNICUL: Docil.
 HECTOR: Docil.
 BUNICUL: Stingher și inutil.
 HECTOR: Stingher și inutil.
 BUNICUL: Ostil în sinea ta.
 HECTOR: Ostil în sinea mea.
 BUNICUL: Du mâinile la spate!
 HECTOR: Duc mâinile la spate.
 BUNICUL: Legate.
 HECTOR: Legate.
 BUNICUL: În numele legii!
 HECTOR: În numele legii!
 BUNICUL: Se face dreptate.
 HECTOR: Se face dreptate.
 BUNICUL: Împreunează palmele în față!
 HECTOR: Și palmele le împreunez.
 BUNICUL: Cere iertare.
 HECTOR: Cer iertare.
 BUNICUL: Și îndurare.
 HECTOR: Și îndurare.
 BUNICUL: Mie.
 HECTOR: Tie.
 BUNICUL: Pentru că sunt mai mare.
 HECTOR: Pentru că ești mai mare.
 BUNICUL: Cere iertare mamei.
 HECTOR: Cer mamei iertare.
 BUNICUL: Pentru că e femeie.
 HECTOR: Pentru că e femeie.
 BUNICUL: Cere iertare celor de față.
 HECTOR: Cer iertare celor de față.
 BUNICUL: Pentru că sunt mai mulți.
 HECTOR: Pentru că sunt mai mulți.
 BUNICUL: Și ne privesc.
 HECTOR: Și ne privesc.
 BUNICUL: Cu milă.
 HECTOR: Cu milă.
 BUNICUL: Și cu scârbă.

HECTOR: Cu scârbă.
 BUNICUL: Cu mirare.
 HECTOR: Cu mirare.
 BUNICUL: Și se întreabă.
 HECTOR: Se întreabă.
 BUNICUL: Așa o fi?
 CASANDRA: Hector, ce naiba faci acolo? Ce-i gălăgia asta?
 HECTOR: Citesc pe roluri cu bunicul.
 CASANDRA: Pune fața de masă!
 HECTOR: Cea albă, din damasc?
 CASANDRA: Nu, aia verde, brodată cu cireșe mov.

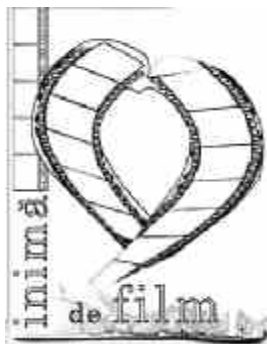
SFÂRȘITUL PRIMEI PĂRȚI

PARTEA a II-a, SCENA I

HECTOR; CASANDRA;
 BUNICUL; CLARISA
 Familia se pregătește de ospetie cu "protocol". Măncare pe masă, cât cuprinde. Toți sunt puși la patru ace, cu haine vechi ce trebuie să pară noi. Casandra poartă peste rochia de seară un șorț soios. Atmosferă aproape funebră. Toți au trac să nu-și strice „ținuta”.
 CASANDRA: Haideți mai repede.
 Hector, pune șervețelele-n pahare.
 Cu vârful-n sus! Tată, să nu bagi arătătorul în frișcă. Clarisa, nu sta ca o momâie, adu vase de cristal cu flori. Țineți minte ce v-am învățat, când intră pe ușă, să fiți amabili cu el și între voi.
 CLARISA: Și dacă plânge?
 CASANDRA: Cum o să plângă, doar e bărbat.
 CLARISA: Când îi dau dinții de lapte, orice bărbat are dureri și plânge.
 CASANDRA: Dă-i un covrig să roadă, sau un pesmet.
 CLARISA: N-am am uitat să cumpăr.
 CASANDRA: Bagă-i suzeta în gură.
 CLARISA: Am încercat, nu vrea.
 CASANDRA: Nu cumva e constipat?
 CLARISA: Nu poate fi, adineauri a avut scaun.
 CASANDRA: Normal?
 CLARISA: Da, galben auriu.
 CASANDRA: Atunci dă-i un sirop calmant.
 CLARISA: Nu-i place. Mai bine îi dau voie afară, cu bicicleta.
 CASANDRA: Nu-l trimite afară, n-ai să mai stai la masă liniștită, de grija lui.
 CLARISA: Să-l las să strice o jucărie?
 CASANDRA: Lasă-l, dar nu cred să-l preocupe mai mult de câteva

minute. Vizita durează și am nevoie de tine relaxată, calmă.
 CLARISA: Ce-ar fi să-l trimit la școală? Acolo stă la lecții șase ore.
 HECTOR: Nu vezi că-i noapte? Nu știi că-i este frică de întuneric?
 CASANDRA: Are dreptate Hector, și apoi la ora asta, școala e pustie.
 CLARISA: Să stea papa cu pruncul.
 Copiii se simt în siguranță cu bunicul lor.
 BUNICUL: De ce să stau eu cu copilul, când mi-e foame? N-am și eu dreptu la viață lipsită de griji și obligații menajere? Eu v-am crescut, v-am dat la școală, v-am îmbrăcat, acum gata, descurcați-vă și singure. Habeat corpus act. Dixi. Categoric.
 CLARISA: Dacă-i așa, mă duc să-l legăn și să-i dau să sugă.
 CASANDRA: N-ai să te duci nicăieri. Am hotărât să stai aici cu noi, în seara asta.
 CLARISA: Și dacă umblă la priză?
 HECTOR: Am pus câte un dulap în dreptul lor. Adu-ți aminte, tanti Clarisa, doar am făcut împreună treaba asta.
 CASANDRA: Copilul are instinct de conservare, a mai rămas el singur și n-a pățit nimic, nu s-a jucat cu focul, nu a căzut din pat...
 HECTOR: Nici nu s-a strangulat cu fașa...
 BUNICUL: Nici nu s-a sufocat în somn
 CASANDRA: Nici nu a dat drumul la robinetul cu apă clocotită...
 HECTOR: Nici n-a deschis cutia cu medicamente...
 BUNICUL: Nici nu și-a spart arcada de colțul mesei...
 CASANDRA: Nici n-a făcut pe el...
 HECTOR: Nici n-a ciobit oglinda cu mitraliera pneumatică...
 BUNICUL: Nici n-a mâncat fondul de ten...
 CLARISA: Nici n-a bătut cu buzduganul în perete...
 CASANDRA: Nici n-a tras fața de masă...
 HECTOR: Cu bivolul de porțelan pe ea.
 BUNICUL: Și cu fotografia mamei mele, pusă-n rama de bronz, pe trepidul în formă de cap de șopărlă...
 CLARISA: Nici n-a scos ochii păpușii de 280...
 HECTOR: Nici roțile de la trenulețul pe șine circulare...
 CASANDRA: Nici n-a scâncit micuțul.
 HECTOR: Și nici n-o să bocească...
 BUNICUL: Cu siguranță că n-o să scâncească alintatul...
 CASANDRA: Răsfățatul...
 HECTOR: Răzgâiatul...
 TOȚI: Nostru copilăș, dragălaș, suav, gingaș... (va urma)

Mai - nr.111

Winter's Bone (2010)
Regie/Scenariu: Debra Granik
Cu: Jennifer Lawrence

Nici America nu crede în lacrimi...

Anul 2011 a adus în sfârșit la nominalizările Academiei americane o paletă mai largă de filme din care se poate alege „ceva”. *Discursul Regelui* a fost catalogat de critici „poate” cel mai bun film al deceniului, iar alte câteva nu au fost prea departe de premiul cel mare; ghinionul lor e doar că au nimerit un an greu.

După tradiția mai nouă a nominalizărilor, 10 pelicule participă la categoria „cel mai bun film”, iar Cenușăreasa anului este „*Winter's Bone*”, care, în final, nu a primit nimic. Doar alte câteva festivaluri independente și destul de neimportante au premiat istoria destul de gri, pe alo curi neagră, a unei fete obligate de împrejurările vitrege să se maturizeze mult prea devreme.

Regizoarea și scenarista Debra Granik propune cinefilului o imagine a lumii de peste ocean cu totul altfel decât aceea a clasicului *American Dream*. Nu mai sunt țărâmură de cucerit în *Far West*, nici eroii legendari nu mai salvează o comunitate pietistă din mâinile unor bandiți. Nu, nu e vorba nici măcar despre drama imigrantului confruntat cu o lume nouă, eventual neprimitoare. Lipsește conflictul pentru obținerea drepturilor civice ale negrilor sau hispanicilor, iar cola și floricelele nu prea mai au succes.

Decorul sărăcăcios, care poate șoca cu dușmănie existențialistă, amintind de neorealismul italian, ochiul obișnuit prea tare cu cadre fantastice în format HD ne relevă o Americă în care există sărăcie, foame, drame familiale și, mai ales, ierni sumbre, lipsite de podoabele Crăciunului. În munți, departe de forfota marilor orașe sau de afacerile încheiate în cartierele de zgârie-nori, dacă nu ești fermier, trăiești din venituri greu de declarat la fisc. Povestea filmului pornește de la afacerile ilegale cu droguri practicate de un tată inconștient, care lasă aproape în drum o mamă cu mințile pierdute în urma unei drame necunoscute și trei copii neajutorați. Ce e de făcut? Până și vecinii cei mai săritori sunt circumspecți în a se face pe ei înșiși buni samariteni, așa că nu rămâne nimic altceva de făcut decât să lupți așa cum poți, fără nicio regulă, fără niciun plan.

Ree, o adolescentă obișnuită, cu un IQ obișnuit, pornește în căutarea tatălui dispărut fără urmă. Eșecul ar însemna dărâmarea universului și așa zdruncinat. Peste tot unde merge, mesajul e același: „stai deoparte și nu te amesteca în treburile altora, că ai s-o pățești”, la care ea răspunde cu o încăpățănare în cele din urmă rodnică, deși rezultatele, atât pe timpul desfășurării „anchetei” cât și în final, sunt dureroase, dacă nu chiar cutremurătoare, chiar dacă nu au impactul din, să zicem, „*Seven*”.

Nu toți americanii au la cină curcan, iar la micul dejun fulgi cu lapte. Ree și frații ei vânează veverițe în pădure, în așteptarea sfârșitului iernii care nu prea se grăbește. Momentele romantice sunt scurte, dar intense, lipsite de muzicalitatea obișnuită. Caracterelor le lipsește frumusețea și strălucirea machiajelor, coafurilor și pailietelor, esența americană *par excellence*. Dragostea și devotamentul pentru familie, deși nedeslușite în urma unei băți între pistolari sau a unor acte de geniu, se clădesc de-a lungul a 100 de minute de foc mornit.

Fără a străluci în sine (nici nu avut, de altfel, acest scop), *Winter's Bone* promite la categoria „viitoare stele” și, probabil, viitori regizori de succes. Putem vorbi de o nouă Sofia Coppola...

MINIATURI

de Radu Cristescu

1 Noaptea

Un bătrân, la 12 noaptea, puțin băut, în costum, cu cravată, cu toate medaliile la piept, venind să petreacă puțin timp în compania oamenilor, probabil presimțindu-și sfârșitul ce urmează să vină. El renunță în final, în ultima sa noapte, la bunul simț, la reținere, la convenții. E un om împlinit după standardele noastre, care însă n-a răspuns la o întrebare, o întrebare numai a lui, deși universală, deși generală și totuși atât de particulară. Are notițele la el, poate le va lăsa cuiva sau poate le vor găsi asupra lui. Poate cineva va continua încercarea aceea de a rezolva problema. Toate distincțiile acelea par a nu mai valora nimic pe pieptul unui muribund ce se comportă scandalos, nu lasă oamenii să stea liniștiți sau să doarmă. Apropiatul decedat îi e scris pe buze și în ochi, iar el se comportă revoltător. Doamnele sunt indignate. Acest individ nu acceptă ceea ce se numește un sfârșit demn. Ignoră iată toate constrângerile în fața constrângerii finale. E cel mai bogat om prin sărăcia lui de condiționări. O unică necesitate i-a mai rămas și o sfidează. Iar ea, moartea, fascinată, nu se îndură să-l ia cu el, poate pentru că o înspăimântă puțin. Dar a văzut ea multe....

Și poate, în loc să dispară el, dispar toți ceilalți și el rămâne singur. Poate așa se moare.

Un vindecător al trupului și al spiritului: NICOLAE BACALBAȘA

30

„A fi întreg înseamnă a te însingura, a-ți asuma sinele”

„Omul nu are cuvânt mai nobil a arăta cine este decât numele său, spunea J.G. Herder. Iar numele doctorului-scriitor Nicolae Bacalbașa plin de noblete este. Pentru că încorporează în el destinul unei personalități complexe, a unui erudit ce a căutat să dea vieții noi sensuri. Un alergător de cursă lungă după aceea „fata morgana” numită adevăr. A dus toată viața o luptă nu cu lumea ci cu relele lumii. Și dacă sunt adevărate spusele unui monah îmbunătățit că nu doar cuvintele ci și faptele oamenilor pot fi rugăciuni, doctorul Nicolae Bacalbașa a practicat medicina nu ca pe o profesie ci ca pe o rugăciune. Pentru că nu și-a trăit doar propria-i viață ci a trăit și clipele celor în suferință, aflați la limita dintre „a fi și a nu fi”. A rezonat cu suferința lor dar s-a și bucurat când a reușit să le picure viață.

Personalitate de cultură enciclopedică, spadasin al cuvintelor, scrisul său este și balsam spiritual, și săgeți și întrebări. Acum, la zenitul celor 67 de ani de viață, aducem în pagină mărturiile unui om care a făcut punți peste involburate cascade, prin viforita vremurilor, trecând uneori pe lângă moarte, dărniciodată pe lângă viață. Ale unei Conștiințe. Ale unui om- OM care vrea uneori să pară dur, dar nu reușește să fie decât sensibil pentru că iață ce ne spune: „Când ai încetat să iubești, mori, oricât ai fi de sănătos”.

Tănase Dănăilă: Domnule doctor – scriitor Nicolae Bacalbașa, dialogul nostru are loc în preajma aniversării zilei dv. de naștere, prilej de a vă transmite gândul meu bun și tradiționalul „La mulți ani!” Și să aveți parte de tot ceea ce ați dăruit întreaga viață semenilor: multă sănătate. Să începem cu o întrebare de intrare în atmosferă. Încercați să vă întoarceți cu fața spre trecut, puneți mâna streășină la ochi și priviți în zare. Cum se vede de pe colina acestei vârste viața pe care ați trăit-o?

Dr. Nicolae Bacalbașa: Mi-am petrecut viața într-o țară cel puțin neprietenoasă, în care, pentru mine, comunismul însemna ura față de om și delațiunea dusă la nivel de politică de stat. Este o țară pe care am iubit-o dar în care m-am simțit permanent inconfortabil și

amenințat. Am considerat că absolut oricine din preajma mea poate fi turnător. Recent am aflat despre o hârtie pe care un delator voluntar din spitalul unde lucram, un oarecare doctor Mandae raporta: „Nu spune bancuri politice dar i se luminează ochii de satisfacție când aude de la alții”. Ce fel de țară este aceea în care ți se analizează ochii? Absolut nimeni dintre cei ce au făcut crime până în 1964 (căci de aici s-au despărțit apele existențiale ale generației mele) nu a fost pedepsit. Procesul comunismului nu a fost decât o imensă batjocură cu scop publicitar și urmărind să lovească în ceaușism, care a fost hidos dar nu criminal, și care a contribuit, orișice s-ar spune, la progresul țării (chiar cu condiția unui preț inacceptabil pe plan uman). Condamnarea în Parlament a comunismului a fost până la urmă o încercare de revanșă a alogenului asupra naționalului. România de la sfârșitul vieții mele nu este din păcate o țară de care să pot fi mândru.

T.D: Chiar dacă uneori faceți eforturi să păreți un dur, eu vă văd un romantic, un visător, atras de mirajul mărilor și oceanelor pe care le-ați străbătut ca medic pe vase maritime. Formulez o întrebare extrasă din cartea dv. „Taci... și învață”: „Ce-ți aduce faptul că vânturi marea și străbați lumea? Oare poți fugi de tine însuși pe întinderea apelor?” Sau ați vrut să fugiți de această lume scoasă din tâtâni?

Dr. N. B: Lumea nebună, scoasă din tâtâni, este o definiție shakespeariană. Face parte din implicitul condiției umane. Tot din Shakespeare (sfaturile din Hamlet ale lui Polonius): „Și mai presus de toate fii credincios ție însuși”. Dar Eu-l pe care ar trebui să-l slujești este o fiară în lașități, justificări și amnezii. Oglinda este un obiect blestemat și nedorit. Un proverb rus spune că „Dansatorul prost susține mereu că îl dor testiculele”. Deseori romantismul riscă să fie golănia autoignorării. Vechii geografi aveau zone de pe mapamond unde puneau inscripția „Terra incognito, hic sunt leones”. Deseori noi suntem tărâmul necunoscut unde băntuie nu lei, ci demonii.

T.D: Sunteți un fin observator al firii umane, tăbăcit în toate răutățile lumii, dar savurându-i și frumusețile. Se pare însă că omul, atunci când pleacă pe mare, mătenele nu le lasă la țarm, le ia cu sine în larg. Lecția dură a imensității și involburării apelor nu îl purifică?

Dr.N.B: Singurătatea întinsului marin, golul privirii circulare sprijinită doar de orizont este o experiență existențială unică și o luare de măsură. Întâlnirea cu natura este până la un punct întâlnirea cu Dumnezeu. Este o întâlnire neliștitoare căci omul este un animal gregar ce își ascunde natura în participare (prin etimologie oferind calitatea de parte și nu de întreg). A fi întreg este a-ți lua (și da) măsura, Saint-Exupéry susținea, dacă țin bine minte, că „Aimer c'est être responsable”. A fi întreg, înseamnă a te însingura, a-ți asuma sinele. Câți sunt gata să o facă? Căci a te asuma (evadând din însumare) înseamnă a fi responsabil. Omul este prin esență o ființă iresponsabilă. Credința, îndumnezeirea, cred că înseamnă în primul rând nu umilțina ci asumare și responsabilitate (umilitatea derivând natural din acestea).

T.D: Aveți un spirit mobil, divers, cu antene orientate în multe direcții. Cum arată imaginea lumii pe care o captați, are bruiaje, este o fotografie mișcată?

Dr.N.B: Un criminal notoriu, ce și-a datorat notorietatea pragmatismului, este vorba de numitul Lenin, a afirmat undeva că „Adevărul este totdeauna concret”. Omul prin speculație, imaginație, anticipare a cucerit lumea. Tot prin ele există riscul ca omul să dispară. Odată, cuprins de depresie, i-am declarat mamă-mii (medic) că nu mai cred în medicamente. Sfatul mamei a fost: ia un purgativ și după aceea mai discutăm!

T.D: Omenirea a trecut prin multe crize. O criză de prostie nu i-ar prinde bine?

Dr.N.B: Păstrarea curiozității, a interesului existențial circular este o condiție a tinereții spirituale, a tinereții pe care o poți avea la orice vârstă. Poți însă să știi totul fără a înțelege nimic. Papagalul care are un repertoriu larg, enciclopedic este opus omului avid să înțeleagă prin acea declarație - program a lui Blaga: „Eu nu strivesc corola de minuni a lumii”. Altfel riști să fii un fel de colecționar de nasturi sau de cutii de chibrituri; în rest, sigur că tot ce receptăm se supune principiului „Avoir une certitude c’est préférer de se tromper dans un certain sens”. Toată viața luăm noțiunile cunoscute și le reactualizăm, le dăm un nou sens, asemenea decojirii unei cepe.

Matriosca, doll-in-doll, este simbolul blestemului cunoașterii în trepte. Este cunoașterea în trepte (și surprize) o fotografie mișcată? Nu, este doar o cunoaștere în trepte.

T.D: *V-am citit cărțile de beletristică, la cele de specialitate nu am competența necesară. Se vede că sunt trăite, îmbibate cu viață, ca să nu mai vorbim de măiestria narativă, frumusețea lexicală. Care este raportul dintre viața trăită și ficțiune în scrisul dv.?*

de-al doilea război mondial) lui Jean Giraudoux, „Războiul Troiei nu va avea loc”.

T.D: *Cineva spunea că „Măsura umanității noastre este direct proporțională cu măsura împotrivirii noastre la inumanitate”. Ca medic și scriitor, ca persoană publică, în genere, se poate spune că ați cultivat umanitatea prin adăugire? În ce măsură și prin ce mijloace vă împotriviți inumanității?*

Dr.N.B: Se spune că „prostul moare de grija altuia”. Eu sunt un asemenea tip de prost. Nu suport organic nedreptatea și ticăloșia. Nu este o virtute morală ci o lipsă de suplețe, o incapacitate de adaptare. Sunt un fel de albinos, nu-i vina mea că n-am pigment. Țin la poporul meu (unii m-au clasat în dosare oficiale ca naționalist și am avut necazuri), țin la clasa mea socială (că m-a învățat Partidul Comunist, că de acolo vin, și am reținut lecția), țin la familia mea. Nu cultiv umanitatea prin adăugire, cultiv umanitatea prin necurvire. Împotrivirea mea la ceea ce numiți „inumanitate” nu vine din opțiuni morale ci din reacțiile instinctuale ale prezervării șelfului. Până la urmă nu e vorba decât de egoismul nevoii de automanifestare de tipul

Dr.N.B: Pentru mine literatura nu este și nu a fost niciodată ficțiune. Nu sunt apt de ficțiune. Sunt prea bântuit de amintiri, de traume și emoții (pozitive și negative) ca să am imaginație. Deci ghiveciul pe care îl servesc este alcătuit numai din piese de trăit care se acuplează și răsar din niciunde în afara intenției și dorinței mele. Este până la un punct o scriitură automată rezultată dintr-un brainstorming al memoriei.

T.D: *Nici viața noastră luată separat, nici lumea, în întregul ei, nu sunt rotunde. Am spus că sunt pline de asperități, colțuroase chiar. În ce vă privește, v-ați rănit spiritual în colțurile lumii încât să dea o altă direcție destinului?*

Dr.N.B: Când am terminat liceul și auzeam înjurându-se de mamă mi se ridica părul pe mână de oroare. Astăzi... Demonii sunt îngeri căzuți.

O influență majoră asupra mea și a fratelui meu geamăn a exercitat-o domnul profesor Banu de la liceul „Mircea cel Bătrân” din Constanța care preda ce se numea atunci „limba română”. Un intelectual ardelean de excepție, de mare curaj în acele vremuri îngrozitoare, ajuns pe țărmul mării. După terminarea liceului, deja studenți la medicină, l-am vizitat împreună pe domnul Banu. De la acesta am reținut atunci mesajul esențial cu care vroia să ne înarmeze în viață: „Să n-ai încredere, să n-ai încredere, să n-ai încredere”. Unii consideră că am umor. De fapt este un rictus a unuia care știe că „Afară-i vopsit gardul, înăuntru-i leopardul”. Cred că cea mai reușită metaforă a existenței noastre sociale este piesa (scrisă în ajunul celui

cele care ne împiedică să mâncăm fecale (la propriu) când suntem copii.

T.D: *Aveți o profesie divină, ați văzut multă suferință umană. Nu există riscul de atrofiere a sensibilității, a sentimentului milei în fața suferinței omului aflat la limita dintre „a fi și a nu fi”?*

Dr.N.B: Nevasta mea, care este chirurg, nu mai poate lucra prin dezvoltarea excesivă a empatiei. „Și-n rănilor tale durutul sunt eu”... Capcana pe care riscă să ți-o întindă profesia este poleită de mecanisme normale de adaptare, de calibrare. Norma și normalul sunt etimologic noțiuni de statistică. Natura este cea care te selectează în aptitudinea de a trăi, oferindu-ți calibrări de percepție. Această adaptare este în fond o psihopatie adoptativă în meseria mea. Oricât de adaptat ai fi ca medic reanimator „Memento mori” intră în fiecare celulă, în fiecare colț al ființei, în rău și în bine.

T.D: *I.D. Suschianu spunea că „Trupul nostru, ca orice mașinărie, are momente de pană. El se angajează atunci într-un început de mică moarte”. Dv. nu sunteți doar un pasager prin viață. Participați cu toată ființa la spectacolul lumii iar ca medic și scriitor aveți o sporită forță de analiză și capacitate de sinteză. De aceea vă*

**Interviu realizat de Tănase Dănilă
(fotografii de a.g.secară - 31 martie 2011)**

(urmarea la p.40)

În trecut, contractarea căsătoriei se făcea și în funcție de preferințele părinților, preferințe care aveau în vedere atât asigurarea situației în plan economic, precum și premisele unei sănătăți morale exemplare a noii familii. Nu erau neglijate însă nici opțiunile tinerilor, preferințele lor sentimentale fiind urmărite cu multă atenție, încă de la vârsta preadolescenței. Atunci când opțiunile tinerilor coincideau cu cele ale părinților, toate etapele premergătoare nunții se desfășurau normal, conform regulilor binecunoscute, cu respectarea unor intervale între etapele fixate prin tradiție. Altfel, când „alesul” ori „aleasa” inimii nu coincidea cu preferințele părinților, începeau conflictele, care, deseori, căpătau accente dramatice. Atunci interveneau rudele din ambele tabere și, încet, încet, se ajungea la înțelegere „dacă era să fie”, ori se renunța definitiv la tratative. Când principalul motiv al conflictului era zestrea, adică pământul, animalele, uneltele, țesăturile de casă etc., se mai dădea „și de ici și de colo” câte ceva, adică: ba câțiva ari de pământ de la părinții băiatului, ba un mănzat de la părinții fetei, ba câteva oi în plus, și totul se aranja. S-a comentat de către unii autori că toată această târguială ar fi fost o adevărată meschinărie. Nimic mai greșit. Ținând cont și de sentimentele tinerilor, părinții priveau totul în perspectivă, cu foarte multă seriozitate. Din momentul în care băieții și fetele „ieșeau în lume”, adică „se prindeau în horă”, întreaga comunitate era la curent cu simpatiile reciproce, cu legăturile ce se înfiripau, iar cu ocazia marilor sărbători ale anului, când se ofereau daruri, familia fetei - și mai ales mama - manifesta față de băiatul preferat de fată o atitudine binevoitoare, confirmând astfel acceptarea legăturii. Fetele care se considerau mai nebagate în seamă, ori cele mai nerăbdătoare puneau deseori „flori de mac sub cap” ca să le îndrăgească flăcăii (Artur Gorovei, *Credințe și superstiții*, p. 174). Alte fete mai recurgeau și la vrăji, dar sătenii nu vedeau cu ochi buni astfel de practici: „Nici o înșurătoare cu farmece nu-i trainică”, spuneau ei (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 239). Deseori făceau vrăji și rudele flăcăului pentru a mai atenua - sau chiar anula - indiferența ori antipatia fetei dorită de el. Indiferent de rezultat, oricât de reușită ar fi fost până la urmă o căsnicie realizată prin intermediul unor practici „necurate”, femeile care le săvârșeau comiteau un mare păcat.

Referitor la semnele prevestitoare de nuntă, cităm o informație culesă de Tudor Pamfile la începutul sec. al XX-lea din comuna Țepu și care ne introduce într-o atmosferă mirifică, atmosferă situată nu departe de aceea a „Mioriței”. „Când se văd stelele ridicându-se pe cer, e semn că se va face nuntă”. Pentru comunitatea sătească arhaică nunta nu era deci un eveniment oarecare, unde nuntașii beau, mâncau și jucau. Pentru locuitorii satului arhaic, unirea viților a doi tineri în vederea constituirii unei familii - a unei noi celule sociale - era un act sacru, un ritual de dimensiuni cosmice, la care participau nemijlocit și aștrii. Dacă, admitând prin absurd, un nefericit complex de împrejurări ne-ar fi lipsit complet de balada „Miorița”, cu toate variantele ei, credem că i-am fi putut întui măreția citind chiar și numai aceste câteva cuvinte despre participarea aștrilor la nunta tinerilor. Însăși actele de divinație prin care fetele mari căutau să-și afle ursitul în anumite zile mari, invocând cerul, prefigurau de fapt rolul aștrilor în soarta, în viața omului. Bunăoară, numărătoarea parilor de la gard și a oilor, și, de asemenea, întrebarea adresată animalelor în noaptea de Sf. Andrei și de anul Nou, referitoare la calitățile viitorului soț, precum și la anul mărișului, erau justificate în plan mitic de deschiderea cerului, când animalele vorbeau, deci erau investite cu atribute supranaturale. Chiar și următoarea superstiție culesă din satul Țepu dezvăluie unele legături cu aștrii: „Fetele mari după ce mătură, să nu azvârle gunoiul înspre soare, ci în altă parte, că numai așa se mărită degrabă”. Unele comentarii făcute pe tema mariajului tinerilor de la sate, mai ales în literatura beletristică comunistă, exagerează rolul părinților în actul căsătoriei, minimalizând astfel rolul viitorilor soți în încheierea propriului lor cămin. Problema averii avea desigur prioritate în proiectarea și realizarea unei căsătorii, dar nu trebuie să uităm că vârstnicii știau mai bine ce-i așteaptă pe cei care nu aveau unde semăna grâu și porumbul, iar pe de altă parte ei cunoșteau, de asemenea, că „starea” cât de cât onorabilă pe care o avea un sătean, era în mare parte și

consecința unor calități individuale deosebite, cum ar fi hărnicia, priceperea, comportamentul etic-moral etc. Rareori bogăția sau frumusețea unei fete erau comentate separat de hărnicia ori lenea, priceperea ori nepriceperea ei. Țesăturile de toate felurile, frumos aranjate pe lada de zestre, ce formau uneori un teanc impresionant, înalt până în tavan, erau mult apreciate, dar numai în măsura în care participase și fata la realizarea lor. Calitățile tinerilor, mai ales atunci când intrau în rândul candidaților la înșurătoare - mărițiș - erau foarte minuțios evaluate, în strânsă corelație cu cele ale familiilor lor. Proverbe ca „Așchia nu sare departe de trunchi”, „Ce naște din pisică, șoareci mănâncă” ș.a. erau tot mai des repetate, pentru a susține argumente pro sau contra. Arborele genealogic era reciproc verificat de ambele părți, chiar dacă tinerii erau din sate diferite.

Dacă se ivera spontan cererea în căsătorie a unui băiat mult mai bun decât cel cu care fata era „în vorbă”, părinții și rudele fetei făceau presiuni asupra ei, pentru a o convinge să-l accepte. În cazul unei antipatii totale față de mirele impus cu forța, fata încerca să scape, ascunzându-se pe la bunici, pe la mătuși sau la alte rude, pentru un timp, încercând să-i atragă de partea sa. Dacă nu reușea nici pe această cale, recurgea la „fuga” cu băiatul dorit și atunci, după un pic de scandal, totul intra în normal. Fuga de acasă se făcea, de obicei, în mare taină. Fata își pregătea bagajul pe înserat, apoi, când toți ai casei adormeau, ea își lua bocceluța, se întâlnea cu băiatul și plecau împreună spre casa lui. „Noaptea pe lună, cu el de mână”. În alte cazuri - și mai ales în unele sate - flăcăul mobiliza câțiva prieteni, înhăma caii la o căruță și așteptau într-un anumit loc, nu departe de gospodăria fetei. Băiatul o ajuta să urce în căruță, apoi porneau în goana cailor, chiuind. Mama băiatului își primea viitoarea noră cam în felul în care sunt primite miresele la nuntă, iar în casă erau așezate două perne pe pat, pe care mirii se așezau. Acesta era ultimul gest - sau act ritual - prin care mireasa își confirma dorința de a rămâne definitiv în casa mirelui. Uneori, părinții fetei, imediat ce își dădeau seama ce s-a întâmplat, plecau spre casa băiatului împreună cu doi-trei prieteni sau rude, unde se stârnea un mic scandal. Se încerca recuperarea fetei. Tinerii „fugiți” veneau să ceară iertăciunea după trei săptămâni împreună cu socrii mari. Erau invitați la un fel de masă festivă, unde părinții se împăcau asupra zestre. Supărarea părinților fetei nu trecea totuși ușor, deoarece acest act însemna o dublă lovitură. Pe de o parte însemna pierderea partidei răvnită de ei, iar pe de altă parte, prin plecarea fetei fără acordul și ceremonialul cuvenit - petiț, logodnă -, familia era pusă într-o situație oarecum delicată față de comunitate.

După cum spune Simeon Florea Marian, răpirea - sau fuga - e o datină cunoscută la români (Simeon Florea Marian, *Nunta la români*, Editura Seculum Vizual, București, 2008, p. 109-114).

Totuși, în unele monografii scrise de învățători, în special în perioada interbelică, se face mare caz de furtul ori fuga miresei, creând impresia că toate căsătoriile din trecut se făceau doar în acest fel. Cercetările noastre de teren făcute în perioada 1967-2010, au confirmat ambele forme de *trecere* a miresei din gospodăria părinților în cea a socrilor, dar nu la dimensiunile menționate de autorii acelor monografii. Majoritatea alianțelor se făceau, totuși, „pe cale pașnică”, adică prin petiț și logodnă. Interesul deosebit manifestat de respectivii autori pentru acest mod de rezolvare a mariajelor este determinat, credem, de caracterul său spectacular, șocant. În satul Ionășești, comuna Nicorești, zona Tecuci-Zeletin fata nu pleca din casa părintească fără nuntă. La fel stăteau lucrurile și în comuna Oancea, zona Covurlui-Nord. Nu totdeauna fata se opunea însă voinței părinților, chiar dacă inițial nu simțea o simpatie deosebită pentru candidatul impus. Cu mult calm și tact, părinții reușeau deseori să învingă voința odraslelor. Părinții ambilor tineri știau că dincolo de atracția fizică, de focurile dragostei, o familie trebuie să aibă o anumită suprafață de teren cultivabil, un anumit număr de animale, de păsări, de obiecte țesute etc. pentru a-și asigura cele necesare traiului și a-și menține o anume demnitate în cadrul comunității. De aceea părinților nu le era indiferent cu cine anume pornea în viață odrasla lor și mai ales cu ce anume. Căsătorii nefericite rezultau atât din lipsa de inspirație a părinților, cât și din „orbirea” reciprocă, temporară, a unor tineri. În trecut însă totul se suporta în tăcere, rareori se ajungea la procese de divorț. (va urma)

În cadrul întâlnirii lunare a membrilor **Clubului Umoriștilor VERVA** din Galați, în data de 06 aprilie 2011, a avut loc, la mansarda Centrului Cultural Dunărea de Jos o confruntare epigramatică de excepție între umoriștii Clubului gălățean și câțiva membri ai **Cenaclului Umoriștilor Brăileni**, **Ștefan Tropcea** - invitați de onoare ai forumului cultural gălățean (**Mihai Frunză, Alexandru Hanganu, Stela Șerbu, Păun Condrut și Ionel Jecu.**)

Întâlnirea, destinsă (și distinsă), a fost televizată de postul **FOX TV** pentru emisiunea **Eveniment** și a fost moderată de cunoscutul scriitor umorist **Ion Grosu** care, cu fleru-i caracteristic, după prezentarea membrilor celor două tabere de epigramiști, i-a incitat la un duel epigramatic spumos, cu multă sare și cu mult piper, spre deliciul tuturor celor prezenți.

Fiecare epigramist a atacat, pe rând, cu decență și umor, pe unii confrăți din tabăra adversă și a citit din creațiile proprii epigrame cu mare succes la public.

Amintim, deocamdată, două „împunsături” aparținând epigramistului gălățean **Ion Moraru** la adresa confrăților brăileni:

Atrăgătoarei epigramiste Stela Șerbu, coautoarea volumului „Să nu fie de deochi”

Eu râd cu lacrimile-n ochi
Ce poante-n epigrame are!
Și, „să nu fie de deochi”,
Ce ritm, ce rimă, ce... „picioare”!

**Membrilor Cenaclului
Umoriștilor Brăileni**

Catrenele vi le-am citit
Și-acum susținem sus și tare:
Din Lacul vostru renumit
Mai puneți și la glume...sare!

VERVA

Traducerea... muzica dintre sfere

În era comunicării super tehnizate, actul de traducere devine primordial continuării vieții spirituale, opunându-se segmentării realității culturale, izolării și alienării.

Înainte de ridicarea turnului Babel, lumea vorbea aceeași limbă. Dar, afirmarea activă a propriilor identități, precum și descoperirile științifice ulterioare au determinat instituirea mai multor coduri lingvistice. Evoluția științei, la nivel internațional, a impus necesitatea traducerilor. Traducem, fără încetare, chiar și atunci când citim un clasic, când studiem un domeniu (medicină, chimie, finanțe, etc.). Căutăm să înțelegem termeni tehnici, să descifrăm schițe de funcționare a unor mecanisme, să ne conectăm la sisteme de gândire filozofică, ce nu mai sunt actuale, să reînviem, în propria conștiință, sensul cuvintelor pe care am încetat să le mai folosim.

Referindu-se la oameni, Hesiod și Xenophon identificau «forme de viață, care vorbesc». Sceptrul atestării noastre ca oameni, diferiți de alte creaturi animate, este vorbirea. Adoptând o atitudine infatuată, putem considera că primul cuvânt rostit, ce-și mai trimite, încă, ecouri prelungi, într-o mare a profunzimilor din memoria colectivă, este și prima dovadă de civilizație umană. Fiecare gest, vibrație, flux luminos exprimă un sens. Nu numai că aceste coduri de informare continuă să existe, dar ele completează și întrepătrund codul lingvistic. Au existat încercări de născocire a unei limbi universale, au apărut teorii ale traducerii, însă nu s-a găsit vreo formulă și nici nu s-a descoperit un limbaj atât de cuprinzător, încât să acopere discontinuitățile înțelegerii umane. Există, dincolo de cuvinte, tăceri ce vorbesc, lumi pline de sensuri. De aici, imboldul de a sări din șabloanele limbii naționale și de a împrumuta expresii din limbi de circulație europeană. Nu încetăm, nicicând, să căutăm modalități insolite de exprimare, prin culoare, muzică ori cuvinte criptate.

Exercițiul de traducere e transfer de energie, prin care se lansează punți de legătură între culturi. Se descoperă sentimente, trăiri și abordări ale realității, uneori inexistente, în limba țintă. Astfel, apare un vid, un blocaj comunicațional, în care traducătorul pare să nu mai aibă adresanți. Pe aceste coordonate, se ajunge la un text incoerent, marcat de incongruențe și lapsusuri, în timp ce textul din limba sursă trimite la un univers plin de sensuri. A traduce înseamnă a răspunde provocării de a testa limitele de exprimare a propriei limbi. Traducerea obligă traducătorul la un inventar al resurselor lingvistice și la acoperirea lipsei, prin stilizare, îmbogățire semantică, vehiculare de detalii cu valoare simbolică, întrucât simbolul incită la interpretare, dă naștere unor noi semnificații, are acea doză de seducție, cât să producă „fisura” între idee și obiect. Acest dualism simbolic, întreținut subtil de către traducător, ținând cont de mentalitățile receptorului, zămislește dublul sens. Ținta intențională a sensului secund în și prin sensul prim suscită înțelegerea, îndrumă receptarea, adâncește mesajul, i se adaugă zone labirintice care conduc la înfiriparea unei alte realități „după chipul și asemănarea” celei originale, din limba sursă. Ca un Mefistofel, pătruns de muzica sferelor, traducătorul caută ferestre de comunicare cu subconștientul, să transmită ceea ce nu poate fi transmis. O invers iune, aparent nesemnificativă, o virgulă, o interjecție, un cuvânt nou pătrund enigmatic, ispititor și insesizabil, în conștiința cititorului, aducând cu sine mesajul și sensurile din cealaltă cultură. Când versiunea depășește originalul, unisonul rămâne de neatins. Alteori, versiunea și originalul par că s-au desprins dintr-o limbă comună. Sau, între original și versiune, sălășluiește o a treia limbă.

Gramatica, matrice de bază a aranjării și combinării elementelor lingvistice, preexistă realității ce urmează a fi reflectată. În funcție de această matematică, traducătorul profesionist creează constelații de cuvinte, în care oglindește, pentru cititori, bogății culturale din conștiința universală.

Bibliografie selectivă:

Durand, Gilbert - *Aventurile imaginii. Imaginația simbolică. Imaginarul.*
Steiner, George - *Extraterritorial*
Ruști, Doina - *Mesajul subliminal în comunicarea actuală*

Olimpia Gheorghe

Filip Köllö - născut la 21 noiembrie 1956 în Ploiești, județul Prahova, absolvent al Facultății de Arte Plastice Nicolae Grigorescu din București în anul 1980; este membru al U.A.P. din România. În anii 1985, 1986, 1987 participă la lucrările de restaurare ale bisericilor mănăstirilor Zamfira și Cheia (jud. Prahova).

Expoziții de grup: între anii 1980-1986 participă la toate expozițiile organizate de Filiala U.A.P. Băcău. Din 1986 participă la toate expozițiile organizate de Filiala U.A.P. Ploiești.

Din 1981 participă la saloanele naționale de pictură: 1988 Suceava; 1981 Botoșani; 1981 Iași; 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986 Băcău; 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992 Ploiești; 1992 - Teatrul Național București; 1994 - „Simeza” București; 1995- Expoziție de grup Escrennes-Franța; 1995- Expoziție de grup Rumanische Impresionnen- Forum Norderstedt, Germania; 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2004, 23005, 2006, 2007 participă la saloanele organizate de Filiala U.A.P. Ploiești plus expoziția de grup la galeria „ARTIS”, Teatrul național București, iunie 2007, 2008, 2009, participă la toate expozițiile organizate de Filiala U.A.P. Ploiești.

Valter Parachivescu

Președinte Filialei Ploiești a Uniunii Artiștilor Plastici din România

...Doar în România literară vă apar în 3 ani 33 de poeme. Dar și în Convorbiri literare, Nord literar, Familia, Oglinda literară, Cronica, Axioma, Porto-Franco, Poesis, Ateneu, Argeș, Poezia și în altele câteva...

Constanța Buzea

Revista România literară

Post-Restant 1 februarie 2008

Every beat of my heart (lui Ion Stratan)

Galaxii oneste.
Țanțoșe lalele galbene.
Trening și frunze în același trup-
Uzurpator delicat.
Spațiul măsoară mișcările de...cosași
ale măturătorilor-verde Veronese.
Pe lângă o mască extrem de palidă
(anunțând apropierea morții), trece
Abătut poetul; tulnic neștiutor.
Mască ce o îmbrăcăm, până la urmă, toți.
În această delicată situație, culmea
Unii au totuși umor.
Ca să plătești stai în spatele cui?
Fata țaranului.
Unghii colorate în sclipici.
Ghici?
Cică se pun la cale multe...
Neagră reclam-o mașină expusă înclinat
În centrul orașului, până la urmă, trist, trist.
Starea de spirit geme sub călcâiul imbatabil.
Bile de biliard-ființe aleatorii, tornade
nestatornice, inimi de carne și vin, vino-ți
în fire, crude deșteptări răvășite, eterne
dureri, irascibila bilă, imprudenți crini,
bujori ai sicriilor, lorzi-zero, oratori
de lut, stele ce-ți vin până la gât
evangelist pe rug-spiritul rățacitor
tornade-n ...neastâmpăr, plete ale pensulelor.
Galaxii oneste.
Sărcelele grădini, până și ele!

Lasă emoțiile

Nutria jumulită
De vie...ea iute, iute, își linge
Și freacă lăbuțele, instinctiv.
Ne seamănă situația asta
tragică, nu-i așa?
Nu s-a mai prea vorbit
prin firele de iarbă

despre marea Resemnare.
Am sentimentul...
Hm! Nu sunt decât un mort devotat.
Colcăire adevărată
prezentă în îmbrâncheala cotidiană
în „gările” micilor piețe neiertătoare.
Lasă emoțiile să-ți scape printre
degete și stai de vorbă
despre porumbei
la ușa coliviei .
dar asta pe partea de neînlocuit-
plictisul searbăd, amănuntele mari.
Cu dinții strânși de întredeschiderea
lor, mereu, mereu, greșeli
copilărești, mature.
Te temi?
Numai de gândaci, da, i-am văzut.
Firese ar fi să cuprind
un expozeu despre iubirile neîmplinite
de bază; zadarnic câștig puțin
Nu avem, sau avem dreptate în privința
vieții noastre triste, negrului
din bucătăria spiritului.
Am cules de pe parchet, în degrade
violet, petalele garoafei căzute.
Cel care ne dărmă stă bine merci.
Intri și ieși dintr-o sărbătoare
nesănătoasă, dansurile își trag
draperiile; te prinde în brațe
un buchet de flori azvârlit.

Cum merge cu dăruirea

Ciudat!
Zarzăre verzi căzute
sub teiul bogat înmugurit.
Mai mult dezbrăcat, un personaj
chel își vopsește în negru gardul
de lemn; nu lasă nimic să-i scape
e atent la orice detaliu ivit
la îmbinarea șipcilor, în intrând.

Al naibii gard!
Trup și suflet cu o oarecare decădere
aș vrea să stau locului
și stau locului.
Îngăduitoare, terasa se-nfiripă
întâmpină călduroasă.
Nu ține cu codeli față de comanda
inerentă și cupa cu elixir
se înfățișează deloc străină mie
în toată splendoarea efectelor ei
incomensurabile; fericie de ele!
Radiații tot mai darnice, chiar
penetrând difuz marea umbrelă azurie.
Prin jur, abdomene nedefinite
Burților de bere, odihnesc sățios
pe scaune albastre, odihnesc sățios
pe scaune albastre, dialoguri se
lipesc deasupra meselor servitoare.
Mai mult sau mai puțin, s-ar zice
c-ai avea nevoie de ceva anume;
este întruchiparea apatiei
cele mai clare, dacă nu vreo intempestivă
femeie, femeia visurilor, din senin
ivindu-se...ceea ce, mă rog, se-nțelege
de la sine; ca apoi, un gând inedit
să întrebe:
Până la urmă ce-ți place?
Să colorez-răspunse copilul veșnic
Din mine

O alegere importantă pentru dezvoltarea carierei: Proiectul „Creșterea competitivității economice prin orientarea profesională, calificarea și recalificarea persoanelor din sectorul editorial” (POSDRU/80/2.3/S/59533)

Data de 1 iulie 2010 a marcat startul proiectului COMPEDIT, prima inițiativă importantă de dezvoltare a resurselor umane din sectorul editorial românesc, cu finanțare din fonduri europene. Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane, 2007–2013 – „Investește în oameni” susține acest proiect realizat de către Asociația Difuzorilor și Editorilor – Patronat al Cărții (ADEPC) în colaborare cu Asociația Publicațiilor Literare și Editurilor din România (APLER) și CREA – Centro Recherche e Attivita din Italia.

Proiectul își propune să vină atât direct în sprijinul personalului angajat în sectorul editorial, cât și indirect – prin faptul că editurile vor beneficia de personal mai bine calificat, și mai competitiv, conform standardelor europene. COMPEDIT vine în întâmpinarea nevoilor reale ale pieței muncii din domeniul editorial. În cadrul lui sunt organizate sesiuni de orientare și consiliere profesională pentru 1.000 de persoane și cursuri de calificare gratuite pentru 400 de persoane.

Primele întâlniri de prezentare și de orientare profesională au fost realizate deja în centre importante precum București, Arad, Iași și Câmpina, ele fiind primite cu interes de către beneficiari. Dintre aceștia 5 grupe a câte 15 cursanți au început deja cursurile de formare profesională în meseriile:

- Designer de pagini web;
- Tehnoredactor – prelucrare de text și imagini;
- Operator calculator, introducere, validare și prelucrare de date;
- Secretar, operator birotică;
- Inspector de resurse umane.

La finalul proiectului vor fi în total 1000 de beneficiari ai sesiunilor de orientare și consiliere profesională, dintre care un total de 400 de persoane vor participa gratuit de cursuri de calificare și recalificare. Cursurile Compedit se desfășoară în săli de curs moderne, dotate cu tehnologie performantă care ajută procesul de învățare, în cadrul Centrului de Afaceri București-Sud, calea Olteniței nr 14.

Absolvenții cursurilor vor primi certificate de calificare eliberate de către Ministerul Muncii și Solidarității Sociale și de către Ministerul Educației și Cercetării, și evident vor deveni mai competitivi pe piața muncii, putând îndeplini mai multe sarcini în domeniul în care activează, într-un mod mai eficient.

Informații suplimentare la ADEPC,
tel.: 021.222.02.13,
e-mail: adepc@adepc.ro,
sau pe site-ul www.compedit.ro

*Conținutul acestui material nu reprezintă în mod
obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene
sau a Guvernului României.*

În popor se spune că toate localitățile pământului sunt binecuvântate de Dumnezeu și au o corespondență în geografia Cerului. Fiecărui loc de pe pământ îi corespunde un punct de pe harta tocmită de Creator o dată cu cele lumești, iar între ele, între semnul care indică localitatea terestră și corespondentul ceresc, se stabilesc fire tainice, fluidice și profunde pe care culisează duhul mucenicilor aleși să vegheze la dreapta credință și la luminarea drumului spre mântuire. Cu cât numărul celor aleși, ridicați din solul unui loc terestru este mai mare, cu atât locul este mai plăcut lui Dumnezeu.

Privit din acest azimut nesupus vremuirii, Eparhia Dunării de Jos părea până nu demult un loc arid, neînflorat de sandalele vreunui cucernic mărturisitor de credință, care să urmeze Sfântului Apostol Andrei și să gireze cu duhovnicia sa aplecarea către credință și smerenie a mirenilor de la Dunăre. Pe firul ce lega punctul subliniar al Galațiului cu cel pecetluit în geografia cerească nu mai culisa, de multă vreme, duhul vreunui alt mărturisitor de credință, care să continue lucrarea apostolească începută de Sf. Apostol Andrei și să depună mărturie că, vorba cronicarului, *nici într-ale duhului nu stăm prejos*.

De asta apreciez, și subliniez apăsător că lucrarea cucernicului Casian al Dunării de Jos și a părintelui Eugen Drăgoi are, pe lângă meritul unei cercetări laborioase pentru galvanizarea efigiei Sântului Atanasie Patelarie, și funcția tainică de a întări legătura dintre condiția noastră profană și învățăturile evanghelice, dintre locul nostru de pe pământ și cel din împărăția cerească, spre care aspirăm. Cine a auzit, până la canonizarea lui, despre Atanasie Patelarie? Și doar a fost, aflăm din paginile cărții despre care ne-am propus să vorbim, **[Un patriarh ecumenic la Galați]**, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2009], un făclier, care și-a dăruit întreaga viață activității misionare și duhovnicești și și-a petrecut o parte din viață [12 ani] la Galați, în vremea furtunosului voievod Vasile Lupu

S-a născut în insula Creta prin 1580 și s-a remarcat prin frumoasa lui cultură laică și teologică, formată la școlile din Roma, la Colegiul grecesc, bunăoară, unde l-a avut coleg, printre alții, pe Teofil Coridaleu, cel mai important comentator al filosofiei lui Aristotel din lumea Evului Mediu. A deținut demnități ecleziastice dintre cele mai înalte - de la cea de mitropolit al Tesalonicului, la cea supremă de patriarh ecumenic și păstor duhovnicesc peste toată ortodoxia lumii răsăritene.

A petrecut o vreme pe la mănăstirile Muntelui Athos, la un schit de lângă Kareia, capitala Sfântului Munte, unde și-a clădit o chilie singuratică [Serai] care-a devenit, mai apoi, cel mai mare schit din Muntele Athos, pendinte de Mănăstirea Vătoped. Între 1623 și 1626 a fost în Țara Românească [poate și în Moldova] contribuind la întemeierea învățământului românesc. În vremea patriarhiei lui Chiril Lucaris este chemat la Constantinopol, unde a fost sfătuitorul celui aflat în scaun patriarhal. În 1631 a fost numit mitropolit de Tesalonic, pe care o păstorește până în 1635, când își începe pribegia prin Italia. Revine în fruntea Mitropoliei de Tesalonic în 1637.

Nu se știe exact dac-a deținut în două, trei, patru sau chiar cinci rânduri patriarhia constantinopolitană, dar a fost, pentru acele vremuri tulburi și de supărătoare imixtiune a turcilor în problemele ecumenicității ortodoxe, un stâlp al păstrării dreptei credințe evanghelice, neafectată de numeroasele erezii care tulburau veacul. Atanasie Patelarie a stat în Moldova din 1642 până în 1654, cu o scurtă întrerupere în 1652, iar prezența sa în orașul de pe Dunăre este menționată de Paul de Alep în memorialul său de călătorie. *Vasile Lupu*, precizează autorii monografiei, *îi rezervase lui Atanasie Patelarie drept reședință Mănăstirea Sfântul Nicolae din Galați, unde fostul patriarh ecumenic a viețuit între 1642-1653, cu o mică întrerupere în anul 1652, când revine pentru câteva zile pe tronul patriarhiei din Constantinopol [p.132].*

În notațiile sale, Paul de Alep mai notează că îndată după sosirea sa în Galați, Atanasie Patelarie a plecat la Moscova, ceea ce înseamnă că și-a început lunga călătorie imediat după data de 17 ianuarie 1653. Cucernicul ierarh din Galați a fost primit de țarul Alexei Mihailovici în ziua de 22 aprilie 1653, când s-a făcut și obișnuitele schimburi de daruri. Atanasie Patelarie a propus țarului *să profite de slăbirea puterii militare a Înaltei porți din cauza războiului cu Veneția pentru insula Creta și să ia de la turci Constantinopolul. Cu acest prilej a mai rugat suveranul rus să-i dăruiască o panaghie, precum și icoane împărătești pentru mănăstirea sa din Moldova -Galați și anume: icoana Atotțiitorului pentru prestol, icoana Maicii Domnului cu Pruncul în brațe, icoana Sfântului Nicolae și a Sfântului Atanasie cel Mare, ale Sfinților Mucenici Dimitrie și Gheorghe, icoanele celor 12 Apostoli și cele 12 praznice, toate valorând 50 de ruble, potrivit învoielii patriarhului cu zugravii. La 19 noiembrie, țarul a poruncit să se dea patriarhului suma respectivă pentru plata zugravilor [p.154].*

Pe drumul de întoarcere de la Moscova se îmbolnăvește și este nevoit să se oprească la Mănăstirea Schimbarea la față din gubernia Poltavei [Ucraina]. Aici încetează din viață la 5 aprilie 1654.

Aceasta i-a fost viața - dreaptă, verticală și-ncărcată cu smerenie, cu pietate. Reconstituind traseul ce l-a parcurs cucernicul ierarh ortodox, autorii monografiei refac o secvență din istoria bisericii ortodoxe E o carte de excepție și-ar fi bine să intre în circuitul public, să ajungă pe masa fiecărui intelectual care ține să-și respecte condiția cărturărească.

Ar mai fi ceva. La Editura Episcopiei Dunărea de Jos (nota redacției: cronică este scrisă înaintea înființării Arhiepiscopiei) apar, cum vedem, cărți bune, cărți de interes general și-ar fi bine să le fie semnalate apariția, iar aceasta să fie supusă dezbaterei publice. Eu n-am marcat, prin această cronică sumară, decât începutul unui demers pe care-l doresc continuat și de alți confrați întru lucrul bine făcut.

Ionel Necula

Mai - nr.111

(continuarea din numărul 110)

Spleen-ul existențialist a căpătat la Cioran ceva în plus prin alura *detestării*. El a acceptat să vorbească chiar despre *eul detestabil*, un fel de disconfort pe care îl resimțea trăind. Viața, în acest fel, nu mai poate fi acceptată ca făgăduință. Acest tip particular de raționament al lui Cioran poate fi considerat ca amendament la filosofia existențialistilor. Jean-Paul Sartre scria: „Trebuie expuse în teatru situațiile simple și omenești și libertățile ce se aleg în asemenea situații...Ceea ce poate arăta teatrul mai emoționant este un caracter pe cale să se formeze, clipa alegerii ce angajează o morală și o viață”. Pe Cioran nu îl interesează *perspectiva* oferită de viață ci *povara* ei. La Sartre, atunci când vedea lumea închisă, fără de speranțe („*Muștele*”, de ex.), eroii caută fără busolă un dram de libertate. La Cioran această libertate și-o ia individul, prin propria voință. Atâta cât poate. Opinia lui vine nu neapărat și nu numai din propria experiență de viață ci și din cea istorică. Aceasta îl ține aproape de existențialiști. Kierkegaard (1813-1855), Gabriel Marcel (1889-1973), Albert Camus (1913-1960), Jean-Paul Sartre (1905-1980), Simone de Beauvoir (1908-1986) au avut, de asemenea, experiențele lor. Am dat în paranteză anii de viață ai unora dintre exponenții existențialismului pentru a vedea că, în mare, cu excepția părintelui lor filozofic, Kierkegaard, toți au trăit în coordonate istorice similare cu cele ale vieții lui Cioran. Particularitățile la român vin din condiția de viață aleasă deliberat de acesta, nu din notorietatea în contemporaneitate. Privită *de sus*, (din opera lor, evident) lumea creată de ei are conștiința insinuării *absurdului* în propria existență. De aici se naște angoasa, neliniștea al cărei leac îl caută cu mai multă sau mai puțină luciditate fiecare. Toți, însă, percep marginile neantului: suferința de a trăi și tortura vieții.angoasa la Cioran, așa cum ne lasă, uneori, să credem el însuși, s-a născut atât din ceasurile insomniei malade dar și din derizoriul vieții, din păcatul originar. Acum intrăm în miezul speculațiilor lui Cioran: partea de vină a lui Dumnezeu pentru condiția umană este (poate fi) ascunsă în momentul creației. Purtând acest păcat originar, individului îi rămâne ca leac acceptarea voluntară a *ideii* calvarului vieții. Camus găsea remedii în revolta potolită (refuza revoluția care conducea la haos și la vărsare de sânge; de aici și despărțirea lui de Sartre). La Cioran, *ideea* nu este salvatoare ci încercare, probă a *ideii* că individul ar putea să găsească în propria voință cheia salvării individuale. El o exprimă bizar, ca de fiecare dată, prin recurgerea la alternativa vieții: moartea. Și această alternativă, garantată prin deliberarea actului de sinucidere, este scoasă de sub puterea Istoriei sau a Creatorului. Este mai mult o *idee* decât o *acțiune*; nu orice individ este suficient de puternic pentru a trăi suferința. Este o cheie care poate fi extinsă, cred, și în privința atitudinilor lui politice, inclusiv la aventura lui intelectuală de apropiere de mișcarea legionară: *ideea* nu presupune neapărat *acțiune*. Dintre filozofii moderni doar Heidegger a mers prea mult pe acest drum. Și a greșit fundamental. Trăiește cu *ideea* pentru a te elibera de calvarul vieții, crede Cioran. Cât este de bine, nu mă pronunț. Noica vorbea nu neapărat în dodii când spunea că nimeni nu s-a sinucis cu cărțile lui Cioran în mână.

O mărturisire găsită în prefața pe care o scrie filozoful la importantul (incomplet, totuși) opus publicat la Gallimard, în 1995, *Oeuvres*, ne pune pe drumul bun al descifrării codului gândirii lui Cioran: realului concret îi găsește alternativa în *idee*. „Terminasem studiile și pentru a-mi păcăli părinții, dar și pentru a mă păcăli pe mine (s. m.), m-am făcut că lucrez la o teză de doctorat”. Deci nu a lucrat ci s-a făcut că lucrează pentru a înșela nu numai pe cineva ci și pe el însuși. Cioran convertește obsesia sinuciderii în forța care îl ajută să înșele viața. Cu aceasta se înșală pe el însuși ca să suporte viața. Miezul existenței este mutat din *real* în *ideea de real*. Acesta este punctul de plecare spre speculație, spre filozofie. El însuși mărturisește că „jargonul filozofic îmi flata vanitatea și mă făcea să nu dau importanță celor care uzau de limbajul normal”. Să trăiești cu *ideea* de moarte nu este simplu. Filozoful venise la Paris cu o stare de surescitare care îi provocase insomnii cronice. Adică, venise cu suferință. În literatura română, viața ca suferință este trăită explicit de Bacovia: „Dormeau adânc sicriele de plumb, / Și flori de plumb și funerar veșmânt - / Stam singur în cavou...și era vânt... / Și scârțâiau coroanele de plumb.” (*Plumb*). Firescul morții, cum spune Marin Preda, este complicat de om (din memorie: moartea este simplă, numai omul o complică). Literatura existențialistilor este

populată de personaje care se angajează în acțiune pentru a scăpa de tortura vieții: angoasa. Cioran opune acestei angoase una și mai teribilă, cea a obsesiei sinuciderii ca leac pentru salvare. Insomnia este numai una dintre sursele angoasei. „Fenomenul capital, dezastrul prin excelență este starea de veghe neîntreruptă, acest neant fără de sfârșit. Ore în șir mă plimbam noaptea pe străzile pustii sau, uneori, pe cele frecventate doar de înșingurații profesioniști, (insomnia fiind) însoțitoarea mea ideală în momentele de supremă confuzie. Insomnia este o luciditate vertiginoasă care convertește paradisul în loc de tortură. Orice este de preferat acestei stări de veghe permanente, acestei absențe ucigătoare a uitării. În timpul acestor nopți infernale am înțeles vanitatea filozofiei”. Cioran scrie «inanită de la philosophie»; optez pentru echivalentul „vanitatea filozofiei” deși «inanită» are și echivalentul „zădărnice”, nu tocmai un sinonim. Pentru că, mai departe, filozoful adaugă: „Aceste ore sunt, de fapt, o respingere a gândirii prin gândire, este conștiința exasperată de ea însăși, o declarație de război, un ultimatum infernal al spiritului însuși. Mersul pe jos împiedică să pui și să repui întrebări fără răspuns, în vreme ce în pat, insolubilul te frământă până la amețală”. Într-o astfel de stare de spirit, mărturisește Cioran, a scris „Pe culmile disperării” ca leac de vindecare a suferinței, „o eliberare, o explozie salutară. Dacă nu aș fi scris-o, aș fi pus, cu siguranță, sfârșit nopților mele”. El iese din temperatura existențială, poate chiar din cea a istoriei, nu prin sacrificarea condiției proprii vieții ci prin trăirea în solitudine cu credința că libertatea de a trăi îi aparține. Nu suntem în fața unui panaceu. Amestecul nu este posibil în toate cazurile. Pentru fiecare problemă de viață, constată filozoful, este nevoie de o anumită temperatură; numai nenorocirea se acomodează la orice temperatură” (*Amurgul gândurilor*).

Totul contrariază, contravine normei, firescului dar prin aceasta Cioran nu este surprinzător, ci profund. Atunci când propria lui suferință era mai chinuitoare, filozoful a preferat singurătatea. Dar Cioran nu a fost neapărat un izolat. În ultima parte a opusului „*Oeuvres*” sunt adunate câteva confesiuni despre cei pe care i-a cunoscut. Cei pe care îi frecventa făceau parte din lumea rafinată a ideilor. Când vorbește despre Joseph de Maistre parcă își face autoportretul: „Printre gânditori ca Nietzsche sau Saint Paul care au avut gustul și geniul provocării, un loc deloc neglijabil revine lui Jean de Maistre. Ridicând cea mai mică problemă la nivel de paradox și la demnitatea scandalului, manevrând anatema cu o cruzime amestecată cu ferveare, el a ajuns să creeze o operă bogată în enormități, un sistem care nu încetează să ne seducă și să ne exaspereze” (p.1519). Seducția conferă fascinația estetică a scriiturii lui Cioran, exasperarea este condiția pe care, cel puțin așa pretinde el, i-o procură viața. Timpul este un erzaț metafizic iar cultul frumosului i se pare o delicată lașitate, o dezertare subtilă. „Sub încântarea unei sonate sau a unui peisaj, ne dispensăm de viață, cu un zâmbet de bucurie dureroasă și de superioritate visătoare”. Acest contact cu ideile sofisticate nu pare să-l îndepărteze de o suferință pe care nu a definit-o decât târziu, și nici atunci în termenii cei mai preciși: regretul că a părăsit o lume a trăirii simple, cea în care s-a născut. Lui Michel Jakob, în 1988, după experiența pariziană, îi mărturisește că i-ar fi prins mult mai bine dacă nu ar fi părăsit satul lui natal. Nu vorbește în termenii lui Blaga despre cosmosul perpetuat și salvat la sat, nici în cei ai lui Coșbuc, ai rușiei, ai desprinderii de lume originară. Nu, Cioran bănuiește că dacă ar fi continuat să păzească turmele de oi „aș fi înțeles lucrurile esențiale la fel de bine ca în prezent. Aș fi rămas mai aproape de adevăr”. El este, deci, nu conservator ci retrograd în sensul cumințe al cuvântului. Nu crede în progres. Temeiul regretului este aceeași frământare existențialistă: capacitatea individului de a percepe și de a accepta și lumea. Confesiunea are greutatea ei și nu trebuie luată ca o temă epistolară. Pentru relevarea adevărului, la sfârșitul vieții, el încearcă să se așeze într-o altă perspectivă decât cea în care a trăit. Ar fi fost posibil ca, rămânând în mediul originar, primar, simplu, să se găsească lângă același adevăr. Adevărul este acolo, la începutul lumii. De aici și frământarea lui Cioran de a suspecta că în adevărul *revelat* ar trebui să existe și o vină a lui Dumnezeu, ascunsă în momentul creației. Frământarea va fi venind de la frecventarea lui Nietzsche care opunea sentimentului paralizant al disoluției universale (*Dumnezeu a murit pe cruce*) *ideea* eternei reînnoarceri. Nimic nu există, totul revine. Unde aflăm, pe drumul între nihilismul religios și ateism, adevărul?

George Apostoiu

MMXI

Trebuie să mărturisesc, de la bun început, că nu aş fi vrut niciodată să scriu aceste rânduri. Evocarea personalităţii lui George Gană aş fi dorit să o fac într-un articol aniversar nu într-unul comemorativ.

George Gană s-a născut pe 13 ianuarie 1935 în comuna Măldăeni din judeţul Teleorman, unde a şi urmat cursurile elementare între 1942-1949 şi unde, între 1954-1955, va fi, pentru un an, profesor suplinitor. Între 1955 şi 1960 a urmat cursurile facultăţii de Filologie în cadrul Universităţii Bucureşti al cărei doctor va deveni, din 1974, cu lucrarea *Opera literară a lui Lucian Blaga*, publicată, într-o formă mai restrânsă, în 1976. Onestitatea, modestia şi erudiţia l-au impus ca pe un fel de lider printre colegii de generaţie, fiind apreciat nu numai de ei dar şi marii dascăli ai vremii - dintre care Tudor Vianu îi va servi ca model de probitate intelectuală. În 1960 va debuta editorial, în *Gazeta literară* unde va publica un eseu despre teatrul lui Horia Lovinescu; apoi, în 1969, va edita prima sa carte - un studiu despre Anton Pann.

Între anii 1963-1965 a fost lector la Institutul de Romanistică al Universităţii Humboldt din Berlin. Din păcate, în acea perioadă, tocmai se construise celebrul zid care împărţea capitala germană aşa că tânărul profesor român nu a putut vizita şi Berlinul de Vest şi nici cartierul **Schöneberg**, unde a murit I.L. Caragiak. Totuşi a cunoscut Germania din marile ei centre de cultură: Dresda şi Weimar. Contactul cu lumea germană va fi întregit cu cel prilejuit de detaşarea, între 1975-1978, la Universitatea din Graz, Austria. Aici, George Gană s-a împrietent cu profesorul de limbi şi literaturi romanice Georg Rudolf Lind, traducătorul lui Pessoa în limba germană.

Deşi este primul care a făcut o ediţie critică a operei lui Lucian Blaga - comparând texte, redactând note, comentarii şi un riguros aparat critic - profesorul Gană şi-a dorit, iniţial, ca teză de doctorat, un studiu despre metaforă în poezia lui Arghezi.

Teoreticianul literar Paul Cornea îşi aminteşte că îl întâlnea mai mereu pe fostul său student ajuns acum tânăr profesor în bibliotecă, făcându-şi fişe, adnotând cu acribie cărţile pe care le studia. La acest obicei George Gană nu va renunţa niciodată, rămânând până la sfârşitul vieţii un pasionat al *lecturii critice* - în maniera lui Tudor Vianu - fapt care poate explica şi distanţa în timp la care şi-a publicat studiile.

În 1971 Sorin Alexandrescu, Matei Călinescu şi Gelu Ionescu publicau, la şapte ani de la moartea lui Tudor Vianu, volumul 1 din opera marelui critic. În total, între 1971-1990, seria va cuprinde 14 volume. După stabilirea în străinătate a lui Matei Călinescu şi a lui Sorin Alexandrescu, George Gană va lucra, împreună cu Gelu Ionescu, la realizarea volumelor 7 (1978), 8 (1979), 9 (1980), 10 (1982), 11 (1983), şi singur volumele 12 (1985), 13 (1987). Între timp se va documenta şi mai mult, va scrie numeroase prefeţe (la ediţii din opera lui Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, Lucian Blaga, etc.) - după 1989 au apărut *Tudor Vianu şi lumea culturii*, Bucureşti, Editura Minerva, 1998 şi *Melancolia lui Eminescu*, Bucureşti Editura Fundaţiei Culturale Române, 2002.

Activitatea didactică, pe care o făcea cu pasiune, cu dragoste pentru literatură se materializa, în cazul lui George Gană, în cursuri memorabile. Criticul literar Mircea Anghelescu îşi aminteşte: „când eram student în anul IV, în 1960 sau 1961, profesorul George Gană a condus seminarul nostru de literatură română iar el, probabil, era în primul sau al doilea an de asistenţă. Era o figură luminoasă şi la

propriu, şi la figurat: avea şi un dar pedagogic special, însă cuceritoare la el era în primul rând evidenţa faptului că iubea literatura, literatura noastră în primul rând, că o trăia şi se apropia de ea ca un specialist, ca un filolog chiar, atent la nuanţe şi rigori, dar şi ca un îndrăgostit. Ştia pe de rost sute, poate mii de versuri, de la Eminescu la Arghezi, la Blaga sau la Philippide, citise cu un ochi proaspăt mai tot ce se putea citi, avea opinii, gusturi, preferinţe, pe care i le filtra şi îmbogăţea o cultură de pe atunci neobişnuită. Eram încă înainte de mica liberalizare din 1964, dar el citise mai tot ce nu se putea citi pe atunci şi accepta să începem discuţia de la orice subiect, de la orice text, şi doar când discuţiile noastre ajungeau prea departe de punctul de unde pleaseră, zâmbea şi puneă un fel de stavilă exuberanţei noastre adesea fără teme: să nu uităm totuşi despre ce avem de discutat... L-am regăsit pe George Gană mulţi ani mai târziu, după 1989, la Catedra

de literatură română a Facultăţii din Bucureşti pe care a condus-o cu tact şi cu înţelegere, şi prietenia noastră în cei aproape douăzeci de ani cât am fost colegi sunt, probabil, partea cea mai frumoasă a acestei vieţi cu mari bucurii şi mici dezamăgiri. Un om de o integritate rară, cu scrupule privind corectitudinea împinse până aproape de absurd (dacă există un absurd în materie de corectitudine), de la punctualitate până la grija permanentă de a nu nedreptăţi, de a nu lăsa neapreciat un răspuns chiar lacunar, nelămurită nici o problemă, încât explicarea unei interpretări insuficient susţinută de vreun student devenea o demonstraţie proprie, care se dezvoltă sub ochii noştri, cu argumente şi citate atunci convocate, într-o construcţie eseistică fără cusur. Examenalele de admitere la doctorat din ultimii ani, la care am participat împreună, îi dădeau ocazia unor asemenea jocuri, cum le numea, jocuri ale intelectului şi ale subtilităţii interpretative, poate părţi din ceea ce trebuia să devină o carte despre genurile liricii româneşti şi la care medita şi scria cu răbdare şi voluptate în acelaşi timp.

Dacă există sfinţi ai literaturii române, şi eu cred că există, prin dragoste, prin infinită ştiinţă, prin bunătate adevărată, adică discretă, prin puritate în toată fiinţa lui, nu este nici o îndoială că George Gană stă astăzi în rândul lor. Este singura distincţie pe care acest critic de o rafinată şi adâncă înţelegere a literaturii, autor al unor cărţi fundamentale despre melancolia lui Eminescu, despre Blaga sau despre Tudor Vianu (pe care l-a editat şi cu care semăna în atâtea privinţe), a primit-o de când luminează destinele literaturii noastre. Este, de fapt, singura distincţie...”

Aceste calităţi l-au impresionat şi pe istoricul literar Eugen Negrici care mi-a mărturisit că a apreciat la George Gană „onestitatea, sinceritatea, bonomia şi diplomaţia sa în relaţiile personale.” Profesorul univ. Eugen Marinescu se înscrie şi el între cei foarte mulţi care l-au preţuit, afirmând că: „i-am fost mai întâi student apoi, când am devenit colegi la catedra de Literatură, trecerea s-a făcut firesc pentru că George Gană ştia cum să facă să nu simţi această diferenţă, astfel că raporturile cu el au fost cordiale de la bun început.” Şi tânărul critic Daniel Cristea-Enache îl consideră, alături de Dan Horia Mazilu (şi el un alt mare dispărut) şi Paul Cornea, al treilea model de profesor care l-a impresionat în perioada studiilor universitare.

(urmarea la p.47)

Cu toate că există în București o stradă „Iancu Cavaler de Flondor”, la Foișorul de Foc, sunt convins că nu se cunosc prea multe detalii despre acest personaj și nici meritele care i-au adus numele în nomenclatura străzilor din capitala României.

Conform genealogiei întocmite de Lovendal, familia Flondor provine dintr-un descendent al boierilor moldoveni Albotă, unul dintre ei fiind mare postelnic în timpul primei domnii a lui Petru Rareș, între 1531-1537, în timp ce nepotul acestuia, Pavel Albotă, va îndeplini funcția de vornic de Poartă al domnitorului Vasile Lupu.

Porecla „Flondor”, atașată numelui Albotă, apare menționată prima dată la cronicarul Ion Neculce, care descrie un episod din 1679, când domnitorul Moldovei, Gheorghe Duca, poruncește marelui amas, Toader Albotă, să taie capetele a trei boieri ce încercaseră să-l detroneze, următorul Toader apărând menționat doar cu numele de Flondor, într-un document din 1720, prin care i se atribuia o parte din moșia strămoșească de la Cătămărești.

Fiul acestui din urmă Flondor, Șerban, primea în 1730, de la domnitorul Grigore Ghica, o confirmare în dregătoriile de mare medelnicer și vornic de Câmpulung rusesc, urmașii săi păstrând timp de 4 decenii aceste dregătorii cu caracter judecătoresc și administrativ, dependente de „starostia” Cernăuți.

În momentul anexării de către Imperiul habsburgic a Bucovinei (1775), la Câmpulung rusesc era vornic Ioan Flondor (1710 - 1784), întemeietor al dinastiei nobiliare de Flondor, în urma deciziei imperiale privind integrarea în structurile proprii a boierimii moldovenești, determinată de faptul că 85% din populația acestei provincii (devenită Ducatul Bucovinei după 1849), era constituită din români.

Urmare a acestei decizii, cei trei fii ai vornicului vor primi, din partea lui Iosif al II-lea, titlul de „Ritter von Flondor”, doar câțiva dintre urmași având dreptul să poarte titlul de „cavaler”, printre aceștia fiind și Gheorghe Flondor (1828-1892), tatăl celui care a dat numele unei străzi bucureștene.

Iancu, Cavaler de Flondor, s-a născut la data de 3 August 1865 în orașul Storjineț (astăzi în Ucraina). După absolvirea liceului german din Cernăuți, în 1884, Iancu devine student al Facultății de drept din Viena, obținând titlul științific de Doctor în Drept, sub numele de „Flondor Johann, Ritter von”, la moartea tatălui său preluând moșia din Storjineț, după care se va implica în activitatea politică, militând pentru unirea națională a tuturor românilor.

Prima sa acțiune politică a fost organizarea unei adunări a românilor din Cernăuți, în 7 Martie 1892, la care s-a decis constituirea unui partid național, reprezentat într-o primă fază, prin Societatea „Concordia”, peste 6 ani Iancu fiind ales în Dieta Bucovinei, cu unanimitate de voturi.

Între 1902 și 1904, Iancu Flondor conduce Partidului Național Român, dar renunță la această funcție, dezamăgit de manifestările conservatoare ale unor politicieni din partidul pe care îl conducea.

În timpul primului război mondial, Iancu Flondor a colaborat cu armata rusă, comandată de generalul Brussilov, fiind acuzat de guvernul de la Viena de înaltă trădare, pierzându-și conacul și întregul utilaj agricol, în momentul în care rușii au abandonat frontul, sub impactul revoluției bolșevice.

Începând cu 27 Oct. 1918, Iancu prezidează Adunarea Constituantă care aprobă unirea cu România, o lună mai târziu fiind adoptată moțiunea privind „Unirea necondiționată și pe vecie a Bucovinei, în vechile ei hotare până la Ceremuș, Colaciu și Nistru, cu Regatul României”, tratatul de pace, semnat pe 10 Dec. 1919, la Saint-Germain (Franța), stipulând că Austria renunță la fostul Ducat al Bucovinei în favoarea României.

Numit la 18 Dec. 1918 în funcția de ministru secretar de stat, însărcinat cu administrarea Bucovinei, în guvernul condus de

Brătianu, Iancu Flondor va pune bazele noii administrații românești în Bucovina, introducând limba română în școli, administrație, justiție etc și angajând funcționari din rândul populației autohtone. În calitatea sa de administrator al Bucovinei, Iancu a acționat pentru recuperarea depozitelor bucovinene din băncile austriece și a pledat în favoarea țăranilor, în cadrul elaborării proiectului de reformă agrară și pentru colonizarea cu elemente românești a zonelor depopulate de război.

La fel cum procedase în 1904, de această dată scârbit de practicile unor politicieni ai vechiului regat, își dă demisia din guvern, pe 15 Aprilie 1919 și se retrage definitiv de pe scena politică a țării pe care o iubise atât de mult.

Trece la cele veșnice pe data de 19 Octombrie 1924, la Cernăuți și va fi depus, în cadrul unor funeralii naționale, la cripta familiei din Storjineț.

După mulți ani, la 28 Noiembrie 2009, vor fi adunate fondurile necesare pentru dezvelirea unui bust pe teritoriul României, în orașul Rădăuți, realizat de sculptorul Marcel Mănăstireanu.

Dintre frații lui Iancu, se cuvin a fi menționați, în ordine:

-Tudor Flondor (1861-1908), membru în Dieta Bucovinei și în Camera imperială din Viena, rămas în inimile românilor datorită melodiei corale care însoțește versurile lui Eminescu, „Somnoroase păsărele”, viața sa curmându-se timpuriu, într-un sanatoriu din Germania și

-Niculae Flondor (1871-1948), singurul care a deținut titlul nobiliar de „Herren” (baron), deputat în primul Parlament al României Mari și rezident regal al Ținutului Sucevei, cu reședința la Cernăuți, de trei ori ales primar al orașului Cernăuți, ultimul mandat fiind întrerupt la 28 Iunie 1940, de invazia sovietică a Moldovei de Nord, în urma tratatului Molotov-Ribbentrop. Repus în funcție de Antonescu, Nicu Flondor se refugiază, după 1944, în România, fiind descoperit de comuniști la Brașov și executat pe 22 Mai 1948.

Aceeași genealogie Lovendal menționează, printre alți Flondori, pe : - Constantin Flondor, diplomat, jurist, mareșal al Curții Regale, decedat la Cernăuți în anul 1942,

-Isabela Flondor, cântăreață de operă, decedată la New-York, în 1985, -Gheorghe Flondor, deputat și senator, decedat la București, în 1976, -Tudorel Flondor, cercetător, campion național de șah, decedat în 1951.

Probabil că, citind aceste rânduri, se vor găsi cititori care cunosc și alte amănunte despre istoria dinastiei Flondor. Pe toți aceștia îi rugăm să ne scrie la adresa redacției.

Suflet
către suflet!

întreb, nu vi se pare că ne angajăm cu toții tot mai des, atât anatomic cât și spiritual într-o mică moarte?

Dr.N.B: Biblia ne spune (cine are urechi să audă) „Vanitas, vanitas vanitorum”. Țărână ești, în țărană te vei întoarce. Ar trebui să recitim periodic Cartea lui Iov. Tocmai aici stă imensa valoare existențială a expresiei „Carpe diem”, cadoul clipei în fața trecătorului. Marele anatomist și chirurg francez Bichat definea viața ca „mulțimea însușirilor ce rezistă morții”. Murim câte puțin clipă de clipă și înviem la fel. Atât timp cât iubim suntem vii (chiar dacă suferim fizic imens și suntem major diminuați). Când ai încetat să iubești, mori (oricât ai fi de sănătos).

T.D: *Filozoful Vasile Conta spunea că ideile mari pornesc totdeauna din sufletele mari. La nivel macrosocial vorbind, suntem în criză de idei mari. Să deducem că suntem în criză și de suflete mari? Oare s-a blazat lumea?*

Dr.N.B: Există fără îndoială variații ale receptivității societății față de idei. Dar, oricum, jocul cu ideile aparține unei minorități, restul este turma, manipulată. Nefericirea vremurilor de față este organizarea pe plan mondial a manipulării, rezultat a ceea ce se numește vag „globalizare” și care ascunde interese minoritare cu veleități globale.

T.D: *Ultima dv. carte, „Medicină și cultură” scrisă împreună cu distinsa dv. fiică Diana Popa, profesor universitar, este o adevărată enciclopedie de idei și informații, o carte cum nu știu să se fi mai scris cu atâta capacitate de analiză, sinteză, profunzime și competență interpretare. Cred că încorporează în ea o uriașă trudă scriitoricească. Este de o importanță cu totul specială ca material documentar pentru multiple discipline. Cu ce satisfacții spirituale vă este răsplătit acest travaliu scriitoricesc?*

Dr.N.B: Când scrii nu numai crezi ci te și autocreezi.

Este un enorm privilegiu să înțelegi și să-i faci și pe alții să înțeleagă. Este un imens privilegiu ca inteligența și sensibilitatea ta să fie împărtășite. Este un mare cadou să scrii o carte cu copilul tău în care ai investit dragoste și speranță. Oferta fără trudă ar fi ceva imoral. Satisfacția ar trebui să fie pe măsura efortului. Și sper că este.

T.D: *În romanul „A muri pe mare” spuneți: „Fericirea nu este în fond decât o împăcare cu tine însuși”. Se știe însă: cea mai crâncenă luptă se duce în interiorul nostru. Vi s-a întâmplat să vă purtați pe dv. înșivă ca pe o cruce, încât să spuneți „Mamă, naște-mă-napoi”, ca să vă citez din nou?*

Dr.N.B: În clinica de chirurgie a marelui profesor Theodor Burghel, unde mi-am petrecut tinerețea profesională (și tinerețea pur și simplu), pe un perete atârna un citat din marele filozof francez Alain: „La început m-am urât, apoi m-am admirat și până la urmă am îmbătrânit împreună”. Sunt acum în cea de a treia fază. Bătrânețea are și părțile sale bune. Dacă nu ajungi să te urăști în tinerețe înseamnă chiar că nu reprezinți nimic. Orice om este depozitarul unor amintiri urâte, refulate, este un mormânt de ambiții și un depozit de fapte de nemărturisit. Ce greu este să te împaci cu tine însuși! Nu vei reuși niciodată să o faci, dar sensul vieții în așa ceva constă. Este asemănător perfecționării continue în existențe repetate, conform budismului.

T.D: *Se spune, cu obidă, că Planeta a fost mult mai frumoasă. Dar, a apărut omul. El este cauza relelor pe Pământ?*

Dr.N.B: Omul este o specie care s-a dezvoltat exploziv și excesiv. Tot ce este excesiv este condamnat. Omul nu numai că este excesiv numeric dar prin religie și-a arogat condiția de buric al Pământului. Când nu înțelegi că ești doar parte a unui mare întreg armonios vei fi pedepsit prin dispariție.

T.D: *În această lume anapoda, există riscul ca omul să devină o noțiune abstractă?*

Dr.N.B: Un criminal notoriu, ce și-a datorat notorietatea pragmatismului, este vorba de numitul Lenin, a afirmat undeva că „Adevărul este totdeauna concret”. Omul prin speculație, imaginație,

Semnal editorial

O nouă apariție la Editura Centrului Cultural Dunărea De Jos

anticipare a cucerit lumea. Tot prin ele există riscul ca omul să dispară. Odată, cuprins de depresie, i-am declarat mamă-mii (medic) că nu mai cred în medicamente. Sfatul mamei a fost: ia un purgativ și după aceea mai discutăm!

T.D: *Omenirea a trecut prin multe crize. O criză de prostie nu i-ar prinde bine?*

Dr.N.B: Prostia a fost totdeauna semnul mulțimii. Există și mono grafii în acest sens (vezi cea a lui Rath-Vegh).

T.D: *Nu credeți că românii suferă de amnezie?*

Dr.N.B: Amnezia românului este selectivă. Soljenitin îi atribuia amnezia oricărei mulțimi spunând că memoria acestora este scurtă asemenea reginei Anne care a intrat în patul regelui Richard III al Angliei, care i-a omorât soțul. Lăcomia și lingușitoria nu sunt amnezie ci doar poftă și adaptări. Din păcate sunt adaptări pe termen scurt. În Malaiezia maimuțele erau capturate punându-se nuci în vase cu gât îngust. Maimuța băga laba, apuca nucile și apoi nu desfacea pumnul nici existând riscul de a fi capturată. Eficiența formulei „Să trăiți bine!” este măsura memoriei la români. Ca și Dreptatea și Adevărul.... Chit că tot românul a constatat că:

„Dragă, dragă pân-ți-o”.

A constatat dar nu a tras și consecințele.

T.D: *Depărtările sunt chemările visătorilor. Ați fost în viață un visător? Dacă urcușul vieții v-ar fi fost neted ar fi fost neinteresant. Sunteți împlinit pe toate planurile. Puteți acum să spuneți precum Bacovia: „Mi-am îndeplinit toate profețiile; sunt fericit!”?*

Dr.N.B: Nu am fost niciodată visător. Am fost doar temător dar... curajos. Bacovia a fost un etern nefericit, fericit poate doar ca masochist. Eu n-am fost masochist. Am fost doar un Charlot încercând, făcând pe prostul, să scap, să rezist, să-i păcălesc. Doar prostul este fericit perpetuu. Fericirea este un moment de dezechilibru favorabil. Nu poți să trăiești în dezechilibru. Dar dacă reușești să fii împăcat este enorm.

Mulțumim domnule doctor Nicolae Bacalbașa că între două intrări în sala de reanimare ați avut deschiderea de a aduce în pagină câteva clipe din existența dv. și a le da durată. Și, generos cum sunteți, îi veți ierta pe cei care au avut micimea de a vă examina ochii. Pentru că, în acest timp, dv. ați căutat esența și sensul vieții. Nu știm dacă le-ați și găsit dar căutarea lor v-a motivat existența. A trăi înseamnă a-ți justifica fiecare respirație. Și așa cum spuneți „Oferta fără trudă ar fi ceva imoral.”

Nu se poate spune, cu siguranță, cât de mult a vizat Eliade o identitate între sacru și profan. Cert este că „irecognoscibilitatea sacrului”, perfectă ocultare a sacrului în profan devine, în ultima etapă a operei sale, principiul unificator. Istoricul român al religiilor afirmă deseori că sacralul a dispărut complet sau că el se prezintă camuflat în formele, instanțele și semnificațiile aparent profane.¹ În Jurnal, de exemplu, se regăsesc trei însemnări identice despre modul în care dialectica sacrului și a profanului are ca principiu de bază irecognoscibilitatea sacrului: „Azi, experiența religioasă este irecognoscibilă pentru că e camuflată în contrariul ei, în aspiritualitate, antireligie, opacitate, etc.”². Prin urmare, Eliade susține că Sacralul a devenit irecognoscibil, dar nu crede într-o reală identificare a acestuia cu profanul. Sacralul se ascunde, dar nu devine, cel puțin din punct de vedere logic, profan. Se are în vedere mai degrabă o incapacitate a rațiunii de a recunoaște sacralul decât o identificare reală a acestuia cu profanul. În acest sens, descoperirea camuflajului coincide cu o adevărată revelație. Dar a descoperi sacralul ascuns în profan presupune a recunoaște că aparența ia locul realității.

Afirmând irecognoscibilitatea sacrului, Eliade spune mai mult decât faptul că sacralul este camuflat în profan. Dialectica sacrului și a profanului, ca dialectică a ocultății și a revelației, dobândește semnificația ultimă în acest aspect al opacității absolute a sacrului. Ocultarea semnificației religioase nu coincide însă cu dispariția totală a religiozității: sacralul rămâne „norma” existenței umane. Se poate spune chiar că, prin teoria ocultății, Eliade încearcă să justifice momentul istoric, singurul care ne îngăduie să descoperim sacralul camuflat în profan. Nu e mai puțin adevărat că Eliade explică teoria despre irecognoscibilitate prin paradoxul reprezentat de misterul Întrupării. Istoria este, în creștinism, o propedeutică a eternității; ea camuflează, în evenimentele cele mai neobișnuite, semnificații transitorice profunde. Eliade adâncește semnificația Întrupării Logosului, punând-o pe aceasta în relație cu doctrina logicianului indian Nāgārjuna, cu mitul androginului sau cu ideea camuflajului Ființei în neființă la Heidegger.³ Încă din „Oceanografie”, Eliade se simțea atras de paradoxala dialectică a aparenței și a realității, transpusă prin filtrul filosofiei indiene, dar justificată și de misterul Întrupării. Irecognoscibilul este „forma perfectă de revelație divină”⁴, așa cum Mâyâ este o manifestare a lui Brâhman.

„Prezența ca absență” - dar și „absența prezentă” - devine discursul final privilegiat al lui Mircea Eliade. În fond, această prezență care nu se face cunoscută este un semn al limbajului anagogic și al gândirii paradoxale. În accepțiunea finală a dialecticii sacru - profan, semnificația religioasă dobândește un statut dublu: pe de o parte, ea se refugiază în inconștient⁵, pe de altă parte, se revelează în opusul ei, în antireligiozitate, opacitate, antispiritualitate. Dubla condiție a semnificației determină forma paradoxală sub care se revelează misterul: dacă sacralul este camuflat în lumea aceasta, atunci totul poate deveni revelație. Orice lucru aparent banal poate dobândi semnificații profunde. Adevărata *coincidentia oppositorum* se află aici, în planul confuziei dintre semnificația sacră și cea profană. Important este deci să dăm semnificație lumii acesteia, și nu să o refuzăm sau să ieșim din ea. Dialectica-ocultării-ca-dialectică-a-revelației impune, în cele din urmă, un tip de *tehnică a realului* care acordă contingenței o semnificație deosebită: „... niciodată nu s-a pus cu atâta urgență problema: cum pot fi găsite semnificații transitorice într-o existență condamnată să se desfășoare exclusiv în imanentă și opacă banalitate? Semnificația spirituală, religioasă și, deci, «mesajul salvific» al unei experiențe este camuflat în ordinea profană, în fluxul întâmplărilor cotidiene. Recunoașterea sensului transitoric echivalează cu o operație de decodare, cu descifrarea mesajului.”⁶

Creațiile culturale camuflează perfect sacralul în profan. Acestea devin semne ale ocultării sacrului. În ultima etapă a camuflajului, omul nu mai poate avea acces direct la realitate; el trebuie să urmeze drumul sinuos al culturii și al hermeneuticii pentru a-și resemnifica existența. Este și metoda aplicată de Eliade, istoria religiilor devenind

o tehnică spirituală anamnetică: „Convins că Asia va reîntra în istorie și că absolutul va fi ocultat în India și Extremul Orient, am ales cealaltă metodă, a culturii, a creativității (livrești) și a hermeneuticii. Cred că am avut dreptate. Condamnați să decifram misterele și să descoperim drumul către mântuire prin cultură, adică prin carte (nu prin tradițiile orale transmise inițial de la maestru la discipol) nu avem nimic mai bun de făcut decât să adâncim dialectica misterioasei coincidentia oppositorum, care ne îngăduie nu numai să descoperim sacralul camuflat în profan, dar să resacralizăm creator momentul istoric, adică să-l transfigurăm, acordându-i o dimensiune sau o intenție transcendentă...”⁷. Din chiar eșecul hermeneuticii - omul nu mai poate interpreta decât urmele lăsate de sacru - rezultă importanța revelației. În mod paradoxal, dar în profund spirit al tantrismului, cu cât există mai multă opacitate spirituală, cu atât cresc șansele de a întâlni miracolul. Eliade este convins că toate aspectele culturii noastre desacralizate pot da naștere la noi și nebanuite forme de manifestare a sacrului; arta abstractă, mișcarea hippie, chiar fenomenele de tip kitsch pot constitui „masa amorfă” pentru un nou tip de religiozitate: „...ne aflăm într-o epocă de radicală desacralizare, în care scenariile inițiatice supraviețuiesc în universurile onirice și artistice. Dar numai acolo? Dacă acceptăm ceea ce am numit «dialectica camuflării sacrului în profan», trebuie să admitem și această posibilitate: că un anumit tip de inițiere se împlinește, în zilele noastre, sub ochii noștri, dar atât de perfect camuflat în profan, încât nu poate fi recunoscut ca atare”⁸. Irecognoscibilitatea miracolului, adevărat fundament al metafizicii ocultății și revelației, predisune la o doctă ignoranță. Cu alte cuvinte, doar la nivelul cunoașterii prin necunoaștere, misterul se adâncește în aceeași măsură în care sacralul se ocultează. „Recunoașterea” camuflajului devine singura atitudine cognitivă posibilă în fața misterioasei dialectici. Tradusă în plan hermeneutic, experiența cunoașterii paradoxului nu înseamnă nimic altceva decât „scufundarea” tot mai adâncă a subiectului cunoscător în obiectul cunoașterii. (sfârșit)

Bogdan George Silion

Note:

¹ A se vedea, Mircea Eliade, *Briser le toit de la maison*, Édition Gallimard, Paris, 1986, p. 26.

² Mircea Eliade, *Jurnal*, vol. II, Editura Humanitas, București, 2004, p. 36.

³ A se vedea M. Eliade, *Ocultism, vrăjitorie și mode culturale*, Editura Humanitas, București, 1997, pp. 62-64.

⁴ M. Eliade, *Oceanografie*, în *Drumul spre centru*, Editura Univers, București, 1991, p. 97. „Dumnezeu nu se mai lasă cunoscut numai pe calea experienței mistice..., ci se lasă cunoscut mai ales pe calea irecognoscibilității”, Ibidem, p. 193.

⁵ „Sacralul supraviețuiește în prezent la nivelul imaginarului. Prin însuși faptul că omul trăiește, prin experiențe personale, evenimentele non-istorice, continuă să se îndrăgostească, să meargă la teatru, să asculte muzică, să citească, să vadă filme, el rămâne ancorat într-un sacru situat la nivelul imaginarului. Istoricul religiilor vine să descifreze semnificațiile religioase ale acestor experiențe personale sau ale universului imaginar.”, în M. Eliade, *Nostalgia originilor*, Editura Humanitas, București, 1994, p. 6.

⁶ M. Eliade, *Jurnal*, vol. II, p. 141.

⁷ Scrisoarea lui Eliade către Barbu Brezeanu, 9 ianuarie 1979, în Mircea Handoca, *Convorbiri cu și despre Mircea Eliade*, cu Arșavir Atercian, Editura Humanitas, București, 1998.

⁸ M. Eliade, *Jurnal*, vol. II, pp. 233-234.

HAGIU-POPA, Eugenia (Gina)

- pictor, grafician. S-a născut la 11 noiembrie 1924, în orașul Tg. Bujor, județul Galați. A absolvit Academia de Arte Frumoase din București (1948), unde a studiat cu profesorii Jean Al. Steriadi, Nicolae Dărăscu și Simion Luca. Între 1947-1949 a frecventat și a absolvit și Conservatorul de Muzică și Artă Dramatică. Până în 1958 a lucrat ca actriță la Teatrul Național și Teatrul Tineretului din București. În pictură a debutat în 1958, la expoziția anuală de stat, cu compoziția „La moartea poetului Nicolae Labiș”. Între 1960-1962 a trăit și a lucrat în China, împreună cu soțul său, pictorul Eugen Popa, la Institutul de Artă din Hangzhou. Aici a ținut cursuri pregătitoare despre artele plastice din România și Noțiuni esențiale ale picturii în ulei. În 1963, timp de șase luni, a lucrat la Paris, în atelierul pictoriței Magdalena Rădulescu. A obținut o bursă din partea Muzeului de Artă Modernă „Stedelijk” din Amsterdam și la recomandarea acestuia a lucrat în stagii de câte trei luni, în anii 1975, 1977, 1979, 1990, în Olanda și S.U.A. În 1987 și 1988 a organizat, împreună cu soțul său, în localitatea de naștere a acestuia, Săvârșin (județul Arad), un Muzeu de Artă, realizat prin donațiile sale, ale lui Eugen Popa și ale învățătorului Iosif Dohangie. Între 1982-1991 s-a ocupat de selecționarea, ilustrarea și editarea operelor literare rămase în manuscris ale fratelui său - poetul Grigore Hagiu. După moartea lui Eugen Popa, întâmplată în 1996, s-a ocupat de valorificarea operei acestuia prin organizarea unei expoziții retrospective (2004, Palatul Parlamentului, sala Brâncuși) și a editării unui album de artă, iar în 2008, casa părintească a soțului, de la Săvârșin, a fost donată Consiliului Județean Arad și transformată în Casă Memorială. Expoziții personale: 1962, Institute of Arts, Hangzhou și Pekin (China); Sala Dalles, București; 1963, Muzele de Artă din Cluj, Arad, Tg. Mureș; 1967, Galerie R. G. St. Germain, Paris; 1970, Galerie Terme, Padova, Abano-Terme (Italia); 1973, Galeria „Galateea” București; 1974, Pulchri și Panorama Mesdag, Haga; 1974, 1975, Galerij Zijlstraat, Haarlem; 1975, Galerij Adriana, Thorn (Olanda); 1977, Priseneiland, Amsterdam; 1979 și 1980, Galerij Yijlstraat, Haarlem (Olanda); 1982, Priseneiland, Amsterdam; 1984, Rosa Spier - Huis Laren (Olanda); 1985, Kunst Galerij Lochem (Olanda) și In de Hoojschuur, Orvelte (Olanda); 1987, Galerij Zijlstraat; 1988, Hoojschuur, Orvelte; 1990, Gallery the art of Estem Europe, Denver (S.U.A.); 1991, Kunst Galerij Lochem (Olanda); 1992, Studio H. Sturmer, München; Galerie Holzinger, München (Germania); 2010, București, Galeria Căminul Artei (expoziție retrospectivă). Lucrări de artă murală: Bacău, Casa de Cultură, 1964 (ceramică colorată, 65 mp); Turnu-Severin, Fabrica de industrializare a lemnului, 1966 (ceramică colorată, 120 mp); Tg. Jiu, Casa de Cultură, 1968 (ceramică colorată, 16 mp); Buzău, Casa de Cultură, 1978 (ceramică colorată, 76 mp). Ilustrație de carte la volumele lui Grigore Hagiu: „Fantastica pădure”, 1980; „Desemne pe sticlă”, 1983; „Alte sonete”, 1983; „Zilele, vârstele, anii”, 1985; „Poeme”, 1986; „Cristal de primăvară”, 1991. Distincții: Premiul II la Festivalul Mondial al Tineretului (1959); Diploma și Medalia Meritul Cultural Chinez (1962); Premiul II și titlul de laureat pentru lucrarea de artă murală de la Fabrica „Danubiana” din Giurgiu (1978); Premiul II pentru machete și schițe la concursul decorării Teatrului Național din București (1970-1972); Titlul de Cetățean de Onoare al localității Săvârșin (2008). Este personaj în filmul „Biserica în Poezie” (1998, regia - Grid Modorcea), documentar închinat generației 1960, ale cărui filmări s-au făcut îndeosebi în biserica din Tg. Bujor, unde

Grigore Hagiu a fost botezat, și unde în fiecare toamnă poezilor acestei generații (Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Gheorghe Pituț, Marin Sorescu ș.a.) li se face o slujbă de pomenire în cadrul Festivalului „Grigore Hagiu”. Lucrări ale sale se află în muzee și colecții particulare din România, Franța, Italia, S.U.A, Belgia, Germania, Olanda etc.

Pictura și grafica Eugeniei Hagiu au cunoscut mai multe etape, de la lucrările de început, strâns legate de peisajul și oamenii locurilor natale, păstrate ca o nestemată în memoria afectivă, până la cele de un decorativism-abstract sau bazate pe transpunerea în viziune folclorică a unor motive. Aspecte ale realității din imediata proximitate a artistei, ale unor locuri din țară, din China și de pe alte meleaguri pe unde artista a călătorit, sunt evocate cu căldură și vibrație poetică. Adesea exprimarea are accente

expresioniste sau etalează suavități cromatice de mare rafinament. Atât în peisaje cât și în compoziții ea se folosește de un desen sigur și dinamic, care-i dictează și distribuie culorii. Materia picturală este așezată în tușe expresive și dense, în ritmuri ce conferă suprafeței pictate sonorități muzicale. Grigore Hagiu, care a fost și un exigent critic de artă, scria în 1984 despre creația surorii sale: „Sudul Moldovei, acel peisaj de șes deluros, sărac, dar ferm în linii, cu suavități vegetale deprinse să se dezvăluie pe de-a-ntregul numai sufletului plămădit și una cu el, a constituit și constituie încă piatra de încercare a artei profesate de Eugenia Hagiu. Pictorița se reîntoarce la imaginile natale, cu modestie și timiditate, redescoperindu-le abia în timp, pe măsură ce lucrează, drept obsesii fundamentale”. Sunt notorii în creația sa ciclurile „Păsări și flori”, „Capra”, „Deal” sau lucrările de pictură și grafică din perioada chineză, în care artista dă frâu liber propriei fantezii, elimină amănuntele nesemnificative, compunând imagini sugestive, admirabil configurate grafic și cromatic.

Bibl.: Alexandru Cebuc, Vasile Florea, Negoită Lăptoiu, *Enciclopedia artiștilor români contemporani*, vol. I, Editura Arc 2000, București, 1996; Valentin Ciucă, *Un secol de arte frumoase în Moldova*, vol. II, Editura Art XXI, Iași, 2009.

Corneliu Stoica

De-a lungul canalului, undeva în China...

Perioada dintre cele două războaie mondiale, când plastica românească a atins cote foarte înalte, impunându-se pe plan internațional, a însemnat și afirmarea în acest domeniu a unor artiste fără aportul cărora istoria artei noastre ar fi fost mai săracă. Mai mult, pentru promovarea artei feminine, acestea au început să se organizeze, astfel că în 1916 a luat ființă la București Asociația „Femeile pictore și sculptore”, întemeiată de pictorițele Cecilia Cuțescu-Storck, Olga Greceanu și Nina Arbore, iar în 1927 s-au pus bazele „Cercului artistic feminin”. Nume ca cele enunțate, alături de ale altor artiste, precum Rodica Maniu-Mützner, Lucia Demetriade-Bălăcescu, Nutzi Acontz, Elena Popea, Mina Byck-Wepper, Nuni Dona, Milița Petrașcu, Nora Steriade, Maria Pană-Buescu, Otilia Michail-Oteteleşanu, Merica Râmniceanu, Maria Ciurdea-Steurer, Magdalena Rădulescu, Celinne Emilian, Theodora Cernat-Popp etc., sunt frecvent întâlnite în expozițiile din țară și din străinătate. Criticii de artă le urmăresc evoluția în manifestările personale și colective și le încurajează. Subtilul poet, estetician și critic de artă Ștefani I. Nenițescu, într-o cronică la cea de a cincia expoziție a „femeilor pictore și sculptore” („Adevărul”, 19 iunie 1926), referindu-se la receptivitatea artistelor din România față de curentele de avangardă, sublinia chiar că acestea „caută în genere să se țină mai mult la curent decât bărbații”, atmosfera lucrărilor lor fiind plină de „elemente intelectuale, ceea ce denotă mai mult interes pentru informații, decât un simplu mimetism feminin”.

Expoziția „Doamnele picturii”, de la Muzeul de Artă Vizuală (curator, Anca Tofan), valorificând lucrările din patrimoniul instituției, vine să pună în lumină contribuția femeilor-artiste la dezvoltarea plasticii românești, oprindu-se la tablouri ale unor pictorițe care s-au născut în ultimul deceniu al secolului al XIX-lea și în primul sfert al celui de-al XX-lea, deci care s-au afirmat în perioada interbelică sau în primii ani de după război, unele dintre ele continuându-și activitatea, la o vârstă înaintată, și în zilele noastre. Cele 13 pictorițe cu lucrările cărora ne întâlnim pe sineze sunt: Dorothea (Lola) Schmierer-Roth (1893-1981), Lucia Demetriade-Bălăcescu (1895-1979), Margareta Sterian (1897-1992), Micaela Eleutheriade (1900-1984), Ligia Macovei (1916-1998), Wanda Sachelarie-Vladimirescu (1916-2008), Matilda Ulmu (1917-2007), Emilia Dumitrescu (1921-2005), Mimi Șaraga-Maxy (1923-2006), Viorica Velescu Ilie (1924 - 2007), Alma Redlinger (1924), Eugenia (Gina) Hagiu-Popa (1924) și Yvonne Hasan (1925). Numele unora dintre ele au fost aproape uitate, însă din moment ce lucrările lor se află în colecțiile muzeelor, ajungând aici prin achiziții sau prin donații, considerăm că este în primul rând datoria acestor instituții de a le face cunoscute publicului, de a valorifica moștenirea artistică pe care acestea ne-au lăsat-o prin expoziții, prin tipărituri și alte manifestări. Uitarea nu se datorează atât operei lor poate mai puțin valoroase, ci necunoștinței și lipsei de respect urmașilor. Or, muzeul

Lola Roth, *Glastra*

Ligia Macovei, *Portretul unei cântărețe*

gălățean tocmai aceasta încearcă să facă, așa cum a procedat și altădată, să restituie publicului bunuri culturale de o semnificație inestimabilă, care merită și trebuie să ajungă la marele public, la generațiile care se succed. În această direcție sunt încă multe de făcut și este nevoie nu numai de receptivitatea unor muzeografi, ci și a autorităților locale și a celor de la nivel național care răspund astăzi de destinele culturii românești.

Lolei Schmierer-Roth, care s-a născut, a trăit și a activat la Galați, din opera căreia muzeul deține și cele mai multe lucrări, îi este consacrată o întreagă sală. Întâlnim tablouri din perioada când artista a fost influențată de Van Gogh, de expresionism, dar și unele în care ajunge la un sintetism al formelor sinonim cu sugestia. Între cele 17 tablouri, alături de trei remarcabile „Autoportrete” și de două compoziții în care pictorița s-a înfățișat dimpreună cu modele ale sale, admirăm imagini ale Galațiului de după cel de-al Doilea Război Mondial, dramatice în esența lor, ale portului văzut în anotimpul hibernal, ale Bisericii Grecești sau ale cartierului Țiglina I, unde Lola Roth a locuit într-un apartament după ce, din dispoziția autorităților comuniste, i-a fost demolată casa moștenită de la părinți, un adevărat monument de arhitectură, cu terasă la nivelul acoperișului. Sunt imagini care dincolo de conotațiile de ordin estetic, au o indiscutabilă valoare documentară și sunt cu atât mai prețioase pentru ilustrarea istoriei orașului de la Dunăre.

Apreciată de critica de specialitate pentru bogata fantezie interpretativă a realului, pentru desenul elaborat și cromatică exuberantă, pentru somptuosul vestimentar al personajelor, ca și pentru comicul de situații, Lucia Demetriade-Bălăcescu este prezentă cu patru lucrări în care aceste calități se confirmă, ea compunând cu dezinvoltură în genul peisajului, portretului, compoziției și naturii statice cu flori. La ea tușa și linia au virtuți sculpturale, materia picturală este densă și orchestrată în armonii cu intensități tonale ce amintesc de fovism. Uneori, în spațiul plastic sunt introduse elemente cu vădită tentă umoristică, așa cum se întâmplă, de pildă, în „Bucureșteancă” și „Negresă”.

O mare libertate de interpretare a datelor realului caracterizează pictura Micaelei Eleutheriade. Fie că imortalizează imaginea Pieței Furstenberg, a uzinelor Grozăvești, a Branului sau a unei secvențe citadine, ea construiește folosind multe grafisme, înscrisuri o mișcare dezinvoltă a pensulei pe suprafața suportului. Culoarea este vie și are finețea și fluiditatea acuarelilor. Linia desenului este spontană și elegantă, cromatică, mai închisă uneori, alteori mai luminoasă, alcătuieste ansambluri de un evident decorativism liric. Scenele

(urmarea la pagina 44)

Doamnele picturii

(continuarea paginii 43)

plăsmuite de Micaela Eleutheriade se impun atenției privitorului prin poezia și prin neasemuita lor putere de sugestie.

Manifestată și în ipostazele de poet, prozator, traducător, scenograf și ceramist, Margareta Sterian, una dintre personalitățile cele mai complexe ale culturii românești, participantă la campaniile monografice conduse de profesorul Dimitrie Gusti, este întâlnită în expoziție prin patru compoziții cu multe personaje, în cadrul cărora realul se îmbină cu fantasticul, iar atmosfera este luminată de o suavă poezie („Cortegiul fantastic”, „Gospodărie în provincie”, „Chip și măști la Brănești”, „Oaspeți cu măști”). Predomină culorile calde, iar traseele pe care artista ne poartă sunt din lumea cercului, a mediului rural sau a basmului. Este o lume în care prezența omului, a animalelor și păsărilor se întâlnește la tot pasul în scenarii în care gingășia și naivitatea, umorul și inocența trăiesc într-o simbioză fermecătoare. Margareta Sterian este poetă și în pictură, iar limbajul în care își materializează gândurile, ideile și sentimentele este original și inconfundabil.

Cunoscută mai ales prin superbe desene la poezia lui Eminescu, Salvatore Quasimodo, Argezi, Umberto Saba și Robert Desnos, Ligia Macovei a creat și în pictură o operă pe care istoria artei a reținut-o. Cele două lucrări din expoziție, „Portretul unei cântărețe” și „Bucet în griuri” sunt semnificative pentru a ilustra preocuparea pe care a manifestat-o artista pentru figura umană și pentru motivul floral. Un bust feminin de un pitoresc vestimentar deosebit, proiectat pe un fundal decorativ, trăiește alături de imaginea unui buchet de o puritate și o prospețime a vegetalului comparabil cu cel al personajului portretizat. Sinceritatea comunicării, vitalitatea și acuratețea transpunerii plastice sunt calități ale picturii Ligiei Macovei pe care le atestă și tablourile expuse.

Deținătoare a 13 premii, printre care și Premiul UNESCO pentru artă (1997) și Premiul „Ion Andreescu” al Academiei Române (1997), Wanda Sachelarie-Vladimirescu construiește robust, asigură o arhitectură solidă tablourilor sale, ajungând la un sunet plastic foarte personal. Compozițiile „Mască aurie”, „Bucuriile verii” și „Dans” sunt rezultatul unui demers expresionist, în care se simt și ecouri ale picturii cubiste. Matilda Ulmu se exprimă pe spații cu mari adâncimi perspective, surprinzând secvențe ale realității cotidiene („Aspect din Parcul Libertății”, „Peisaj industrial la Cernavodă”), în timp ce brăileanca Emilia Dumitrescu a reținut imagini de un pitoresc deosebit din Delta Dunării și Băilele Brăilei. Tablourile sale sunt impregnate de un lirism cald și vibrant, cromatica este strălucitoare, reușind să transmită poezia inefabilă a peisajului danubian, mirajul unei naturi generoase, aducătoare de mari bucurii și satisfacții sufletești.

Compozițiile monumentale ale pictoriței Mimi Șaraga-Maxy, prin cromatica cu tonuri închise, au o atmosferă dramatică. De altfel și subiectele abordate se pretează la așa ceva. Unul dintre tablouri se intitulează „Maxy bolnav”, celălalt „Trecutul nu se uită”. Primul conține în registrul median, configurate pe orizontală, imagini cu chipul soțului său, pictorul M. H. Maxy, pe expresia căruia se citește suferința și sfârșitul aproape inevitabil. Al doilea este o compoziție de evocare istorică, sobră, alcătuită dintr-o suită de portrete și elemente simbolice.

O coloristă subtilă, cu sonorități muzicale de pastă, dezvăluie în persoana artistei și lucrările semnate de Alma Redlinger. Dacă în „Țesătoare” și „Povestitoare din Colți”, cromatica este mai intensă, contrastantă, materia picturală amestecată cu alte ingrediente, iar construcția grafică face cu discreție sesizabile personajele, în „Salcâmul” și „Frunze de toamnă” rafinamentul și subtilitatea coloristică mișcă cele mai sensibile coarde. Griurile colorate dobândesc o căldură aparte. Viorica Velescu-Ilie este atrasă de un

L.Demetriade Bălăcescu, Vedere bucureșteană

peisaj cu încărcătură simbolică („La Cozia”, „Sufletul Romei”, „Misterul nopții”, „Rouă”). Păcat că această artistă, originară din Brăila, s-a stins din viață departe de țară, la Montreal (Canada) și opera ei rămâne în cea mai mare parte necunoscută românilor. Pictura ei este dinamică, tonică, purtând în ea palpitul vieții, al respirației unei naturi care ascunde încă mistere încă nedezlegate de mintea omului. Impresionează la ea construcția grafică, precum și coloritul proaspăt, de esență lirică.

Aflate la vârste venerabile, Ivonne Hasan și Ecaterina (Gina) Hagiu-Popa, sora poetului Grigore Hagiu, creează și acum, fiind prezente cu expoziții personale sau participând la manifestări colective din țară și de peste hotare. Gina Hagiu, de pildă, și-a deschis anul trecut o retrospectivă la Galeriile Căminul Artei din București, care din motive ce ne-au rămas necunoscute n-a ajuns și la Galați, deși pictorița a avut în intenție acest lucru. Tabloul Ivonnei Hasan „Natură statică cu rac” este o compoziție în care culoarea are prețiozități de smalt, în timp ce Gina Hagiu-Popa este prezentă cu două peisaje pictate în perioada 1960-1962, când ea s-a aflat în China, și o natură statică pe tema toamnei. Elementele ce populează acest ultim tablou – plante, unelte, obiecte casnice – sunt echilibrat ordonate, formele au construcții ferme, coloristica este potolită.

Act cultural major pentru Muzeul de Artă Vizuală, expoziția „Doamnele picturii” restituie publicului gălățean opere mai puțin știute ale artistelor menționate, care merită să fie cunoscute și de generațiile mai tinere. Așteptăm să se realizeze și promisiunea făcută de Anca Tofan la vernisaj, aceea de a prezenta în viitor și creația unor doamne care s-au manifestat în domeniul graficii, sculpturii și artei decorative românești.

Corneliu Stoica

Matilda Ulmu, Aspect din Parcul Libertății

Dem. Bălăcescu).

Organizatoarea expoziției și-a propus și integrarea în circuitul muzeului a unor personalități ce fac parte din tradițiile culturale gălățene: Nicolae Mantu și Lola Schmierer Roth.

Lucrările semnate de Nicolae Mantu, aflate în patrimoniul Muzeului de Artă Vizuală sunt definitorii pentru stilul artistului dar și pentru acea atmosferă specifică perioadei interbelice, tipică pentru intelectualii români, pentru oamenii cărții și ai penelului.

Cele două naturi statice cu flori, "Atelierul artistului", "Ora odihnei" sunt compoziții ce surprind o viziune unde lirismul discret și predispoziția pentru meditație sunt susținute de un desen și o compoziție bine structurate, de o tehnică picturală sedimentată, toate acestea justificând interesul trezit de arta sa și în zilele noastre, în rândul celor care-i cunosc opera.

Dacă pictura lui Mantu este mai legată de academismul münchenez, unde s-a format artistul, opera Lolei Schmierer Roth se apropie uneori de manifestările avangardei din prima jumătate a secolului XX. Întâim în creația ei o diversitate tematică și stilistică ce ne dezvăluie atât formația de o mare soliditate, cât și capacitatea artistei de a asimila cele mai noi limbaje, de fiecare dată grefate pe o cultură plastică deosebit de riguroasă și integrate într-o foarte personală viziune a expresiei. Fie că sunt finite sau rămân la stadiul de schiță sau studiu, lucrările emană în ansamblu atmosfera unor căutări, a unor investigații în plină desfășurare, sugerându-ne cu prospețime - chiar după atâția ani- impresia că pătrundem într-un univers ascuns publicului, cel al atelierului de lucru, al unui spațiu privilegiat al creatorului ("Strada Sf Gheorghe", "Femeie în semiprofil", "Glastra").

Expoziția permanentă de la parterul muzeului oferă publicului un bogat periplu prin creația unor personalități de marcă ale artei românești din secolul XX. (Imagini de la vernisaj; foto: a.g.secară. Foto 1: Dan Basarab Nanu, directorul Muzeului de Artă Vizuală Galați și Mariana Tomozei Cocos).

Mariana Tomozei Cocos

O nouă versiune din seria "Valori patrimoniale" s-a deschis vineri, 8 aprilie, la Muzeul de Artă Vizuală din Galați. Expoziția întregeste expunerea permanentă de la parterul muzeului, dedicată generațiilor de artiști afirmați în perioada interbelică, dar și acelor artiști care fac legătura între creația românească din prima și din cea de a doua jumătate a secolului XX.

Întreaga expoziție de la parterul muzeului a fost astfel concepută încât să facă posibilă o cât mai amplă reprezentare pe simeze a artiștilor din această perioadă, pentru o optimă punere în valoare a patrimoniului muzeului.

Prima sală este dedicată lui Rudolf Schweitzer Cumpăna, artist provenit dintr-o familie de origine elvețiană, care a manifestat un atașament deosebit față de plaiurile românești. În opera lui Schweitzer- Cumpăna se îmbină - așa cum a remarcat critica de artă - o știință aprofundată a desenului, a volumelor, cu o stăpânire a problemelor cromatice provenită din contactul cu pictura franceză. În esență, este greu de delimitat în arta sa unde se termină domeniul desenului și unde începe cel al culorii, fiindcă printr-un miracol al unei tehnici inimitabile artistul desenează cu pensula, amestecă parțial culorile direct pe suportul de pânză sau carton, concepând imagini fruste și sensibile totodată.

Îndrăgitele peisaje din Argeș sau din alte părți ale țării, portretele de țărani, caii sau "Boii în soare", autoportretele, sunt transfigurate de pensula sa plină de forță, imprimând un dinamism cosmic celor mai umile motive abordate. Formele monumentale și materia cercetată îndeaproape de ochiul neobosit al pictorului constituie revelația oferită de fiecare dintre lucrările sale privitorului, solicitat să redescopere lumea vizibilă din această perspectivă, de o putere de invenție inepuizabilă.

Foarte diferită este creația lui Henri H. Catargi, prezentă printr-o suită de peisaje, naturi statice și compoziții în a doua sală a expoziției. Dacă la Schweitzer Cumpăna domină un dinamism al formei și al gestului pictural, arta lui Catargi îmbină un raționalism al organizării spațiale cu semnificații simboliste ale motivelor alese, înrudindu-se spiritual cu arta lui Theodor Pallady. Construcția clară a formelor și eșalonarea planurilor, acordurile cromatice luminoase și reținute, de frescă, configurează un univers al contemplației lucide. «Natura statică cu chitară», «Natura statică cu amfora» (foto, detaliu), «Lacul de la Căciulași» sunt calme organizări de planuri, ordonate de trasee orizontale, verticale sau oblice care creează un univers al armoniei.

Peisajul este una dintre preocupările frecvente ale artiștilor afirmați în perioada interbelică, așa cum se poate vedea și din lucrările Mihaelei Eleitheriade, Rodicăi Maniu, Alexandru Satmari, Samuel Mützner sau Adam Bălțatu din sala următoare. Câteva lucrări din acest spațiu arată și preferința pentru teme fantastice sau exotice specifice unor tendințe din pictura epocii (Margareta Sterian, Lucia

Lumea a fost creată după obiceiurile bunicii de Elena Donea

Noi nu. Așa sunt cuvintele noastre - ca un teren de joacă pe care, după ce te joci, te alegi cu vânătași. Încerc să înțeleg cum aş putea ajunge femeie; bunica îmi spunea că aş putea să mă pierd printre coastele tale. În dulap, urma sărutului întins pe frunte; atârni de umeraș, cu fruntea mică, buzele scurte ca șireturile mele. De pe pat îmi întind genele până la tine, ai zice că râd la 180 de grade.

Nu înțelegi, dacă lucrurile astea nu vin de la sine, nu vor veni niciodată...

Mă închipuiam un bilețel mic, împăturit în buzunarul tău, așa mică și înghesuită de patru ori cu mâinile împreunate, genunchii răniți și strânși la piept; uitam că pleci atât de des, și nu apucam să mă împăturesc după tine.

Dar mă gândesc că-s îndeajuns de frumoasă, de mă privești atât de vinovat când te întorci, iar pereții se crapă atât de tare cu noi. Asta pentru că, atunci când ești plecat, mai împing tavanul cu genele doar puțin, să pot vedea o bucățică din lume, apoi mă împăturesc la loc, ca un bilețel cuminte ce sunt, și aștept să crape noaptea peste noi. Când te întorci tu, însă, pui baloane la geam să lumineze, de teamă că, atunci când aş încerca să deschid ochii pe timp de noapte, să nu fiu surprinsă de întuneric, și să crape brusc tavanul.

Ai buze atât de subțiri, le trag precum sforile după mine; așa - prin toată camera - alerg cu ele. Ele sunt micul meu univers. Bunica îmi spunea despre cum au create ele, la început, lumea. Da, la început, au fost buzele, apoi coastele; cele despre care bunica îmi spunea că s-ar putea să mă pierd printre ele.

*

Credeam că o să fiu femeie măcar la micul-dejun. Când am băut prima mea cafea, mi s-a făcut atât de rău... Stomacul mi se strânsese, mă durea capul, și-mi cădea parcă și mai mult păr. L-am sunat pe prietenul meu, și i-am spus „crezi că acum sunt femeie?”, iar el îmi spunea „copil-Elena, copil-Mic...” De frică, mă ascundeam după măsuță în fiecare dimineață; puteam jura că soarele mă va face femeie. Închideam jaluzelele, îl sunam iar, și mi se părea că în fiecare zi sunt tot mai mică, mai frumoasă în ochii lui.

Într-o zi, bunica își luase sforile și îi legase coastele bunicului. *Clepea tot mai rar, spunea nu mai pot fi femeie, doar coastele bunicului mă mai țin în viață.* Și mă gândeam eu, poate bunicul e un soi de cordon ombilical

pentru bunica; dacă s-ar desprinde bunica de el, ar avea să fie un zmeu singur și trist, aruncat la întâmplare.

De asta tot încerc să înțeleg cum pot ajunge femeie; sunt doar un bilețel cuminte, târât de zmeul său.

*

„S-ar putea ca eșarfa mea să ajungă pe lumea cealaltă dacă îmi dezvelesc gâtul”, îi spun. Clinchetul umerașelor, goliciunea mea, gândul cum aş putea să mă pierd printre coaste, se ascund în această eșarfă, cu care îți leg ochii, și tu continui să privești de dinăuntru, îți cresc ochi printre coaste și îți e teamă să mai clipești.

La ședința din 14 martie au citit **Elena Donea** și **Laurențiu Pascal**. În acest număr ne oprim la una dintre prozele tinerei scriitoare, urmând ca în numărul următor să publicăm poeme ale lui Laurențiu. Elena Donea a fost primită generos de către participanți. **Mirel Florică:** Mi-a adus aminte de „Le ballon rouge” (n.n.al lui Albert Lamorisse, un film din 1956)... Multe înlănțuiri de drăgălășenii, nu neapărat binevenite. Admir respectul pentru formă... Uneori textul este ca o armă care trage după colț ori ca o mângâiere de la cineva care are trei mâini. Uneori îmi sună a filosofie de messenger. Auzind textele m-am întrebat unde este candoarea mimată și unde seriozitatea învinge candoarea pură... **Andrei Velea:** par niște poeme până la urmă. Eu văd marea problemă în lungimea excesivă... **L.Pascal:** Merită încurajată... Mi-ar plăcea să am imaginația ei. N-ar fi rău să încerce și niște dialoguri. **Claudia Samoilă:** Mi se pare că se învârt în jurul cozii. Lipsește narațiunea.. N-am înțeles multe. **Dan Ionașcu:** Am fost plăcut surprins. Subsemnatul: dacă se vorbește de micuțe Picasso, având în vedere finalul textului „Copil de zmeu simetric”, de cen-am vorbi și de micuța Stephen King? M-a trimis cu gândul și la „Teodosie cel Mic” al lui Răzvan Rădulescu. Promite multe, îndreptățit, Elena Donea pentru literatură!

a.g.secară

NICOLAE
PRECUPEȚU

SĂ NE SCULPTĂM CU PANA

Sculptatul în cuvinte,
E hobby-ul cel mai cel,
Când ai un gând fierbinte,
Și spiritul-n model.

Sculptează în cuvinte,
Silabă cu silabă,
Și muza să te-alinte,
Să-ți dea și chef de treabă.

Sculptând să crească-nceet,
Un chip de poezie,
La gradul de sonet,
Rondel sau parodie.

Sculptează-n poezie,
Ce-mi dă imbold și-acuși,
O fac cu bucurie,
Cu gândul la... Brâncuși.

PĂREREA IUBITEI

Cu soarele-n priviri mă-mbii,
Și ești amabil, dragăstos,
Frumos din partea ta cum vii,
Păcat că n-ai „venit frumos”.

SĂ VADĂ, DOAMNE, CE-AU PIERDUT

Cum, Doamne, bunătate ai,
Pe cei ce-ajung și-s triști,
Să-i faci să nimerească-n Rai
Măcar așa, doar ca turiști.

OPTIMIȘTII

(definiție)
Înși c-o logică deplină,
Neatinși de nici o boală,
La pahar, văd partea plină
La femei văd... partea goală.

BALERINA

Frumoasă asta, cum e zâna,
Și bucuros i-aș cere mâna
Privind-o, m-a cuprins amorul,
Dar, parcă mi-e mai drag piciorul.

NEDUMERIREA UNUI CHEFLIU

Uite, asta mi-e durerea,
Ce de-o vreme mă-nfioară:
Cum de mi-a slăbit vederea,
Că beau vin nu apă... chioară!

LA ÎNCEPUT DE DRUM

Ea mă iubea ca sarea în bucate,
Că la gătit se descurca ușor,
Și ca să fiu cu ea la paritate
Eu o iubeam „ca sarea în umor”.

In memoriam George Gană

(continuarea de la p.38)

Un alt reputat filolog român, doamna Elena Zaharia-Filipaș i-a păstrat, de asemenea, o amintire plină de prețuire: *eram studentă în anul al II-lea, când la un Cerc Științific de Literatură Română am întâlnit un tânăr înalt, zvelt, (așa cum a rămas toată viața), cu un păr bogat, având o buclă care îi atârna rebelă pe frunte, cu o privire directă și pătrunzătoare. Vorbea despre Danton și despre influența franceză în literatura română, făcând trimiteri la Camil Petrescu și părând, el însuși, un rebel. Defapt, nu era nicidecum departe rebel - era extrem de așezat, serios, echilibrat, cu o gândire clară, limpede. A fost matur încă din tinerețe și, chiar dacă era un sudic, avea temperamentul unui ardelean de o mare seriozitate, punctualitate și rigoare profesională. Probabil că în Germania s-a simțit, datorită temperamentului său, foarte bine, înconjurat de literatura germană și de valorile românești modelate de spiritul acestei culturi: Eminescu, Blaga. Ca dascăl era remarcabil citind cu răbdare referate, lucrări de licență, de doctorat. Meticulos ca nimeni altul. Nu era nicidecum superficial și nu făcea rabat de la îndatoririle didactice. A fost mulți ani șef de Catedră și a condus profesorii de literatură cu o mare înțelepciune - promovându-i pe cei tineri după valoarea lor. A muncit mult și profesional și administrativ și a făcut foarte multe pentru Facultate de Litere. În timp mi-a devenit un prieten sincer și onest, fără elanuri și exaltări superficiale. Nu a deranjat nicidecum pe nimeni și nu și-a vorbit de rău vreun coleg. Cuvintele sunt sărace pentru a descrie bogata lui persolitate, iar superlative nu îi sunt de prisos. Îmi lipsește enorm și aș vrea să îl mai am alături în comisile de Doctorat.*

Pentru întreaga sa activitate științifică, George Gană a primit, în 1990, premiul *Timotei Cipariu* al Academiei Române, iar peste un an (1991) premiul *Festivalului Internațional Lucian Blaga*.

În ultima parte a vieții sale l-am avut și eu profesor, la masterat, unde predă un curs despre marii clasici, în special Eminescu. Am apreciat foarte mult modestia și bunătatea sa și - deși era o somitate a Facultății de Litere, aproape o legendă, vorbea cu tinerii săi studenți deschis, dându-ne încredere și insuflându-ne o parte din pasiunea pe care o avea pentru arta cuvântului. Acum patru ani de zile l-am solicitat pentru a-mi fi profesor coordonator la doctorat. Ne-am dat întâlnire în holul Facultății de Litere. A venit cu aceeași eleganță, cu aceeași distincție pe care le afișa mereu. Purta un costum gri și un zâmbet obosit (era în plină sesiune și a folosit sintagma *șmotru didactic* pentru a-mi descrie starea în care se afla). Mi-a întins mâna ca unui prieten vechi nu ca unui tânăr necunoscut care bate la porțile literaturii. Când i-am spus că vreau să fac o teză despre Lucian Blaga a replicat că nu mă poate lua cu acest subiect. Se temea, în imensa-i modestie, știind că aveam să mă folosesc de edițiile critice pe care le întocmisem, că va fi „acuzat” de părtinire, că va trebui să îl citez mult - ceea ce echivala cu punerea în evidență a numelui său - așa că a refuzat aproape instinctiv. M-a îndrumat, în schimb, spre receptarea critică a lui Eminescu și astfel, inventarierea și comentarea studiilor scrise despre marele poet în intervalul 1990-2010 avea să devină, în final, o parte dintr-un proiect mai amplu de cercetare critică, pe care, din păcate, nu a mai apucat să îl vadă finalizat. Am fost, deci, ultimul doctorand a cărui lucrare i-a stat sub privire. O păstrez și acum hașurată, adnotată, subliniată și comentată cu un scris mic dar foarte citeț, un scris curat, care se pierde la finalul mai fiecărui rând într-o serpuitoare îmbinare de litere. La începutul anului trecut se simțea din ce în ce mai slăbit și ultimele cuvinte pe care mi le-a adresat au fost: *vă aștept cu lucrarea!* Nu a mai apucat să o vadă în forma finală - am terminat-o sub îndrumarea lui Eugen Negrici - pentru că pe 8 martie 2010 George Gană s-a dus să îmbogățească cu lumina sufletului său corola de minuni a lumii. Mi-au rămas în minte, de la înmormântarea sa, lumânările care picurau parcă plângând în grele sfeșnice de metal și care, în acea zi geroasă, în ciuda unui vânt rece, refuzau să se stingă...

Agenda Centrului Cultural Dunărea de Jos Galați

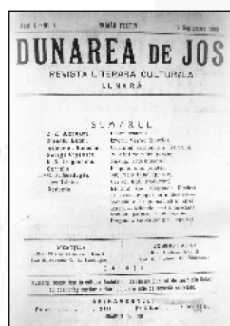
Luna mai cuprinde Programele:

MEMORIA- Proiecte: Revista *Dunărea de Jos*, Cubul critic OBLIO, *Nicolae Mantu* - arte vizuale, Clubul umoriștilor VERA, Editare cărți, CD-uri, DVD-uri, plante etc
MEGALOPOLIS- Proiect: Cavalerii Danubieni.
ROGVAIV- Proiect: Seri culturale ale etniilor (concerte, spectacole).
VISIO- Proiecte: Arte Vizuale, Arta Fotografică, Artele Spectacolului.
CLEPSIDRA- Proiect: PROMENADA (concerte).
POMUL VIEȚII- Proiecte: Tezaur etno-folcloric, Casa Satului.
SATUL DIN NOI - proiect: Tânărul și tradiția strămoșilor.
RO-ETHNOS - proiect: La români de sărbători, Sărbătoarea Bujorului, Sărbătoarea Salcâmului.
MELOS-UL DUNĂREAN - Proiect: MINIATURA ROMANTICĂ - Concurs de Interpretare.
URBAN ART & CULTURE. FESTIVAL INTERNAȚIONAL DE JAZZ.
INNOCENS - Proiect: Salonul de Artă Naivă *Învie și Lumină*.
20 apr.-22 mai - Salonul Național *Învie și Lumină*
2 mai - Revista „Dunărea de Jos” - Nr. 111
3 mai - ZIUA MONDIALĂ A LIBERTĂȚII PRESEI,
4 mai - Clubul Umoriștilor Verva
6 - 8 mai - Urban parkour/free running,
7 mai - PROMENADA- Concert în aer liber
9 și 23 mai - Cubul critic “OBLIO”
9 mai - ZIUA EUROPEI
13 mai - Expoziție finală - absolvenții cursurilor din cadrul C.C.D.J.
14 mai - PROMENADA - Concert în aer liber.
15 mai – 06 iunie NICOLAE MANTU - Concurs Național de Arte Vizuale
20 mai - Spectacol muzică clasică-pian, actorie, chitară, canto clasic; Expoziție fotografică concurs - *Galațiul de azi* - fotografie de reportaj.
21 mai - Întâlnirile de la Mânjina
22 mai - Sărbătoarea Bujorului
25 – 28 mai - MINIATURA ROMANTICĂ - Concurs de Interpretare
27 – 29 FESTIVAL INTERNAȚIONAL DE JAZZ, Ediția a II-a
28 mai - Cavalerii Danubieni - Festivalul Internațional de Literatură Antares
29 mai - Sărbătoarea Salcâmului

Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural Dunărea de Jos Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (<http://www.ccdj.ro/>) ori pe adresa de facebook.

Responsabilitatea pentru grafie, conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

CONSILIUL JUDEȚULUI GALAȚI CENTRUL CULTURAL “DUNĂREA DE JOS”

DIRECTOR:
SERGIU DUMITRESCU

REVISTA

Redactor-șef: Florina ZAHARIA
florinazaarina@yahoo.com

Layout, documentare, redactare:
secaradi@yahoo.com

Rubrici: Valentin BODEA, Dan BISTRICEAN,
Eugen HOLBAN, Ion HORUJENCO,
Petru IAMANDI, George LATEȘ,
Clara MĂRGINEANU, Radu MOȚOC,
Ionel NECULA, Nicoleta ONOFREI,
Vasile PLĂCINTĂ,
Mitrut POPOIU, Corneliu STOICA,
Andrei VELEA

Culegere și corectură: Laura DUMITRACHE
Realizarea copertei: Eugen UNGUREANU
Coperta 4: Detaliu lucrare de
Miruna Mihaela Hașegan

ISSN: 1583 - 0225
Adresa: Strada Domnească nr. 61, Galați
cod 800008; tel/fax: 0236/418400; 415590
e-mail: office@ccdj.ro www.ccdj.ro

Adresa on-line a revistei: <http://cubulcritic.blogspot.com/>

Dunărea de Jos

Teme viitoare:

Nr.112 - Shakespeareana
Nr.113 - 1001 de nopți
Nr.114 - Ultimul roman epistolar

Joi, 7 aprilie, la Centrul Cultural „Dunărea de Jos” s-au lansat cartea poștală Constantin Z. Buzdugan (a opta a proiectului „Galați - orașul scrie, orașul citește”) și numărul 110 al Revistei „Dunărea de Jos”. Florina Zaharia, inițiatoarea proiectului, a prezentat invitații: Adelina Chiciuc (foto 1), elevă la Liceul de Artă „D. Cuclin”, clasa de vioară a prof. Marian Sava, Letiția Buruiană (foto 2, dreapta), directorul adjunct al Bibliotecii Județene „V.A. Urechia”, care a vorbit despre personalitatea lui C.Z. Buzdugan, fondatorul Revistei „Dunărea de Jos” în 1908 și Radu Moțoc (foto 2), pasionat colecționar și iubitor al istoriei. Sergiu Dumitrescu, directorul Centrului Cultural, inițiator al seriei noi a Revistei „Dunărea de Jos” (în 2002), a amintit ceea ce spunea Constantin Z. Buzdugan în 1908: „Când vom ajunge ca țara să aibă cel puțin atâtea centre culturale și literare câte orașe (...) atunci o nouă eră se va fi deschis vieții noastre literare și culturale”. (foto:ags)

foto 1

foto 2

DUNĂREA DE JOS îl omagiază pe INGO GLASS – SEPTUAGENARIUS

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

DUNĂREA prăvălește pe parcursul ei, ca cel mai mare fluviu european (Volga este exclusiv rusească), milioane de tone de aluviuni și mizerie de la izvoarele din Pădurea Neagră până în Marea Neagră.

Acum 300 de ani, după izgonirea turcilor din Banat, au coborât pe Dunăre, în „troace de lemn”, imigranți ziși șvabi, colonizând vestul României de azi. Un descendent al acelor deștelenitori, „prăvălește” în 1967 la noi, la Galați. Absolventul Academiei de Arte din Cluj, repartizat la Muzeul de Artă Modernă (pe atunci în fostul Palat Episcopal al Dunării de Jos), era INGO GLASS.

În orașul după care Dunărea o cotește, s-a simțit bine, s-a maturizat și a înțeles realismul în artă altfel decât alții. Surprins și impresionat de ARTA navalștilor care proiectau și realizau vapoare, de priceperea sudorilor, macaragiilor și manipulanților de table mari și grele, s-a convertit la sculptura în metal. A fost o perioadă benefică întregii României.

A învățat să sudeze, să manipuleze vinciuri și macarale, să calculeze structuri. S-a consacrat metalului pentru creațiile sale. Precedent: Autoportretul din 1965, prima sa sculptură în metal.

INGO GLASS, născut la 9 aprilie 1941, autorul structurii metalice de 25 tone ridicată pe faleză Dunării în 1976 numită *Septenarius* (1500 x 1300 x 1100 cm), a împlinit 70 de ani, deci este *Septuagenar*. El declară: „Este cea mai serioasă lucrare a mea, de aici din România. Ea este punctul meu de plecare, de fapt”.

Temporarul nostru concitad în gălățean a plecat pe Dunăre în sus, de unde au coborât strămoșii săi și a ajuns artist plastic de renume mondial, prezent în muzeele Lumii, cu sculpturi-structuri în multe piețe publice, în lungul Dunării și nu numai. Pe faleză Dunării noastre la Galați au expus și alți artiști încadrând plăcut promenada. INGO GLASS a mai revenit: a mai dăruit Galațiului o sculptură, tot înaltă de 13 m, pe care a numit-o *Piramida Soarelui*.

A promovat în 1993 la Universitatea București cu disertația „Constantin Brâncuși și influența sa asupra sculpturii secolului al XX-lea”. Dr. INGO GLASS este distins din 2004 cu Ordinul României Meritul Cultural în grad de ofițer.

Îi urăm *La mulți ani cu sănătate!*

Constant Brudiu

ea o n p o u
est
i ori

condeieri și povestăși

111

Galați, cod- 800008, Str. Domnească Nr.61

Tel/Fax 00-40-236-418400/415590 E-mail: office@ccdj.ro - www.ccdj.ro

